VD16

VEnerabilibꝫ ⁊ deo dilectis sacerdotibꝫ ecclesie diui Swiberti in insula q̄ werdaceſaris vulgo dr Decano ⁊ Canonicis Magistri gymnasij Colonien(qđ bursaz Laurētij appellāt)salutē dicūt. Quū ante hꝫ ferme q̄nquēnīuiri dignissimi inguinarie pestis tumore Colonia,ꝑrijsq̄ sedibꝫ pulsi in vrā insula vitā,ꝑpitio deo securi us agerem⁹ adolescētes q̄ nos comitabant̄ phie alūnos bōis artibꝫ erudiētes.inē pleraq̄ que⁹ moditati nob ac cōsolatiōi erāt quo exilium equiori animo perferemus id potissimum accessit.vt insigne hoc vestre ecclesie colum ē:dulce presidiū: iubarq̄ splendidissimum inueniremus sanctissimas reliquias beatissimi Swiberti Verdensis quondaz ecclesie ciusdē q̄ diocesꝫ que in Saxonia est episcopi. Quo doctore barbara olim gens illa ⁊ indomita saxonū Frisionūq̄ didicit christum iugo colla submittere. Nam eius precipue meritis dū vndiq̄ pestilentie veneno homines interirent nos credim⁹ incolumes integroq̄ numero tunc apud vos seruatos. Et q̄ mō nō grādis ac p̄celsi meriti putādus est ī cel'.cui⁹ dū adhuc vita manebat tā rare ⁊tutes.dū q̄ ab hac luce excessit tā crebra miracla fuere ī tris ⁊ Quātos em̄ squinātie morbo q̄n tos febrib⁹ calculo:paleſi laborātes sanauerit ⁊ Quātos aq̄s pciditatos ad vitā reuocauerit.cecos illūinauerit.a demonio arreptos libauerit nō facile crederet q̄ sctī Marcellini et⁹ synchronij ac coapli sanctiq̄ Lutgeri mō asterienſ ecclie protho episcopi libros quibus eius vitaz: mortez:exhumanationē in sanctos quoq̄ relatōnez diligentissime prosequuntur nō legisset.Quocirca auguste memorie venerādus magister noster Gerardus de Harderwick artium ⁊ sacrarum scripturarum interpres dignissimus edis diue colūbe in Colonia pastor ac nostri Gymnasij ea tempestate dux ⁊ rector non fer⁊ tantū patronum.patrem patrie. paganorum lumen ⁊ apollum.ignorationis nube contectuz sic sub vmbra delitescere. libros illos sanctissimoꝝ auctoꝝ multis seculis ignoratos.diligentissime inquisitos ⁊ inuentos accepit: a mendis quib⁹ vndiq̄ scatebāt castigationis lima eripuit. ⁊ vt impressorio opere tunc in lucē prodirent cōstituit. verū quia sequenti anno mox morte preuent⁹ qđ maxime voluit ꝑplere nō valuit aiam vltima vite sue hora deo ⁊ huic sctissimo patrono cō-

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

dialius ꝙ mendās qđ minus ipse potuit nob exequendū reli
quit. Quam⁹ ḡ viri amabiles deo q̄tenus antiquū h̄ munus
imo ex tāto repatore nunc nouuꝫ ḡtum habeatis. Curetisqꝫ
vt quantū fieri pōt in multoꝝ man⁹ libelli pueniant. placitu
ri multis Multū reuera fidei ardorē ꝓtinēt. imitāda sūt vite
christiane padigmata. Et si ad hystorias q̄s respiciat repiet
q̄sqꝫ illaꝝ curiosus in eis ad prouincias dinoscēdas q̄ p⁹ colo
nia agrippinā sunt in anglia vsqꝫ ad schocā intelligentiam
multā. Valete nri in vris sacris ad deū ⁊ diuū Swibertū in
giter meores. Ex edib⁹ nris Colonie sexto Idus septēbris.
Anno sup millesimū q̄ngentesimū octauū.

¶ Incipit prologus in vitaꝫ scti Swiberti episcopi et
confessoris Cuius corpus in Werdacesaris requiescit.

VEnerabili ⁊ dilecto in christo dño⁊ patri dño Gre
gorio scte Traiecten. ecclie epo ⁊ Frisonice gentis
predicatori eximio Marcellin⁹ presbyter gentiliuꝫ
predicator inutil. Bonū qđ prestat oi bono. Mul
toties dudū exhortādo pie nouisti me vbis⁊ scriptis Mouis
sime vo pcepisti tua patna auctoritate btissime pat. q̄tenus
ꝓscribere⁊ in lucē protrahere sctissima exordia natiuitatis ac
magnifica gesta siue vtutes⁊ meritoꝝ pconia sctissimi Swi
berti pōtificis ⁊ egregij paganoꝝ predicatoris ne tā magnifi
ca ⁊ vtuosa opa tāti gliosi patris obliuiscanē. sꝫ scriptis com
mendarē⁊ redigerē. Et ea agsceret gnatio altera prib⁹ succe
dens ⁊ imppetua pmaneāt meoria. eo q etna sapia dū viue
ret excellentiā sue singlaris vite signis ⁊ prodigijs probauit
ac nūc secū regnare crebris miraclis q̄tidie in werda ad dec⁹
sue ecclie ⁊ salutē suoꝝ fideliū manifestat. vt ruip se bñ exper
tus es vt mihi lrātorie insinuasti. duꝫ a Colo nia Agrippina
Traiectū celerē nauigat⁹ fere cū tuis apud werdā Naufra
giuꝫ passus fuisses eo q sine salutatiōe scti Swibti festinā
ter preterire ꝓposuisti. q⁹ arduū negociū ecclē Traiectenſ val
de te vrgebat. Moreꝫ meor scti Swibti emisso voto deo. vt
ipm visitares piculū ⁊ nanfragiū protin⁹ euasisti. Sꝫ mirari
nō fufficio glorioſe antistes q mihi tantum onus imponis
cuꝫ tui nominis. tueꝫ nobilitatis fama multis in locis ma
gna dignaꝫ memoratu habetur. Quippe qui litterarum

scientia viges. ⁊ prepollenti stilo. rhetoricoq; ornatu dictita-
re floresq; sanctorum contexere et compilare consueuisti. Ide
terea in conuentu tuo Traiecten. tecum aliquos oratores et
rhetores ac diuersi scientijs p̄ditos. me vtiq; lr̄atiores magni-
ficos habetis ⁊ regitis mgr̄os ⁊ doctores. qui elegātiou litte
ra meli⁹ ⁊ ornatius ꝓponerēt gesta ipsi⁹ q̄; ego. qui inuetera-
tus diez cui⁹ sensus iā eberati ⁊ debilitati. ac vires corpis at
tenuate ⁊ fere ꝓsumpte sunt. vtpote q̄ sexagintaq̄q; annis
pro modulo meo indesinenter predicationib⁹ ⁊ ꝓuersionibus
paganoz insudaui. quinq; aī p̄tificatū sct̄oz willibrordi ⁊
Swiberti. ⁊ q̄draginta tā sub sct̄o wylbrordo q̄; sub sancto
swibto. ⁊ decē ⁊ sex sub egregio p̄tifice ⁊ martyre sct̄o Bo-
nifacio p̄decessore tuo. ⁊ q̄tuor iā sub te q̄ me Dauētriā ⁊ ad
paganā gentē trās yselanā cū dilecto ꝓfratre ⁊ patriota meo
Lebuyno presbytero misisti. p̄dicaturū ipsis sctm̄ ⁊ terribile
nomē dn̄i. Et q; pridē vt plibaui creberrima tua exhortatio
ne ⁊ solleri monitiōe tuoz aliquoz ꝓfratrū. psepe req̄sit⁹. vt
cōscriberē proculdubio nō temerarie recusaui vel dimisi sed
pie distuli. ꝓpter pusillanimitatē ⁊ imbecillitatē meā ineptū
me iudicās ea ꝓscribere. tū q; nup tua pontificali auctoritate
et diffinitiōe siue ꝓclusione ꝓcanonicoz dn̄oz meoz ꝓuētus
Traiecten. ⁊ me specialr eadē sctissima gesta ipsius ꝓscribi de
creuisti. ⁊ mihi stricte p̄cepisti. eo q; a iuuētute mea in anglia
secū ꝓuersat⁹ fui. ⁊ cū ipso ⁊ sct̄o wylbrordo ⁊ ceteris ꝓfratri
bus meis et anglia in germaniā nauali euectione deueni. et
sct̄o swiberto mīstraui. donec ⁊ quo usq; optim⁹ ꝓfrat̄ noster
wylleicus dign⁹ sacerdos dei sibi deuote seruierit ⁊ secū ad
Bouectuarios proficiscēs fideliter cū eo verbū vite ipsis predi
cādo euāgelizauit me manēte ⁊ annūciāte ꝑbū salutis ⁊ vi-
te gentib⁹ ⁊ neophitis tue dioces. Ideoq; ne inobediens ⁊ te
merari⁹ censear tuis volens parere mādatis ⁊ petitionib⁹ tu
isq; ⁊ ꝓfratrū tuoz canonicoz ꝓuent⁹ Traiecten. patribus ⁊
precipue meritis sctissimi ꝓfessoris ⁊ p̄tificis Swiberti cō
fisus reiecto pudoris velamine licet imperitia mea deborta
batur. suadebat tamen charitatis virtus imperiosa dicente
paulo. charitas vincit omnia. Spem ergo ad illuz dirigens
qui dixit. Aperi os tuum. ⁊ ego adimplebo illud. os meum
aperui. et attraxi spūritum. quo non solumque ab eodem

sancto Swiberto a veridicis audiui. sed & quibus interfui et que oculis meis vidi. licet rudi & incultiori ac plebeio sermone compilando pauca de multis tamen vera. digna relatu aptaq; memoratu digessi ab eo vt plerisq; in conuentu Trajectēn. in presentiarum feliciter militantes viderunt & audierunt. Qua propter peto. vt grāmatice me excusatum cum tuis habeas. orans ne verborū nouitas aut argumentosa loquacitas in presenti legenda a diserto lectore requirātur. qa nemus in templo domini plantari prohibetur. et iniuste mesentio descripturuz gesta tam magnifici christi pontificis regulis donati subiacere aut Arestotilicis parere argumentis qm̄ & argumentū secutare periit. vbi virgo deū peperit & sapientia huius mundi stultitia est apud deum. qui vtiq; erraret si verba potius q̄z res perpenderent. & non magis virtutez rerum. et grām sanctisp̄us spectare gauderēt q̄z verborum phaleras. pompasq; sermonum. Q̄m quidem regnum celorum non in eloquentia. sed in fide constare. & salutem seculo non ab oratoribus sed a piscatoribus nūciataz fuisse. fidelium neminez ambigere aut ignorare credimus. Hec igit̄ sunt que de eo cōscripsi dulcissime pater & optime pontifex et sanctitate tue transmisi vt tua auctoritate siquidē iudicās dignum rata & firma permaneant. atq; ad quoscūq; venerit pontificali tuo decreto roborata valeāt. Detens sincero corde & humiliter efflagitās vt ea que rudi stilo. de eo digessi. et conscripsi more euangelistarū. qui plano stilo euangelia christi conscripserunt sanctitas tua corrigere & vbanioui stilo cū tuis canonicis dn̄is & mgr̄is meis plucidare digneris si placet. & vtile sit ne efficiar blasphemantiū & detrahentiū magnoz magistroz chachinnal'derisio. sed q̄ christus qui est gēma pontificū. & gloria sacerdotum meritis sancti Swiberti magnificetur & glorificetur qui est benedictus in scl̄a scl̄oz.

¶ De nobilitate parentuz sancti Swiberti ac presagio siue natiuitatis. ¶ Capitulum Primum.

TEmpore enim quo sanctissimus Martinus papa et martyr in apostolica Romanoz sede p̄sidebat. et vniuersalē orthodoxe fidei ecclesiaz feliciter gubernaret. ac Constantinus siue Constās qui a uo

sno felici Heraclio Imparatori in Romanorum imperium
successerat. & imparet atq; gloriosus & inclit⁹ Oswinus rex
frat sancti Oswaldi regis & martyris sceptra regni Anglie
diuina prouidentia auspicabiliter gubnaret salicz Anno a
natiuitate domini sexcentesimo quadragesimoseptimo. erat
in Anglia nordan hymbror que est ad aquilonē hūbri flu-
minis plagam vbi gens habitabat cuz rege suo. Erat qui-
dam princeps. comes de Mortingram Sigebertus nomine
exspectabili stēmate. natiuitate excellentissimus. miles stren
nuus armis. & industruus habens in coniugam quendā de
uotam et ingenuaz feminam nomine Bertam ex nobilissi-
mis & splendidissimis Anglor principib⁹ propagatam. cu
ius mater Ostrida cuius pater Edilredus Cui⁹ pat Oslus
cuius pater Eugistus a quo Britānia Anglia appellata est.
Qui celibes coniuges diuinis precincti legibus. mire virtu
tis fulcere insignijs deū timebāt. & pcepta eius obseruabāt.
religiosis actibus crebris precibus elemosynaz actibus siue
charitatis & misericordie operibus quottidie intenti insiste-
bant. Berta vero pia & nobilis Comitissa. videns multoruz
principū & milituz filios in episcopos. & abbates exaltatos
qui Anglicanū populum dñi noviter conuersum in fide cō-
firmabant sine cessatione dies assiduabat orationibus et ele-
mosynis. petens a deo talez sibi filiū dari qui iugiter in tem
plo sibi seruiret. Dominus autē qui velox est et auditor hu
milium. tali eam dignatus est gratia consolari. Nocte enim
quadam dum in stratu suo cum Comite marito suo repausa
ret. et dormiret vidit in somnis in firmamento celi vnaz stel-
lam mire magnitudinis inter ceteras stellas inestimabili cla
ritate celestis glorie fulgorantez. Cuius radius clarior & ful-
gentior erat sole ex cuius orientali parte duo lucidissimi lon
gi radij fulgorantes procedebant. Quor vnus versus Ger
maniam. Alter versus Galliam se extendebant. Cunq; diu
super his miraretur tandem splendor minus eiusdez stelle. &
odorifice suauitatis fragrantia totā suam perlustrauit came
ram. Ac stella illa splendidissima ex firmamento cadens. ce
cidit super stratum eius in quo quiescendo recubabat. circun
dans eā Attonita vo ipsa. & animū turbata. ac territa subito
pre timore casus illi⁹ stelle exaltata impetuose clamare cepit.

Sigibertus aūt de tam insolita excitatiōe et grādi turbatione eiꝰ expgefactꝰ deprehendit eā valde pauidā et trementez et admirās aromatis raritatē et splendoris claritatē turbatus fuit. Ipsiq; Comiti suo pia matrōa post diutinā ꝓsolationē cāz sue turbatōis salsatam visionē pfatā cū magnis singulis retulit et enucleauit. Ipse vo in se reuersus rē tacitꝰ ꝓsiderās ipaz benigne ꝓsolās in dño precib⁹ euigiles pmāserūt vsq; mane. Statiq; aurora radiās venire ad se petierūt sanctū Aidanū Lindisfaronensez siue Augustaldensem epm si biq; tanti negocij visionē diligēter exponūt. Qui sctū spūs gtia inspiratus rndit. hec visio diuinitꝰ manifestata nō solum exultatōis regni nrī materia est. Verūctiā multaq; nationū gentib⁹ gaudiū erit. qm puer deo donāte nascet vobis qui lucerna patrie et summꝰ pōtifex ac ꝓstantissimꝰ ꝓpagator fidei christi pplis dei est futurꝰ in viā salutis eterne. qō illi audientes diuinissime christo retulerūt laudes et deinceps caste viuētes pcib⁹ et ieuniis ac opib⁹ misēdie prestātius insiterunt. Aduenīēte aūt veneranda hora. q̄ bñdictꝰ puer a clarissima gātrice nasceret subito totā illā regalē camerā in q̄ felix Berta pareret fulgor nimius replenit. stupētib⁹ et mirātib⁹ cunctis māsitq; irreuerberatis radijs protēsus donec peperit filiū suū. Quo nato paulatim claritas recessit. Matrone vero illic cū obstetricib⁹ ꝓgregate glorificātes deū. vbiq; promulgauerūt magnalia claritatis et visionis Berte pie Comitis se. nato vero puero Swibertus a parētibus appellatur nomine aui sui Comitis de noirtingram.

Qt scolas visitauerit.

Tactꝰ sctūs Swibertus puer aqua et spūsancto purificatus ab incunabulis deo mancipatus sanctisq; pollēs exordijs sanctionibus vo postmodū insistēs studijs. sctissimo fine cursuz vite ꝓsummauit. Māq; p momenta etatū. et incrementa temporꝫ dei quā suscepit gratiā. pijs augmētauit actib⁹ atq; animū suū pfecte a iuuenilibus cohibēs illecebris oia que vtutis habenē pegit. vicioꝝ seu voluptatis receptiuam mollicie canit. ecclesiam et diuinam mysteria haud segniter frequentabat. et quecunq; ex pdicatiōibus audierat memorie firmiter cōmendabat. pauperes insup i castro de Noirtingrā auidissime ducēs recipiebat

et pauit. frequentans scholas. ⁊ ex quo erat capax ingenio
oīa que a magistris audierat animo retinuit. Proceres ve
ro ⁊ milites sui castri vt cuncta illius verba ⁊ opera virtute
fidei redolere viderēt admirantes quasi spiritu pphetico ad
inuicem psepe dicebant. Si pueri isti dominus concesserit vi
tam sanctus erit. Erat enī puer summe māsuetudinis ⁊ pie
tatis vicioꝝ fugax et contemptor.

Qō monasteriū intrauerit. Capi. iij.

Qui quia quotidie de virtute in virtutez proficiebat
diuini amoris igne succēsus. ac sanctispūs gratia
a iuuentute illustratus dum attigisset decimūquin
tum etatis sue annū monasticam seculari vitā pre
tulit. in qua liberius celestibus vacaret studijs. ⁊ in bonis re
ligionis se operibus abundantius exerceret. Audierat enim
q̄ in prouincia lyndisse esset monasteriū nomine Beardanē
cui prefuit abbas Higbaldus vir mansuetissimus ⁊ sanctis
simus. in quo mlti sancti patres ex hibernia. scotia. et anglia
regulari institutione in signis pietatis ⁊ charitatis opera di
ligenter obseruantes die noctuq̄ indesinenter in magna pe
nitentia deo seruirent. ꝓposuit animo spretis paternis diui
tijs ⁊ delicijs illuc deo opulante etiam intrare ⁊ habitū reli
gionis assumere. Quod vbi parentibus suis fleris genibus
humiliter enarrauit habita aliquali deliberatiōe memores
visionis prebabite libenter eius votis ac desideriis celestib⁹
ānuerūt. eumq̄ insistere ceptis salutaribus cum multis tre
nis et lachrimis iubent igitur valedictis ⁊ osculatis parenti
bus sanctus Swibert⁹ perspicabilis iuuenis perrexit vno
tantūmodo puero comite ad prefatum monasterium cū lit
teris cōmendaticijs sibi ab illustri comite patri suo traditis
ibiq̄ graciose receptus monachoꝝ famulatui se tradens di
ligenter ea que monastice castitatis ac pietatis erant ⁊ disce
re curabat ⁊ agere. in quo scām sacrarum scripturarū ⁊ bo
norum operum sumens exempla tonsure ecclesiastice coro
nam deuote suscepit. Qua suscepta etatem moribus ⁊ virtu
tibus transiens ita se modeste ⁊ circūspecte in oībus gessit
vt a maioribus quasi vnus ex ipsis amaretur. nam dum ip
se cunctos charitate perfecta diligeret diligebatur a cunctis

quia totum se in dei seruitutez transfudit. Ita q dum in eo dem monasterio per nouē annos in magna continentie t ab stinentie castigatione vixisset gratia cōpunctionis semp ad celestia suspensus. non modicam curam sacris lectionib⁹ si mul monasticis disciplinis sedulus agēs insistens. ieiunijs. orationibus t indefessis vigilijs presbyteralis ordinis dig nitatem adeptus eundē graduz condignis grado ipso couse crās actibus acceptabile sacrificiuz obtulit deo. Et licz erat carne nobilis multo tamē longe animo t virtutib⁹ nobilio rem se exhibuit. Erat em̄ eximie pietatis t religionis orna tus decore oīm virtutuz orationū deuotioni sollertissime in tentus. Ipse em̄ tempe matutine laudis sepius ad diez vsq; in orationibus deuotissime persistebat dirigēs animū ad ce lestia semp amanda t petenda t hocalios docendo magnā de se ceteris fratribus edificationez dabat. ita q vbiq; fama et gloria virtutis eius in laudem dei predicabatur.

¶ Qualiter reuocatus a monasterio per sanctū Egbertum archiepiscopum factus est canonicus Eboracēsis.

¶ Capitulum Quartum.

Igitur postq; in eodem monasterio decem t sex annis strenue christo militasset. ac inter fratres quasi refulgens lumen inter astra. vt dictū est processisset facta est fama nomīs eius diuina prouidente pietate per vniuersum regnū Northanymbroz in tantū celebris vt non solum regalis t suoz primatuz stupere t mirari faceret aures. verzetiaz cunctoz prelatoz. ita q veluti vir apostolicus p̄conisaret a cunctis. Gaudebat rex de tanti nobilis viri virtutibus. Gaudebat t inclitus Sygebertus comes pater eius cum felice Berta matre eius deo immēsas referētes gratias de tanto celebri filio perpendentes presaginm visionis t interpretationis eius successisse adimpleri. Sed precipue sanctus Egbertus archiepiscopus Eboracenſ ecclesie. audiens digna preconia ipsius t ipsuz multis fulgere virtutibus nimio repletus gaudio. ipsum accersitū cum honore p̄sentari iussit. t in ecclesia Metropolitana sanctissimi principis apostolorū Petri in Eboraco ipsum canonicū ordinās illic secū manere t christo seruire precepit. In quo conuentu

tam stricte per biennium. ieiunijs. oratiõibus. vigilijs ꝛ mo
nasticis disciplinis se mancipauit vt magis angelicaꝫ. q̃ ter
renam videretur ducere vitam. Et dum esset sic forma ꝛ ex
emplar omnibus fratribus perfecte ꝛ regulariter viuẽtibus
electus fuit in abbatẽ monasterij dicti Dacore qđ monasteri
um cognomen accepit ab amne super cuius ripam constru
ctum hactenus patet. Sed quia eodem tempe tanta erat de
uotio hominũ anglienaꝫ ¶ Postq̃ tota insula fidei sacramẽ
tis erat imbuta vt non solum reges ꝛ filij regum de gente an
gloꝫ. verũetiaꝫ nobiles ignobiles. clerici. laici. spretis regnis
ꝛ delitijs mũdi elegerunt ex maxima deuotione ad. tps pere
grinari pro christo in terris. Quidam ad docendũ indoctos
vt sanctus colũbanus abbas qui cum vndecim clericis gal
liam perlustrauit ꝛ in fide confirmauit. Quidam ad visitã
dum loca sctõꝫ vtpote Cradwalla prepotens rex Anglie ꝛ
Offa rex Cantuarioꝫ. qui anno ab incarnatiõe dñi. sexcẽte
simo octuagesimonono Romã proficiscentes relictis regnis
tempalibus vt celestis regni introitũ ꝛ eterna gaudia adipi
sci possent a sancto papa Sergio in monachos attonsi. regi
regum deuote militauerunt Quidam ad conuertendu z in
credulos vel in solitudine anachoriticã vitã ducẽtes vt san
ctus Judocus. sanctus winotus filij regis anglie. ꝛ plures
alij. Et hi omnes vt familiarius a deo ꝛ sanctis eius recipi
merentur in celis. Sed sanctus swibertus electus in abba
tem occultiori consilio spiritussancti edoctus nõ ꝓpria salute
contentus honori renuncians magis elegit in exteris parti
bus amore christi pegrinari. ꝛ populos incredulos sedentes
in tenebris dispensante diuina gratia ad lumen fidei conuer
tere quã paucis preesse christicolis Rexit tñ idez mõasterij
vice abbatis ex mãdato scti Egberti Archiepi circa annũ.

¶ Qualiter sancti wilfridus epũs et wigbertus presby
ter primitus per Frisiam et inferiorem saxoniam chri
stium predicauerunt ¶ Capitulum Quintum.

Tacz anno ab incarnatõne dominica sexcentesimo
septuagesimo septimo Cum sanctus wylfridus epi
scopus Lindifferionẽses siue Augustaldenſ deinde
Meraciaꝫ. nouissime Eboracẽsis archiepus Romã

iturus nauem ascendisset flante fauonio pulsus est Frisiam et honorifice susceptus a barbaris simul ⁊ a rege Aldgillo p̄ dicabat eis per hyemē christum. et aliquos verbo veritatis instrues a peccatorū suorū sordib⁹ fonte salutari abluit. Et sic ipse sanctus wylfridus primus opus euangelicum cepit illic predicare. Ꝺ egregij viri ⁊ pontifices sancti wylbrord⁹ et swibertus postmodū cū suis socijs cū deuotione magna cōpleuerunt. Cumq; rumore probato Frisiam ⁊ saxoniā idolorum cultibus sordescētes ⁊ longa infidelitatis cecitate irretitos ad aures sancti Egberti peruenisset valde voluit ponensq; salubri deliberatione cum plerisq; sacerdotibus illuc tendere vt eos ad agnitionē fidei predicando perduceret diuino oraculo retentus ad eos vnū de canonicis suis wibartum noīe cū duobus pueris et clericis eo q; ipse esset in contēptum mūdi ⁊ doctrine scientie insignis. Qui ascendens nauī Frisiamq; proueniens duobus continuis annis genti illi ac regi Rabbodo verbū salutis predicabat. Sed obstāte diabolice fraudis astucia cū barbarici moris rigido populo plerūq; disputans ⁊ predicans parum profecit. infectoq; negocio angliam versus tristis transfretauit. de cui⁹ infructu oso reditu sctūs Egbert⁹ lachrimaq; ibre pfusus multū ingemuit.

¶ Qualiter scti wylbrordus et swibert⁹ cū reliquis xcē presbiteris ad germaniā missi predicauerūt fidē christi

ATtamē magnificus presul sctūs Egbert⁹ scīs ⁊ affectās salutē oīm hoīm ⁊ p̄cipue paganorū Frisonū ⁊ saxonū eo q; anglij ab eis propagati sunt nō desistēs a bone volūtatis inchoato ꝓposito. tētauit adhuc ī op⁹ vbū dei mittere illuc sctōs ⁊ industriosos ⁊ ad p̄dicandum vbū dei strēnuos ⁊ idoneos vt potē actōe ⁊ eruditiōe p̄claros. Elegit g̃ ⁊ congregauit ad nūerū xij. aplorū xij. aplicos viros ī fide ⁊ stātes ex diuersis mōasterijs ad p̄dicandū germānis catholicā fidē. Fuerūt aūt hi missi Wilbrord⁹ Swibtus Alcha. wigbtus. willibald⁹. winibaldus Lebuin⁹. duo ewaldi. werēfrid⁹ ⁊ ego minim⁹ oīm Marcellin⁹ q̄ hāc hystoriā sicut ⁊ sci wylbrordi ꝺ scripsi. Hōs p̄fati pbri ⁊ sacerdotes fuerūt ac sctissi⁹ Aldelbt⁹ leuita fili⁹ regis duorū q̄ pro xp̄o dimittēs regale prīmoniū. cū p̄dict⁹ elcūs a

sancto Egberto amore christi peregrinum intrauit exilium Et qñ hi sancti doctores propagati fuerunt in Anglia de stirpe frisonica ⁊ saxonica. Ideo conuenienter predicare potuerunt euangelium christi in lingua germanica. Quoz ali qui ex his postmodū palma martyrij coronati fuerunt. Alij predicationibus continuis inter barbaros vsqz ad obitum institerunt. Alij vacantibus episcopijs subrogati fuerūt. vt infra patebit. Igitur preparatis omnibus que tantis viris necessaria videbantur. mox prefati duodecim egregij dominici gregis arietes salutatis amicis ⁊ parentibus accepta benedictione tanti eximij archiepiscopi superna comitante clemētia prospero vento celeriter ī wyltenburch siue Traiectū aduehuntur Anno scz ab incarnatione domini Sexcentesimo nonagesimo pontificāte Rome apostolico viro sctō Sergio papa Anno suo tercio imperāte pijssimo imperatore Justiano. Alcregnante in Anglia glorioso Alfrido rege nordā humbrorum qui catholicas ecclesie reglas sequi semp ⁊ amare desiderabat. Episcopāte in ecclesia Coloniēsi Aldewino decimo archiepiscopo eiusdē ecclesie qui postqz illo aduenissent ordinauerāt ⁊ instituerant inter se eandez conuersatōez que in initio nascentis ecclesie fuit apostolis et discipulis christi. in quibus nullus eorum ex his que possidebant aliquid suum esse dicebant. sed erant eis omnia cōia. Intrantes ergo Traiectū ⁊ citeriorem Frisiam vbiqz constanter christuz euangelizabant. Sed parum primo profecerūt eo qp Frisones essent homīes indomabiles. dure cervicis et barbare mētis magis idolis qz christo seruire gaudentes. Et nō solū arroganter aspernabantur eos et legem christi. sed atroci morte ipsos oppzimi nisi desisterēt minabantur. Quod attendentes sancti sacerdotes ipsis charitatiue cōdolentes. deuoto cor de precabatur deum. qteus gentib⁹ illis ad quas missi erāt tantam gratiam conferre dignaretur. Illum inādo corda eorum vt abominatis idolis eorū qz cultu spretis phanorū fatuitatibus auguriorum deceptabilibus blandimentis crederent in eum ne tam formosas personas insaciabilis tartarus voraci fauce obsorberet et in perditionem secum trahere ret. ꝛc.

¶ Sequitur de martyrio sancti wigberti.

¶ De martyrio sancti Wigberti et constructione sancte Traiectensis ecclesie. ¶ Capi. Septimū.

MOrabat autē pfidus Radbodus rex Frisie illo tpe expulsus a Traiecto p illustrez xpianissimū principē Pippinū de Herstallo maiorē domus frācie apud insulā Fostilandie que a quo dā deo suo dicto foste tūc fostillandie appellabat que valde solēnis erat, ppē supstitiosaz sectā ydolatrie. In q̄ insula sacerdotes dei suggestione sctī wigberti ꝓuenientes xpiana statim delubra Jouis t veste destruxerūt. t cōstanter predicādo tres solūmō hoies sathane pōpis abrenūciātes orthodoxe iunxerūt fidei. Radbodus vo rex strēnuissim⁹ ydolatra odio hūs xpianos audiēs idola sua destructa a xpianis irat⁹ valde at q̄ inurīā deoz suoz vlasci disponēs. Sctm̄ Wigbertum quē dudū noverat xpianū vnū ex cōsociis sctōz. diro tormēto iugulari iussit. qui ꝯtinua ꝑce deū exorare solebat prosequenda palma martyrij ceterosq̄ elimināuit ab insula predicta. Sacerdotes vo ppendētes qm̄ Radbodus rex neq̄ ab ydoloz cultura desisteret. t q̄ in lucrādis aiabus paz proficerēt, ꝓpter tyrannidē regis duerterūt ad p̄fatū principem pippinū a q̄ gratāter sunt suscepti. Et q̄ nup citeriorē frisiaz expulso radbodo rege cepat. illo eos denuo ad p̄dicandū misit p̄cipiens paganis sibi subditis auctoritate regia ne quis predicātib⁹ quic̄q̄ molestē referret. Dū factū est opitulante diuina grā vt mltos q̄tidie in breui ipsoz p̄dicatiōe ab ydolatria ad fidē ꝓuerterēt xpi. Atq̄ ꝓuenientes ad castrū Traiectense qđ pudē wyltēburch dicebat. Qđ in ptāte orientaliū francoz eo tpe fuit t pmāsit. vbi dudū imperāte heraclio cesare inditus dagobert⁹ sctūs rex francie ꝓstrui fecit ecclesiaz in honore sctī Thome apli. Quā nō multo post p̄dure cerui cis frisones dilapidādo soleten⁹ destruxerūt. In quo loco, ꝓpe ruinā illius p̄mordialis ecclie sctī Thome. Anno a natiuitate dñi Sexcētesimo nonagesimo quinto. supedificauerūt in honore sctē crucis oratoriū. In q̄ renatiui fontis ꝓsecrarunt baptisterium. vt christifideles ob defensionez castellanij Traiectensis securum illic haberēt accessum ad suscipiendū sacri baptismatis sacramentum.

B

¶ Qualiter sanctus Swibertus incarceratus ab angelo fuit liberatus. ¶ Capi. viij.

DEinde prefati sacerdotes attendentes messez quidē multā operarios vero paucos iuerūt more aplōz et discipulorūz xpi buni t bini.trini t trini. aduncti sibi aliquib⁹ neophitis in diuersis germanie prouincijs fidē xpi gentib⁹ denūciaturi Inter qs sctus swibert⁹ gloriosus sacerdos xpi diuini amoris igne feruidus venit eodē tpe cū werentfrido.t mecū in grādi vico dicto duerstat.qui vicus refect⁹ fuit cerimonijs ornatus t diuersꝝ ydolorū tēplis duob⁹ distās miliarib⁹ a traiecto ad orientē vbi dñi predicaret xpm vez deū qui vitā eternā in se credētib⁹ daret Admonēs vt simulachroꝝ vanos t inanes ꝓtenerēt cult⁹. Eo q ydola q pro dijs colebāt repleta essent demonijs.t nihil salutis habere nec suis cultorib⁹ cōferre posse affirmaret. statim a paganis t ydoloz sacerdotib⁹ capit̄. t grauiter verberat̄ damantib⁹ t dicētib⁹. Blasphematoz iste nrām ꝓphanat legez . Deos nrōs omnipotētes dēmonia affirmat ꝓlin se ducat.crucifixū solū deū vez audacter predicat. t nisi occidatur aut effugat̄.cult⁹ deoz nrōz euacuabit̄. Et paēne traditi omnes exterminabunt̄ his dictis clamore oīm tenet̄ t in carcere mittit̄ vt altera die occulte trucidaret̄. Mō em̄ palā audebāt ipsuz occidere.qm̄ vic⁹ erat sub ptāte xpianoz frācorum. Mos vo werēfridus t ego marcellin⁹ dolētes t flētes seqbamur eū vsqz ad carcerez. Qd̄ cernens sctus swibert⁹ leto ore ꝓsolando hortabat̄ nos ꝓstāter stare pro fide xpi.nec mortez timere pati pro christo Eadē vo nocte circa galli cantū sctō swiberto orante nob aūt dolentib⁹. Ecce venit angelus dñi cū magā claritate in carcerē dicēs ei. Moli timere serue dei.qa dñs tecū est t videntib⁹ t stupentib⁹ custodib⁹ carceris liberauit ipsum precipiens vt ꝓstāter xpm paganis vbiqz euāgelizaret. Quo facto angelus dñi ethera petijt Ipse vo ad nos venies gaudēter flectens genua.t nos secum.grās deuotissime deo retulit de angelica visitatiōe t ꝓsolatiōe Pagani vo et precipue sacerdotes ydoloz altera die audiētes liberationez suā.vocillare ceperūt de impotētia ydoloz laudātes virtutē xpi. Ipse vo altera die ꝓstātissime predicās mltos in stu

porem virtutis ⁊ ad christū ꝓuertit. ⁊ nemo iniecit manū in eū. Quo mysterio pacto cū traiectū nobiscū puenisset oia p angelū patrata secū in duerstat cū fratribus enarrauit. Qui vnanimi voce flentes pre gaudio benedixerūt deū.

Vt viam hagensteyn ad christum conuerterit sctūs Swibertus. Capi. iy.

Secessit deinde in diuerſ vicis ⁊ villis p̄ Fristam et hollandiā. ac teysterbandiā. i. batuā cūctis palam ꝓstanter christū euāgelisans. Et cūius multa ꝓtra ria inter ipsos gentiles in diuerſ locis ppessus fuiſ set ⁊ eq̄nimiter tolerasset tñ diuino functꝰ auxilio salutifera sua exhortatiõe pl'm multū ad agnitionē fidei xp̄i pduxit. Eodē anno demū puenit nobiscū sez cū Werenfrido ⁊ me Marcellino in orientali pte principatꝰ hollādie in q̄ erat vil la distās a Traiecto ad austrū p vnū miliare dicta hagēsteyn vbi cū insigni dte quodā solēnitatis gētiliū venisset. In quo multitudo copiosa gentiliū deoꝝ suoꝝ cerimonias colens fu nesta sacrificia thurificādo ydolis īmolarēt. accessit i medio illoꝝ clamās ⁊ dicēs. O viri sapiētissimi accedite ⁊ audite nū cius eñ sum dei excelsi. dij eñ iſti quos colitis ydola sunt de monibꝰ immūdis repleta. qui vos decipiūt non sunt dij sed opa manibꝰ hoīm ꝓpacta ⁊ diabolica arte inuenta. Recedi te ergo charissimi a cultura eoꝝ credētes in iesum xp̄m q̄ ve rus est deus natꝰ ꝓpter nos ⁊ nr̄ām salutez ex purissima vgi ne maria. vt humanū genꝰ lapsuz restauraret qui licet corpe ꝓpter pcā prothoplasti. Adē incarnatus ⁊ crucifixus fuit. ta men tercia die in eodez corpe resurrexit. ⁊ discipl'is suis cernē tibꝰ ascēdens in celū sedet ad dexterā patris' oīpotētis. Inde vēturꝰ. iudicare vivos ⁊ mortuos. Et q̄ hic credūt i eū renū ciatis nephariis ydol'eñaliꝫ gaudebūt i reg̃ celoꝝ. q̄ vo ydol' fuiunt ꝑpetue cruciabūtur cum diabolis. Credite ergo in eū agentes pniaz de ignorātia vestra ⁊ baptisemī in noie eius vt saluemī. Misericors eñ est ne simul pereatis incidētes in ignem eternuz. Cunq̄z sic xp̄m ꝓstāter predicaret affirmans et ꝓcludens q̄nta signa miracloꝝ seq̄renꝰ credentes in eum. fe stinātēr volentes hoc experiri gentiles illuc cū magno cetu

cōglomerati obtulerūt ⁊ adduxerūt. Adduxerūt em̄ quēdaz adolescentē ghisebertū noīe ab vtero materno cecū natū clamātes ⁊ dicētes vt fidez illius dei crucifixi ab eo tā ꝓstanter prolatā veridicis ꝓfirmaret actib⁹ illuminādo illū cecū in nomine ei⁹ vt crederēt in ip̄m. sinaūt ipsuz tanq̄z inimicū deoz et destructorē paternaz traditionū repēte cū suis trucidarēt Moz sc̄us swibert⁹ iusta ueccssitate cōpulsus flectit genua sua ad dn̄m. exhortās nos vt siliter facerem⁹ dep̄cās et dicēs Exaudi p̄ces nr̄as dn̄e iesu xp̄e ⁊ da illi ceco visum ad gliaz bn̄dicti noīs tui vt sic p̄ istius corpalez illumiationē in istoz corda gentilium sp̄ualis lucis gracia accēdat. Et ꝓfundant omnes qui adorant sculptilia ⁊ gloriantur in simulacris suis Scientes q⁹ tu es solus ⁊ nō alt⁹ preter te Neq; em̄ fides sua fefellit Nā surgens ab oīone fiduciā magnā habēs in xp̄m signū sc̄e crucis faciens sup oculos ceci ꝓstanter sonora voce dixit. In noīe dn̄i nostri iesu xp̄i veri dei quē predico p̄cipio tibi vt videas. ⁊ ꝓfitearis creatorē tuū. Quo dicto protin⁹ cooperāte diuina clemētia Adolescens aperiens oc̄los suos clare vidit. ⁊ optato gaudēs lumīe deo gr̄tias agēs letos cunctos effecit ⁊ stupidos pronolut⁹q; pedib⁹ sc̄i swiberti clamauit dicens. nō est alius verus deus q̄z iesus xp̄s creator celi ⁊ terre q⁹ iste seruus ei⁹ ob salutē nostrā predicat p̄culsi admiratione ⁊ obstupefacti gentiles hec noua vidētes ⁊ audientes tum ultuare ꝓtra sanctū Swibertū desierūt. ⁊ ꝓnūcti cū flamīe ydoloz eiusdez ville. venīā protin⁹ de ignoātia ipsoz precabant. Quos sc̄us swibertus coā deo ⁊ hoīb⁹ magnificus sacerdos psuasionib⁹ scripturaz in fide cōfirmauit. Et factū est gaudiū magnū in eadē villa ⁊ eadē die. Et magnificatū est nomē dn̄i nostri iesu xp̄i ab vniuersis. Multos insup er eis credētes in xp̄m purgauit a pnitiosissima superstitione ydolatrie fonte baptismatis. Altera vero die ꝓuocato omni populo cū ceco illumīato ⁊ phano ydoloz p̄dicauit eis pie xp̄m ⁊ fidez catholicā. In tm̄ vero xp̄s aperuit corda eoz vt o⁹ fere credentes in deū volūtarie elimīata spurcia ydoloz ordinauerūt phanū deoz in ecclesiā dei. quā postea idez sc̄us swibertus me p̄nte ordinatus ep̄s ꝓsecrauit. In honorē dei ⁊ gloriose v̄ginis marie. Cuius miraculi fama cū p̄crebuisset veridica per vicinitatē multi pagani cecū illumīatuz

cognoscentes sequebantur ipsum predicantem. ⁊ audientes verbū dei ex ore eⁱ⁹ crediderūt. nōnulli ⁊ baptisabant ab eo.

¶ Vt sancti Swibertus et Willibrordus episcopi cō secrabantur. ¶ Capi. v.

DEniq; crescente quotidie numero fideliū predicā tibus cū magna deuotione prefatis predicatorib⁹ et crescentibus grām baptismi quicūq; ex eis erāt sacerdotali gradu prediti ministrarūt. Nec eccle/sias cōsecratas haberēt ad quas plūm ꝯuersum ꝯuocare ⁊ di uina celebrare ⁊ cōplere possent cōi decreto oīm ꝯfratrum ⁊ neophitoꝝ duos ex eis in epōs ꝯsecrandos elegerūt qui po/pulo Frisonico preessent ꝙ predicatōnis et ecclias dedica rent. ⁊ ordines sacros celebrarēt vtpote sctī Wylbrordum inter oēs merito prefulgentē virū hūilem. ⁊ totius honesta tis exēplis refertū. Et sctī Swibertū virū corde maosue tum scripturis sacris ⁊ ecclesiasticis disciplinis apprime in/structū. Sctūs ꝙ Swibertus ad Britaniā siue Angliam petit cū Acchō. ⁊ duob⁹ Ewaldis ceteriscq; nonnullis neo/phitis ⁊ ego Marcellinus cū eis. Veniⁿ⁹ aūt in conuentu Boracensi in vigilia sancti Laurētij precioſi martyris. a q̄ et precipue a parentib⁹ ⁊ amicis gracioſe receptū fuiⁿ⁹. Tan dem tendētib⁹ duob⁹ Ewaldis cōfratrib⁹ nostris de licētia sancti Swiberti ꝙsus hyberniaꝝ promissione facta vt nos sequerent ad Germaniā q̄nto citius possent. migrauit san/ctus Swibertus nobiscū ad sanctū Wilfridū tūc epm̄ mer chioꝝ sctō Egberto archiepō Boracensi depresso graui in/firmitatis incōmodo. exposuitq; ei causaꝝ quarū ex petitiōe fratrū in Frisia ab eo epūs ꝯsecrarēt. Sctūs ꝙ wylfridus gloꝛiosus epūs ꝙbi prospatū ei opus euangelij inter Friso/nes ꝙperijt magno gaudio exultauit in dño. eo q; sintillā or thodoxe fidei succēderat in mentib⁹ multoꝝ ⁊ nūeris credē tium quotidie spretis abominādis idolis credidit in domīo Atq; ipm̄ cū magna letitia ⁊ solēnitate ꝯsecrauit epm̄ in fe/sto sancti Bartholomei aplī. Anno sc̄z ab incarnatiōe domi ni Sexcentesimo nonagesimo quinto vocatis ad se in mini sterū ordinatiōis alijs duob⁹ epīs Quo ꝯsecrato dū remit/teret ipm̄ ꝯfortās et exhortās, dixit sctūs wylfridus Dilecte

frater nullus te labor aut maledicor hominuz lingue t manus barbaroz detreāt t noli timere eos q̄ corp⁹ occidūt. animā aūt occidere nō possunt. sz oīm unstātia soiqz feruore que incho asti deo auctore pstāter page. scis enī q magnū laborez maior ecne retributiōis gl'a sequet. Et osculās remisit ipm cō socijs in mīsterū dei retēto secū Uccho dilecto presbytero. t cōsocio nrō quē in epūm Angustaldenf siue Lindiffaronen ecclesie psecrauit. Sctūs vo wyllibrordus eodē anno ‘ssdip pinū punaipē adijt. t secuz longo tpe permanens detētus a puppino codez. tandē ipsuz anno sequti ‘Romā misit ad sanctū Sergiū papā. vt ibidē ab ipso epūs psecraret genti Frisonū. Qō ita vt petierat est ppletū ab incarnatiōe dñi Anno sexcentesimo nonagesimosexto. Anno primo Leonis imparatoris ‘Romanoz. Sed sctūs Swibertus ordinat⁹ fuit anno quarto Justiani pijssimi impatoris. Ordinatus autez fuit sctūs wyllibrordus in eccl'a sctē Ceciie virgis t martyris archiepūs Frisonū in die natalis eiusdē vginis scz ceciie.

Qualiter sctūs Swibertus episcopus comitatū Teysterbaudie cōuerterit. Capi. xj.

IGit sctissim⁹ Swibert⁹ euāgelic⁹. euāgelicus pīsul pōtificali fult⁹ auctoritate et hōre ac corroborat⁹ cō firmatiōe scti Wilfridi salutatis parentib⁹. t aīcis cū christi famul'q cū eo erāt rediit ī op⁹ euāgelij t vbi dī puenit qz Wiltenburch siue Traiectū p ānū t mlto ampli⁹ añqz sctūs willibrordus a ‘Roma rediret et Traiectum venerat. ibiqz a frībus t neophitis honorifice mlto cū gaudio suscept⁹ gdū episcopat⁹ pdign⁹ oās vtutib⁹ virtt dei ceps ī maiori humilitatis māsuetudīs simplicitatis t iustīcie p fectiōe ceptūqz euāgelicū op⁹ pstāter explēs opida. rura. casas vicos. castella. pē euāgelizandū nō eqtādo. sz apl'oz more pedib⁹ incedēdo pagrare etiā longe lateqz frisiā hollandiā t pcipue comitatū Teysterbaudie quagat⁹ mltū populū ad christū uertrinis t pdicatiōib⁹ reduxit vbiqz sollert idolatriā exstirpauit itaqz mltitudo paganoz marie iā. pphanā sectaz refutātes catholice fidei uaumētis salutaribus adheserunt cōuertebat vero sua dulciflua predicatiōe fere totū comitatū Teysterbaudie. in quo construebāt ecclesie multis in locis

aut templa idolorum ꝓfecrabantur in ecclesias dei ꝛ suorum
sctōrum. vtpote ecclesiā sctī Vincencij martiris in Sandwick
prope Tielam. in Arkel in honore sctē dei genitricis ⁊ginis
marie in Hoernaer in honore sancti dionisij ariopagite in
Stoenreford in Anthuesden in Aellorch in wōdrichen in
Ghiesen in Rijs-wich in Almkerck in Malsem in Erkum
in Auesaet ꝛ in plurib⁹ alijs locis quas cū magna deuocio-
ne ipse ꝓfecrauit. Erat cui affabil' et benign⁹ in omnib⁹ q̄
ad se consolatiōis redificatiōis gracia ꝓueniebāt Atq; ꝓuer-
satos p ipm orōibus protegebat assiduis et āmonicionib⁹ sa
luberimis ad celestia vocabat.

Vt sanctus Swibertus quēdam submersum a morte
suscitauerit. et fere vicū Duerstat ad fidez conuerterit
christi. Capitulū Duodecimū.

QVm vo mirificauit dns scm Swibertū prodigijs
ꝛ ꝓdicatiōib⁹ et fauor ⁊tutū ipsius celebri rumore
Frisiā Hollandiā ꝛ vicinas regiones clarificauit
vt nō solū idolatre ꝛ pagani sz et sacerdotes idolo
rum mirarētur ꝛ stuperūt in virtutibus et actib⁹ eius voluit
omnipotēs de⁹ deoz ampli⁹ in mirabilib⁹ suis ipm ante cō
spectū gentiū glorificare Diuina nāq; prouidente clemētia
dū sctus Swibertus Anno incarnatiōe dñi sexcentesimo
nonagesimo sexto octauo kalēdas octobris dedicaret ecclesiā
in Malsem in comitatu Teijsterbaudie super amne lingben
dictū ꝓtigit vt eodē die quidaz gēerosus adolescens dictus
splinterus de andenghē fili⁹ ꝓmicerij de grandi vico Duer
stat. volens curiose experiri ministeriū fidei christi ꝛ ꝓcipue
actus sancti Swiberti de quo mira audierat licz ipse incre-
dulus ꝛ fidei ignarus fuit vt Scaphan cum trib⁹ clientib⁹
mane hora fere septima intrans volens videre dedicatiōem
ecclesie in Malsen eo q̄ villa Malscen distat a duerstat ad
austrum per parruum miliare in media fluminis Rem sine
lecte la saue ioculādo ꝛ nauigādo sedēs sup litt⁹ nauicle appo
diēs sup mucronē suū. p lapsuz pedū suoz ex lubricitate na-
uicule retrosuz cadēs ceadit in aquā q̄ stati vocat vnda ab

sorbuit ⁊ in profundū quasi lapis descēdit ⁊ submersus fuit. Quod cernentes consocij et serui secum in eadē nauicula existentes ipsum uuare ⁊ eidē subuenire nō valentes in dolore maximo prosternati vtraq; littora clamoribꝰ ⁊ fletibꝰ repleuerunt de curꝰ casu ⁊ submersione nō solū parētes ⁊ cogoati debāt. sed ⁊ lucrꝰ erat oībus ⁊ meroze indicibili ꝓfundebant vniuersi. Serui vero ꝓcito cursu fugerūt pre timore parentū et amicoꝝ. Tandeꝫ eadē die hora fere duodecima a piscatoribus sagenis in gui dolore inuentꝰ lamentabiliꝫ portatꝰ fuit io domo parentū ⁊ licet inflexibilis erat artubꝰ ⁊ mēbris. tm̄ ꝓsilio flaminū idoloꝝ calido impositus lecto deferē ad phanū siue tēpluz martis. Audierāt em̄ q̄ christiani aliq̄s submersos siue subito defunctos in ecclias ipoꝝ portantes vite pristine sacrificijs ⁊ precibꝰ epōꝝ restituerūt. Guntherus vero egregiꝰ miles ⁊ dñs de Andengyn pater Splinteri submersi. cū familia ⁊ amicis ad tēplū martis liberauit funestū sacrificiū mactādo diuersa aīalia. magno deo marti vt pietate diuine potētie siue vnicus filiꝰ suus reuiuiscēs suscitareť. Cūq; lugubriē mesto ⁊ tribulato corde vsq; in horā fere secū dā precabꝰ ⁊ sacrificijs assiduassent libamīe. ⁊ nihil salutꝫ inuenissent desperauit de vita ipsius eo q̄ nunq̄z audisset prisc̄s tēporibus deos ipsoꝝ talia pegisse. Erant autē eodē die multi christiani in eadez ciuitate qui vt viderēt finē sequebā tur funus vsq; in atriū phani martis. Qui videntes inenarrabilez dolorē Guntheri ⁊ alioꝝ amicoꝝ gaudētes de impotentia deoꝝ vocauerūt Gūtherū deosuz vt christus ibidez magnificareť suadētes ⁊ ꝓsulentes ei vt celeriter pro sancto Swibto christianoꝝ epō existente in Malsen ad quez filius suꝰ eq̄tare ꝓposuerat mitteret ipse proculdubio precibꝰ suis resuscitaret eū in ỽtute dñi iesu christi dūmō abrenūcians idol' toto corde crederēt in ipsuz Gūtherꝰ ỽo his auditis memor qualiter idem sanctus Swibertus in eadem ciuitate captus liberatus per angelum fuit. et qualiter in Hagensteyn ceconato in nomine Jesu prestitisset visum statim animatus et allectis verbis christianoꝝ adiunctis sibi aliquibꝰ honestis amicis sine dilatiōe Malsen vsq; celerrīe ꝓperauit. vidēsq; sanm̄ Swibtuz mox de eq̄ resilies prouolutꝰ pedibꝰ sc̄i oscu lādo manꝰ a⁹ p egra lachrimaꝝ suspiria enucliauit ei doloroſaz

morte ⁊ submersione vnigeniti sui deprecans vt secū digna ret tendere dignaret versus. ⁊ in virtute salutiferi nomis ihesu veri dei omipotentis resuscitare filiuz suū. ipse cū omni familia sua ⁊ cognatis credētes in ipm baptisarent in noie ei⁹ Sanctus vo swibertus ipsum graciose eleuās ⁊ honorifice suscipiens benigne ꝓsolabat ipsum Et licet cōdoluit lamentabilibus vocib⁹ ⁊ gemitib⁹ ipsius. tñ deū tētare sup huiuscemodi facto grādi formidauit ⁊ se pie excusauit. Miles vo denuo amplectens pedes ei⁹ importune precabat vt secū pgere dignaret amore ihesu xpi dei viui. Sicqz deuict⁹ ciulatu ei⁹ ⁊ pcipue precib⁹ werēfridi ⁊ mei alioꝝqz neophitoꝝ ibidem pñtium cōcato equitatu vect⁹ in curru ⁊ nos cū eo venit circa sextam horā post ꝓpletoriū in vicū duerstat. Erat āt turba magna cōgregata sup littus reni siue lecke prestolātes aduentū sancti swiberti dolentib⁹ ꝓphanis sacerdotib⁹ phanoꝝ. Igitur transmisso amne lecke cū iret ad defunctū cū discipulis suis sequēti ipm grandi turba paganoꝝ occurrit ei dña mechtel dis mat splintheri submersi vt insana mulier prouoluta qz pedib⁹ eius in publica platea clamauit dicēs. Serue dei vi vi succurre mihi ⁊ resuscita filiū meū in noie dei tui credāqz cū tota familia mea in eū. qz dij nri impotētes sunt ad resuscitandū eū. quā sctus swibertus eleuās ⁊ ꝓsolans paz inge muit. Erat aūt splinther⁹ submersus denuo ex tēplo martis portatus in dom̄ū patris sui. venētesqz ad presentiā defuncti petijt vt flamines siue sacerdotes ydoloꝝ dignarent sibi adesse vt viderēt vtutez dñi nostri ihesu xpi dei oipotētis Jnterī precepit nob⁹ deuote orōnib⁹ vacare. deiqz miscōiaz implorare vt defunctus resuscitaret ⁊ ipse orauit vniuersa igit multitudie flente cū aliq̄ ꝓphanatici sacerdotes pauidi vocati per dom̄ gunthery aduenissent sanct⁹ swibertus sonora voce flexis genib⁹ lacrimaz imbre pfusus clamauit ad dominū dicēs Dne ihesu xpe qui refugiū fact⁹ es nobis Jnclina aurem tuā ad preces nras vt reueleť hoibus istis gl'ia tua. ⁊ pdicet ⁊ glorificet ab incredulis nomē sctm̄ tuū vt scāt qz nō est vana fides nostra. nec alⁱ deus preter te cui⁹ pietas non hz finē nec dna mensurā ⁊ resuscita ad gl'iam ⁊ honorē nois tui hunc seruū tuū diabolica fraude delusuz vt scāt q̄ omnia ydola q̄ pro dijs colūt statue sunt demonib⁹ plene videtes virtutem

pletatis tue credentes in te saluent. his dictis surgens ab ora-
tione fiducia magnam habes in christū dixit. Dñe iesu xpe
mestor solator qui dixisti. ois qui credit in me opa que ego
facio t ipse faciet t maiora hor faciet. Dñe pissime deus q
resuscitasti ad fletū sctē sororē marie magdalene t marthe
lazarū quadriduanū mortuū: resuscita t hūc in noīe tuo oī
dendo potentia diuinitatis tue Et accipies dexterā submer-
si dixit In noīe dñi nostri iesu christi crucifixi dei oī potētis
dico tibi vt surgas t viuas t confitearis creatorē tuū. Statiz
ho defunctus apiens oculos suos t q̄si de graui somno su-
spiras surrexit. Amplectēsq; pedes sci cū magnis suspiriis
clamauit Nō est alius deus in celo t in tra q̄z dñs iesus chri
stus crucifixus quē predicat sancti ssim⁹ filius ei⁹ S wibtus
qui me sua benigna miseria ad preces ei⁹ ab inferis t a mor
te resuscitauit. O vita laudabil' que alterius corpis mortem
preabo effugauit. tartarū spoliauit. spem magnā habens in
xpo. proculdubio mors ibi iura nō tenuit vbi sctūs swibtus
vim orōnis ingessit. Statimq; oīs mirati t stupefacti qui
viderāt t audierāt nouitatē tanti miraculi diuinā pietatez p
dñm nostr iesum xpm diguis extulere preconijs qui sanctū
swibertū seruū suū taz insigni clarificare miracło dignaba
tur. Prouolutiq; pedibo sancti epi cū sacerdotibo ydolorum
credētes in christū baptizari pecierūt spretis vanis cultibus
ydoloz. Deniq; letissime accurrentes parētes t cognati infi
nitas retulerūt deo t sctō ei⁹ grās deuote ipsuz amplectētes
t osculātes cū discipulis suis. sed ipse sanct⁹ S wibtus cū ce
teris xpianis hūliter in terrā prostrat⁹ benedixit deū q mag
fecit in pplo suo. Tantus em̄ in platea erat clamor paganor
resuscitatū videre cupientiū vt sctūs swibtus necessitate cō-
pulsus resuscitatū vestibo indutū p manus ducebat cū mag
deuotiōe ad honorē dei vt a cūctis videret. Quē viuū t am
bulantē cernētes. clamauerūt. vere magn⁹ est dūs xpianor q
talia p seruū suū opatus est. Factū est gaudiū magnū coram
oībus hec videntibo t magnificatuz est nomē dñi nostri iesu
christi. Eodez tpe baptisatus est S linter⁹ resuscitatus cū
parētibus t cognatis t alijs numero centū viginti ser. dem
ptis pueris t vginib⁹. Altera deniq; die cōgregata infinita
turba hoīm paganor sctūs S wibtus pmissa orōne ad spm
sanctuz cū discipulis suis vt deus aperet corda illor ad sper

neudū ydola ⁊ ad credulitatez fidei venirēt predicādo dedu
xit ⁊ dedarauit eis ac trāsgressiōe prothoparētis nostri Alde
de incarnatiōe vbi dei ⁊ de diabolica ydoloz inuētione Alc
de infinita miscōia dei Jnsup' q eternalr dānabunr qui spre
to vo deo adorāt ydola ⁊ sculptilia ⁊ glianr in simlachris su
is. ita q fere ps magē cuitatis credidit in xpm. Erat aūt ciui
tas licet pagana sub ptāte xpiano z scz regis Frācie ⁊ pipi
ni ducis. ⁊ tota fere vicinitas ⁊ prouincia xpiane fidei subdi
ta vtpote brabātia. flandria. ⁊ ps hollandie sic q pagani de
uerstat sepe xpianis ꝓuersati pdē multotiēs multa de xpo
audierāt. Māsit aūt multis diebꝫ in eadē cuitate vigilāti in
stantia pdicādo fiducialr christū paganis ꝓfirmādo neophi
tos ita vt nō solū paganj verūetiā multi ydoloz sacerdotes
vidētes celestē grām ⁊ miraculi magnitudinē in sctō sxibto
abiecto pfidie velamīe baptismi grāz ab ipo deuote susceperr

¶ Vt sanctus Willibrordus a Roma rediens cū sctō
Swiberto per Frisiam predicauerit. ¶ Ca. xüj.

In Tacz anno a natiuitate dñi Sexcētesimo nonage
simoseptimo sctūs Willibrordus adepta tā aplice
benedictiōis auctoritate. Cōsecratusqz archiepūs a
sctō Sergio papā redijt ad germaniā Cui occurrēs
sctūs swibertꝰ cū clericis ⁊ discipulis ⁊ multis xpianis vsqz
Embricā recepit euz cū magē honorificentia ⁊ gauisi sunt in
dño. Audieſqz sctūm swibertū epm ꝓsecratū ⁊ comitatū tey
sterbandie cū tota fere batua ac magnā ptez inferioris Frisie
predicauerūt ipsius reuersuz Et ecclīaz traiectēn. nūero fide
liuz valde multiplicatā immēsas deuote deo retulit laudes.
Deinde pariter Traiectū pgētes statim infundo basilice san
cti Thome aplī ꝑpe castrū Traiectēn. canonicoz cenobitali
um ꝓstruxerūt ecclīaz in honorē sctī martini epi Turonēn. in
qua sctūs wyllibrordus archiepūs frisonū cathedralē ecclīaz
sibi stabilīri iussit. quā p ꝑmituā bñdictōez sctūs willibror
dus ⁊ swibtꝰ epi cū ceteris fribꝫ ꝓpijs manibꝫ bñdicēdo con
secrauerūt Deiñ mortuo radbodo rege frisonū xpiani libere
ꝑmissi sūt vbiqz p frisiaz patenē euāgeliū xpi pdicare Qua
propē pfati sctī epi cū sacerdotibꝫ ⁊ clericis hollādiā ⁊ frisiā
vbiqz puagātes rudē ꝓplm deuītis euāgelicis īformauerr
deceteqz ꝓ banū ydolatrie cultū abolēdo reliqre catbecumios

baptisauerunt: neophitos confirmauerunt sanctos ordines celebrauerūt. ac in pagis singulis euangelium pacis ꝓstanter ꝛ deuote predicauerūt ꝛ p loca singula pb̄ros ꝛ dyacōes ordinauerūt qui eos in v̄bo fidei ꝛ ministerio baptisandi adiuuarēt maxime in magno vico duerstat. In q̄ per biennium predicātes totū ꝑm ad fidez pduxerūt xpi Ac phana ydolox cōmutātes in ecclesias xpi prochiales in eo adiutorio gūtheri militis ꝛ suox amicox. Et nō solū p frisiaz predicauerunt ꝛ lotaringiā. sz ad vsq; dacia predicādo ꝑm multum purgatū a barbarica gentilitatis ydolatria ortodoxe unxerūt fidei. Cunq; sic p aliquot annos feruētes euangelici pontifices ꝛ verbi dei precones pariter ꝛ ꝓtinue in diuersis prouincijs xp̄m enūciassent redierūt ꝛ venerūt cum exultatione Traiectū ad cōfrēs ꝛ coopatores verbi dei Enarrantes illis q̄nta dn̄s p illos fecisset Et licz sctūs swibertus egregi⁹ pōtifex precesserit sanctū wyllbrordū tpe tamē sanct⁹ wyllbrordus precedit sanctū swibertuz dignitate ꝛ primus archiep̄s Traiecten̄ reputat eo q a sctō Sergio pap archiepūs frisonū specialit ꝓsecrat⁹. ꝛ a sede aplica ad eundē ꝑm missus fuerit. Atq; q ab illustri principe pippino de herstallo ꝛ a glorioso filio ei⁹ Karolo martello ex regali donatōe cuitatē Traiectensem cū suis appendētijs pro se ꝛ suis successorib⁹ epis traiecten̄. eccie impetrauit Et ideo sctūs swibertus nō epūs traiecten̄ app ellat sz coepūs sancti wyllibrordi.

¶ Qualiter sancti consocij et presbyteri sanctorum willibrordi et swiberti in diuersas prouincias missi christum predicauerunt. ¶ Capi. xiiij.

Deinde aīaduertētes prefati sancti pōtifices ꝛ egregij predicatores qui cū eis ex anglia venerūt traiectū q multus ꝑlius deo proserāte ab infidelitatis errore ad xp̄m uersus esset Conuocata syno do in nouella eccia traiecten̄ decreuerūt more aplox ꝛ discipulox christi in diuersas circūiacētes barbaricas natōes prestantiores predicatores illuc mittere ad predicandū ip̄is fidē christi. Erāt aūt eo tpe i eadez primitiua eccia traiecten̄. apostolici pōtifices ꝛ canonici egregij predicatores. qui sanctuz

Swibertū epm cū sctis Ewaldis sequētes ꝓstāter christuꝫ gentiby ꝑdicauerunt vtpote sctūs Winfridus sacerdos. qui postq̄ tredecim ānis i ecclia Traiecten vt canonic⁹ degusſꝫ Archiep̄s Magūtin ep̄ ꝓsecrat. et bonifati⁹ appellat qui post obitū scti Willibrordi ep̄i Traiecten rediēs secūdus archiep̄s Traiecten ordinat. qui postq̄ decē t ser ānis p̄ Frisiam ꝑdicasset martirio i frisia coronat cū suis. Siliter sctūs wiro ep̄s Deiroꝝ sctūs Plechelin⁹ ep̄s de Massa cādida. vl'fm bedā cādida casa. sctūs Othger⁹ leuita cū pleriscq̄ alijs gliosis sacerdotiby t ꝑdicatoub⁹. cui sctē synodo p̄fuert scti willibrord⁹ t Swibt⁹ ātistites ꝓsecratiōes in q̄ ꝓclusuꝫ t diffinitū fuit vt oēs p̄mi ꝑdicatores in extīnas prouīcias ꝑdicarent ẏbuꝫ dei Jgit sctūs Alcha vt plibatū est cū sctō Swibto in Angliā rediēs a sctō wilfrido epo Angustaldēn. ecclie epūs ꝓsecrat⁹ post sctissimā vitam ibidē in dño quieuit. Sanctus wigbert⁹ in Fostelant martirio coronat⁹ fuit vt ꝑdicatū est Sctūs willibald⁹ Orientalē Franciā adiēs Aureatēn. siue Cistaten. ep̄s effect⁹ est Sāctus winebald⁹ frater ei⁹ Heyn delamenſ abbas est ordinat⁹ Quoꝝ germana fuit sctā walburgis virgo Lebuin⁹ siquidē in oūcta li Frācia pōtificatū adept⁹. martirio ꝑpe Ganda uū coronat Duo q̄dē scti Ewaldi nabiam introeūtes christū ꝑdicando ꝓfessi sunt. q̄ abinde ascendētes i Saxoniā gliosо martirio coronati sunt Sctūs werēfrid⁹ presbiter t egregi⁹ ꝑdicator versus Boctuā missus nouellū christi ꝓpm in Elst t westernoirt t in finiby illis felicit rexit t ifinitis clarificat⁹ miracul'tā in vita q̄z in morte idib⁹ septēbris apō westerwert spiritū curatoꝝ reddēs miracl'ose i Elst tumulat Sctūs Aldelbert⁹ leuita filiꝰ Edilbaldi regis deiroꝝ filij scti Oeswaldi regis t martyris i Egmōda in hollādia oratoꝝ ꝓstrues post mltoꝝ paganoꝝ ꝓuersioneꝫ t laudabilē sctē vite sue ꝓfūmationē multis miracul' clarus Septio Kal' Julij felici fine requieuit in christo sepultus in Egmōda vbi vsq̄ in hodiernū diez claret infinitis miracl'is Js eximius ꝓfessor prim⁹ archidyaconus ecclie Traiecten. fuit. Et ego Marcellinus presbyter inutilis a prefatis pontificiby missus ad ptes transyselanas locū Aldensel Trentaꝫ et Twentā t Couordiā ac Dauentriā rego t dei prouidentia totū ferme ꝓpm christo ꝑdicando luctat⁹ sum. t purgaui

C

a cultu idolatrie ꝓmansitq; scūs willibrordus in dioceſi ſua Traiectenſi feruēter ꝑdicando etiā gelīū christi cūctis gētib⁹ Ceteri vero hac illaq; diſpſi ꝓpter verbū dei poſt ꝓuersionē multoꝝ paganoꝝ ſalubꝝ fine in christo quieūt.

¶ Qualiter ſanctus Swibertus in weſtphalia mulierē paraliticaz ſanauerit et populū cōuerterit. ¶ Ca. xv.

TAcq; ſacerrim⁹ pontifex Swibert⁹ in oſculo pacis cū mltis lachrimis valedico ſctō Willibrordo. cete riſq; ꝑfatis ſctis ꝑdicatoribꝫ ac alijs canonicis Traiectēſi ecclēſie aduunctis ſibi willeyco Gherardo ⁊ Theorico ⁊ Boſone gliōſis preſbiteris ⁊ ꝑdicatoub⁹. alijſq; duobus pueris laicis waltero ⁊ Johāne ꝓuolauit vt nubes paganiſmū tanq; fidei vexilliferꝫ de loco ad locū ꝑ weſtphaliaz ⁊ inferiorē Saxoniā quottidie feliciter ī vinea dñi tāq; miles ſtrēnus laborans magnā quoq; gentē pleriſq; in locis ab idoloꝝ veſania ad christi ꝓduxit fidē ⁊ vbiq; quoꝝſuz diuertebat ad execrāndaz diabolice verſutie ſupplātatiōez ⁊ idola ꝓfringēda ſūmope laborare cuz ſuis ſtuduit ⁊ procurauit Et vbiq; ꝓfluebāt pagani ad ipm ad audiēduz vbū vite ab ipo Erat eīm vulcis ī exhortatiōibꝫ et cūctis affabil⁹ ⁊ eloquio mitis Cōſtruebant etiā aliq; eccl̄ie in ꝓfinib⁹ weſtphalie ammonitiōe ipi⁹ q̄s etiā ꝓſecrauerat huc vſq; ego Marcellinus ꝑfatus diſcipul⁹ ipſi⁹ ⁊ ſancti willibroidi ſctō Swiberto cōuerſat⁹ que ꝓſcpſi vidi ⁊ ferme omnib⁹ ꝑſcriptis interfui Et deinde ipe tendēs cū ſuis ad Minimigardū monaſterū. ego rediī habita bñdictiōe ipi⁹ Friſiā verſus ⁊ ſic q̄ ſequūtur ex relatiōe veridicoꝝ fratꝝ ꝓſcribo ꝓueniens ḡ hyeme Minimigardū indeſinēter palā omnib⁹ ꝑdicauit christū damās ⁊ dicens Auſcultate et audite me. frēs dilectiſſimi q̄ ad imaginē ⁊ ſilitudinē dei creati eſtis a q̄ ꝑ maledictas paternas traditiones damnabilit alienati diuerſa idola vana demōibus plena pro diis ignoranter colitis q̄ nec procul dubio diī ſunt. ſed idola neq;cia diabolice fraudis ⁊ vſutie inuēta ex p̄cepto potentū regū ⁊ tyrānoꝝ ea pro diis colenda ⁊ adorāda ſimplicib⁹ hoibus tradita. ſz vn⁹ eſt deus oīpotens q̄ ꝑm ſuā diuinitatē ſolo vbo creauit celū ⁊ terrā mare ⁊ oīa q̄ in eis ſunt Sz ꝓpter tranſgreſſionē ⁊ ꝑuaricationez protoplaſti nrī ade ne

humanū gen⁹ p̄iret cōpatiēs miserie humane nature q̄ oēs
hoīes saluos vult fieri ex nimia charitate idē de⁹ creator om
niū in fine sc̄oꝝ homo fact⁹ sua b̄ndicta passione reformauit
hūanaꝫ naturā lapsaꝫ regnās vt de⁹ oīpotens in celis Respi
cite respicite ḡ dilectissimi frēs ad verū creatorē ⁊ saluatorem
vestꝝ dīm nostrū ihesuꝫ christū verū deum credētes in eū q̄
misericors est saluās oīs spernētes idola vana sibiq̄ fuien⁹
tes Nōne absurdum et miserum est lapidez deum credere. et
lignum arte hominum cōpactum ad auxilium inuocare. ac
delinquere creatorē. adorare miseras damnataſq̄ creaturas
p̄o dijs Cū hec ⁊ hijs silia euāgeliza sset mlti p̄ucti ipsum
cū suis ⁊ hospicijs ipoꝝ recipiētes p̄firmari in fide catholica
postularāt Erat aūt in eadem ciuitate quedam mulier enor
miter cōtracta ita vt fere esset ⁊ appareret monstrū in natura
que dum multa in medicos expēdisset ⁊ nihil salutis et reme
dij impetrasset Audiens quēdam peregrinū illuc aduēntasse
et quendā nouū deū p̄dicare petijt a suis vt ad viruꝫ dei ve⁹
heretur Altera vero die cū sc̄ūs Swibertus coraꝫ magna
multitudine p̄dicaret aduecta fuit ei mulier p̄fata Quā cū in
nomine dñi nostri iesu christi signo crucis benedixisset statiꝫ
cunctis videntib⁹ ⁊ mirātibus sanata fuit Que post grāti⁹
rū actiōes gaudens ⁊ hilaris leta facie ⁊ alacri animo ad do
mū cuꝫ suis repedauit Que cū multis rediēs credens ī chri
stuꝫ baptizata est Hec īmemor optate sospitatis hortatu sc̄ī
swibti epī p̄struxit ī honore dei ⁊ sc̄ī pauli apl̄i oratoriū siue
ecclīaꝫ circa dom̄ suā. eo q̄ in festo sc̄ī pauli apl̄i sanata fuit

¶ Qualiter sanctus Swibertus episcopus in Bilue⁹
dia quēdā sacerdotē a peste squinātie liberauit. Ca. xvj

GRat aūt in Bijlueldia diues q̄dam noīe Adelbt⁹
repente tort⁹ dolore squinātie ita vt penitus nihil
deglutire posset ⁊ oēs de vita ei⁹ desperarēt. q̄ audi
ens famā sc̄ī Swibti ⁊ virtutis patrate p̄ ipm ī no
mine iesu veri dei cū q̄dā p̄tracta misit celerit duos honestos
pueros ad Minimigardū petēs vt amore eiusdē iesu dei sui
ipm visitare dignaret spondēs si liberaret ⁊ sanaret ipsuꝫ cre
deret procul dubio ī ipm verū deū Sc̄ūs p̄o Swibt⁹ epūs
h audiēs ad honorē dei ⁊ salutē gentiū cū suis presbiteris ⁊
clericis recedēs ī Bilueldā uenit eū ī extremis agoniꝫantē

Statimq; post diutinā orationē & diuinoꝝ celebrationem porrigens ei corā multis gentib⁹ ablutiōēz bibēs paꝝ mox sanatus fuit. & a sctō in fide ꝓfirmat⁹ baptizatusq; cū multis benedixit dñm. volat fama miraculi illi⁹ per prouinciā concurrūt vicini cognati & amici cōgaudētes ei de saluatiōe & liberatiōe imminentis piculi & mortis cari ipsoꝝ. Dēsq; laudāt potentiā dñi iesu christi. Multi insup eoꝝ spretis abominandis cultib⁹ idoloꝝ crediderūt in christū & baptisati sequebā/tur & comitabant multi ex eis sctm dñi. Mansitq; per aliq̄t dies ibidem predicando cunctis christum.

¶ Vt quendā cecū illuminauit ¶ Capitulū xxvij.

BEdiens vo minimigardū ad petitōem quoꝝūdā infirmoꝝ gentiliū stipat⁹ multis christianis & pagānis obuiū habuit quendā cecum in alia pte stāte q̄ intelligens sctm Swibertū christianoꝝ epm adesse petijt a suo ductore vt ad ei⁹ pñtiaz duceret. Sed ductor dimisso ceco curres ad sctm Swibertū elemosynā pie precabatur accipe Sz clamāti ceco nemo intendebat. Tunq; magis ac magis clamaret Audiuit eū sanct⁹ Swibert⁹ qui willeicū presbyterū suū vocās dixit. audis quis est q̄ clamat ad nos? Qui rndit. audio. sz quid sit ignoro. Dixitq; accipe baculuz istū & perge ad clamantē & da illi precipiēs vt cū sustētaculo isto veniat ad me in noīe dñi nri iesu christi. Iuit ergo sctus wylleyc⁹ pbr dicens ceco Dñs swybert⁹ eps transmisit tibi istō sustētaculū vt venias ad eū. Stetit vo sctus swybertus prestolās aduentuz eius. statim ergo vt cecus accepit baculū videre paꝝ cepit. veniēsq; ad sctm swybertū prostratus cū grāzactione pedib⁹ ei⁹ baptizari in noīe iesu ab eo precabat affirmās se aliquid videre. Mox sctus swybert⁹ muniens signo crucis sctē oculos ei⁹ dare vidit Pagani vo hec videntes prouoluti pedib⁹ ei⁹ credentes in christū abrenunciatis spurcitijs idoloꝝ baptismū susceperūt Cuz ergo minimigardū venisset. & pauco sub tpe nō paucā christo plebem predicando acquisisset. eaq; in fide & amore christi ꝓfirmasset migrauit cū suis ad saxoniā puenitq; in grandem vicuz dictum Brunswyck ibiq; diebus aliquot predicauit christum & conuertit multos.

¶ Vt sanctus Swibertus in Brunswick quendā paralitici signo sctē crucis sanauerit ¶ Capi. xviij.

POst q̄z igit cuz suis presbiteris z clericis in Brunswick secessisset nil verit⁹ paganoꝝ seuicias corp⁹ nō aiam occidentū Statimq̄z solutū sibi op⁹ euangelizandi exequēs mltos z exēplo virtutis z incitamēto ꝑmonis semotis idolatrie tenebris duxit ad verā lumē fidei. Nunq̄z em̄ vl raro a vtutib⁹ quieuit. Nā quotiens a predicatiōe z mysterio vbi dei vacaret orare studere vel legere solebat. Erat aūt in eodez vico quidā adeo a sinistro latere ꝑpeditus. vt nec illius lateris manū aut pedē posset quo q̄ mō mouere. aut quicq̄z ex sinistro oculo videre ¶ Post plurimorū medicoꝝ antidota atq̄z collyria in uanū ꝑrta. audiuit a q̄busdaz ipm frequntantib⁹ z visitātib⁹ de salutarib⁹ monitis et insignib⁹ miraclis in diuersis westphalie pagis z locis p sanctuz swibertū in noīe dñi iesu veri dei patratis. misit ad eū efflagitans vt ipsuz visitare dignaret. Itaq̄z sctūs swibtus cū suis presbiteris z magna turma incredulox ipsuz visitādo accedēs. post deuotā orationē latus ei⁹ signo crucis tetigit viroq̄z benedixit dicēs. In noīe dñi nostri iesu christi oipotētis dei surge. Qui statī de grabato surgēs factus est videns et integre liberat⁹ z multi hec videntes z credentes in christum baptizati sunt. Cuz ḡ quottidie predicādo multos ꝙuerteret et fama miraculoꝝ z vtutū ei⁹ p totū vicū ad laudē dei a plerisq̄z promulgaret z ad aures sacerdotū paganoꝝ peruenisset irati valde statimq̄z collegerūt plm incredulū cū quib⁹ venerūt ad satrapā vici clamātes z dicētes Ciuitas tota pibit. nisi temerari⁹ z publicus inimicus deoꝝ nrōꝝ occidat aut effuget. qui per nouas magicas artes ꝑplum seducit z alienat mētesq̄z eoꝝ euertit predicādo quendā ignotū crucifixū veꝝ deuz z sic seq̄stranet a venerabilib⁹ dijs. Quibus satrapa ait qñō magica arte seducit hoies cū solūmō predicat de quodā deo crucifixo nob ignoto cui⁹ vtute z potētia non medicaminibus z ferro curat infirmos sz verbo z signo illi⁹ dei. Et qa deos mltos habem⁹ q̄s oculis nō agnoscim⁹ licz in alijs remotis nationib⁹ agnoscunt forsan hic etiaz est vn⁹ deoꝝ. Qui si nō esset de⁹ in celo z in tra talia mirabilia p mīstros suos nul

latenus faceret. ¶Et licet dij nostri potētes sunt. nunq̄ tamē aliq̄ signa sanitatis int̄ nos nec vsq̄ fecerūt. sicut iste in noīe dei crucifixi facit. Erat aūt satrapa ꝓ sanguine⁹ apoplectī sanati p sctm̄ swibertū. Hec audiētes sacerdotes idoloꝝ cū suis ceteris paganis ꝓgregata maḡ multitudie gentiliū nō soluz sctm̄ swibertū cū suis. sz ⁊ etiaz satrapā occidere decreuerūt petitōe igit̄ satrape sctūs Swibtus valedico satrapa cō firmati sq̄ nouell' christianis relicto felice Bosono glioso p̄s bitero⁊ p̄dicatore neophitis ne reciderēt secessit p diuersas prouicias christū vbiq̄ p̄dicās donec veniret ad boructuari os Impossibile nāq̄ est tāti viri gesta p q̄ttidianos vtutum profect⁹ et gentiliū conuersiones. euoluere dignisq̄ frisiorum laudibus magna eius merita ꝓgruēter attollere q̄ in diuersis germanie locis pagis ⁊ protuncijs pegit.

¶Qualiter Boructuariorum magnam partem ad fidez perduxerit christi. ¶Capitulum. xix.

QVnq̄ ad Boructuarios venisset sez Anno ab incarnatiōe dn̄i septingētesimo q̄nto statī post saluti fera vbi diuini p̄cepta stolidis ipsoꝝ cordib⁹ euangelisando tradidit. ferasq̄ eoꝝ mētes tetris ignorātie caliginib⁹ cecatas euāgelice p̄dicatōis luīe plustrauit glioſus apparēs in vbis ⁊ sctūs in oīb⁹ opib⁹ suis ita vt a ꝑphātis idoloꝝ supstitiōib⁹ ad fidē christi mltos ꝓuertendo in radice ve fidei miracl'oꝝ prodigijs solidādo ꝓfirmauit. Sz cū vbiq̄ p̄dicatiōe sctissimi Swibti mlti ꝓuersi baptisatiq̄ christo fuirēt ⁊ q̄ttidie plures ad orthodoxā fidē ꝓuolarēt. nephandissim⁹ hortator sceleꝝ aiaꝝ predo gaudēs in penis abire oē gen⁹ boim. nō posse celos adire satagit p sue malignitatis fautores ipm aut interire aut expellere. Cū g̃ q̄dā die p̄dicaret corā mltis gētib⁹ sacrilegi sacerdotes paganoꝝ calice babilōis inebriati insurrexerūt aduersuz eū qui ipm vberatī pugnis retortis bacul' ⁊ lapidib⁹ a finib⁹ ipsoꝝ eliminare ⁊ expellere conabanť sed erept⁹ industria quorundā fortiū christianoꝝ aliquot dieb⁹ secrete latuit nō em̄ palā ipsum trucidare audebāt timore satrape ipsoꝝ non tn̄ cessauit a p̄dicatōne quin sperſit semīa vite p agros mltoꝝ cordiū ita vt indies mltos despectis idolis publice christum ꝓfitentes baptizauit.

CVt quendam demoniacum liberaverit et cum multis baptisavit. CCapitulum. xv.

GRat aūt eodē tpe in vna Bouctuariox villa vel senberch noīe vir quidā diues ⁊ potēs Ethelbere noīe obsessus demonio ferro ⁊ cathenis astrict⁹ eo q̄ oīm morsu attrectabat vestes ꝓximas lacerabat. Erat aūt idē Ethelbere incitator alioꝝ ⁊ prūn⁹ q̄ sc̄m swibert⁹ cū baculo impetere nō formidabat. Qui dū q̄tidie dire veniret ⁊ a multis visitarē. tandē q̄dam die p̄nti⁹ nōnull' idolorū sacerdotib⁹ ⁊ aliq̄ib⁹ paganis sibi ꝓdolētib⁹ demon clamare cepit. nisi huc veniat famus dei vīri swibtus christiano rū ep̄us. hinc nō exeā. Cū q̄ magis ac magis hec iterādo clamaret ꝓfusi abcesserūt idolatrie amici demoniaci ꝑplexi q̄d iā facerēt dubij starēt. Dem ū cōi oīm deliberatōe ab ip̄s sanctus Swibert⁹ q̄rit ⁊ inuctus obnixe rogat ⁊ inuitat ad visitandū demoniacū prefatū. Igit̄ sc̄us swibert⁹ fracto tactus dolore demoniaco ꝓpatiēs cū iret cū suis presbiteris et clericis esset q̄ in via ad visitandū eū mox cepit demoniacus spumare dētibusq̄ dire stridere ⁊ horribili vocif erādo clamare pl⁹ solito de quo p̄ntes valde gemētes mirabant. Sz sc̄o swibto appropinq̄nte domui cessauit demoniac⁹ iacēs in lecto ac si somno dulcē pressus eēt. Quē sc̄us cernēs p̄cepit suis vt oēs orōnib⁹ deuote vacarēt ⁊ ipse orōi incūbens deū devotissime p̄cabat vt ad laudē ⁊ glōriaz sc̄issimi nois sui ⁊ ad ꝓuersionē incredulox demoniacū expulso demone liberaret surgens q̄ cū suis ab orōne signat demoniacū signo salutifere crucis dicens In noīe dñi nostri iesu christi precipio tibi immūde sp̄us vt exeas ab hac dei creatura. vt agnoscat suū verum creatorez ⁊ saluatorez. Statim cū fetore sp̄us maligni exiens clamare cepit. nō diu in ista p̄manebis prouincia seruie magni dei. Nam sicut me ab hac mea habitatione expulisti. ita expelli te facia ex ista terra et prouincia Ethelbere a demonio liberatus surgens patenter inherens pedibus sancti swiberti veniam petens de commissis in eum baptizari instantissime poposcit. in cuius nomīe liberatus fuit. Similiter multi pagani cū duobus idolox sacerdotib⁹ qui p̄ntes fuerunt pedib⁹ sancti episcopi prouoluti

mysterium fidei christiane discere ⁊ scire expetierunt. Quos sctūs eleuās docebat q̄liter diuina sapia descenderat de celo ad terrā vt hoiez qui mortuus fuerat pctō suo sanguie ⁊ benedicta morte in ara crucis vnificaret. Jtaq; p tres ꝓtinuas hebdomadas eos docēs ⁊ in fide ꝓfirmās. baptizauit ex eis quadraginta duos exceptis puul' utriusq; sex⁹ ⁊ mulierib⁹.

¶ De virtutibus et cōuersatiōe sctī Swiberti. Ca. xvj

GLicz bouchtuariī erāt gēs barbara seua ⁊ inculta. ⁊ plures deos adorabāt ꝑphanis ⁊ sacrilegis sacrificijs respōsa a demonib⁹ exquirētes Augurijs diuinationib⁹ seruiētes Tamē sctūs swibertus cō dolens ipsoz miserie sedula predicatiōe crebris deuotionib⁹ ⁊ miraculi sctītate deo auxiliante eas ad agnitiōez veri perduxit lumīs. ita vt relictis idoloz sordib⁹ in christū credētes phana in quib⁹ idola antea adorare ꝓsueuerāt ꝑijs manibus destruētes ecclesias ꝓstruerēt in quib⁹ presbyteros ⁊ diaconos sibi in adiutoriū p diuersa ecclesiaruz loca ordinauit. Qui postq; prefatū errorē in magā ꝑte diuīa precedēte gratia miracul' ⁊ ſmonib⁹ exstirpasset. freq̄ntabat a populis circū quaq; positis cateruatim ad eū ꝓfluentib⁹ qui eximie ꝓuersatiōis ⁊ miracli prefati fama ei⁹ excitati videre ⁊ audire eū sitiebāt. Quib⁹ libera voce documēta insinuās euangelica. multos ex eis conuertit. q̄s sacro baptismatis fonte abluit ⁊ purgauit sicq; p biennīū inter eos moraī⁹ vite meritis ⁊ vtutuz darens exēplis oīb⁹ amabilis ⁊ venerabil' factus est. Fraterno deniq; amore plen⁹ cūctis ad salutē prodesse satagebat. ipse vo vt oīb⁹ oia fierēt cūctos egenos in necessitatibus ⁊ infirmitatib⁹ ipsoz̄ visitauit. non soluz xp̄ianos q̄s in fide visitando ⁊ exhortādo ꝓfirmauit. sed ⁊ feroces paganos errore idolatrie irretitos vt eos a vano cultu demonum ereptos ad fidez ꝑduceret christi Jtaq; intra bienniū cūctos barbaros sctīs moribꝫ ꝑuenīēs duos pcipuos paganos valida febre quartana laborātes ⁊ vnū ydropicū gētilē cū suis clericis visitās ꝑce sua sanatos ⁊ ꝓuersos ac in fide christi cōfirmatos baptisauit Oltas insup alias variasq; vtutes inter gētiles in noīe dñi pegit ac plīm mlt̄ū nīs melliflua sua ꝑdicatōe ⁊ benīg exhortatōe sollert̄ padoxe iūxit fidi mlt̄is i loc.

¶ Vt sanctus Swibertus Coloniam veniens a felice principissa Plectrude honorifice susceptus duobus miraculis coram ea claruit. ¶ Capitulum. xvij.

¶ Licet diabolus sit mēdax t pat mendacij. verūtamē sctō predixit swiberto. dū p ipsuz expulsus fuerat ab obsesso. nā post biennīvenies illustris Bruno magn⁹ satrapa saxonū cū nobili comitiua i pro uincia Boructuariox pnoctāsq; in vicū Ratingē ex nimia ebrietate orta dissentione inter ipsuz magna. t primicerium eiusdez vici de Ratingē ex instigatiōe t suggestione diabolica ipsuz occidit cū duob⁹ famulantib⁹ quibus p vicū dolēter patefactis amici t affines occisox in inuicē ad arma pruolantes eundē nobilez satrapā fere cū oībus suis in vindictā trucidauerūt Fama cui⁹ p saxoniā increbescēte veridica saxones irati nimis intrātes potenter Boructuariox fines multos in ore gladij occidētes maxia dāna ipsis intulerūt. vicūq; Ratingen funditus liuore ptinaci destruxerūt. Econtra Boructuarij t precipue amici occisox aggregata magn potētia armigerox multas villas munitiōes saxonū igne t ferro demoliti sunt Sicq; alterutrū diu cōmittentes magne depopulatiōis exciduū Boructuarij t precipue christiani q a sancto swiberto verbū dei receperūt ppendētes q saxonū potētie t insolētie resistere nō possent valedico sctō swyberto ac accepta ab eo benedictiōe coacti migrauerūt in externas prouincias. vt liberius ibidē christo seruirēt. Interea attēdens sctūs swibertus glorioſus pontifex gregem suū hac illacq; dispsum t q nullū fructū nullasq; treugas pacis inter vtrasq; partes ordinare cū suis ꝓpter saxea saxonū corda posset exorauit assidue dñm vt ei iam seni locū ostēderet vbi habitare deberet. Tandē angelica reuelatione admonit⁹ precipitur ire Coloniā agrippinā ad Duppinū ducē t Plectrudē ei⁹ coniugez qui ei aptū locū pmanendi cū suis cōdonaret. Igitur sctūs swibertus valefaciens Boructuarijs cū suis presbyteris t dericis ac nōnullis christianis p squalida t deuia loca in magno discrimīe ferotiū saxonū Coloniā deo comitāte t dirigēte vias suas vsq; puenit. Erat aūt eo tpe serenissimus Duppin⁹ dux habitans in ioppilia cū alpaida pellice

sua plectrudis vero felix ducissa et deuota pncipissa moram traxit ī Colonia agrippina in palacio ducū agrippinencū et Lotharingoz qō p eā mutatū ꝓsecratuz ē in claustrū sctimonialiū intitulaturqz ecclia gl'iose ỽginis marie ad capitoliuz Plectrudis ỽo religiosa pncipissa audiēs aduentum sancti Swibti magnifica pſul'ga uisa est gaudio magno. Audierat em̄ mltotiens a pluribz celeberimā ip̄i⁹ opinionē q̄ deposito fastu regalis excellētie ip̄m cū venerabili patre Annone Archiep̄o Colonie si honorifice t deuote recepit. secū aliq̄t diebz retinuit ac miro sp eū hūilitatis affectu coluit vt ab eo secreti orib⁹ colloq̄is salutis ỽba mereret audire Eodē tpe q̄dā illustris palatin⁹ Gerald⁹ noie veniēs Colonia missus p Pippinū ab Herscallo siue Joppilia ad Plectrudem cū detenti milicia statim ꝓpter borealem rigidū ventū incidit ī magnaz infirmitatez nā incurrebat ifirmitatē inflatiōis gutturis ita enormiter vt a nullo medicorum posset eidez subueniri quia nullam potionem recipere vl' deglutire valuit Cum omnes lamētar ēt illū. desperātes de vita ip̄i⁹ Mox Plectrudis memor ỽtutuz sctī Swibti ep̄i deuotissime petijt ab eo amore iesu christi dignaret visitare nobilē palatinū tā agonizantez t ipsum pontificali sua benedictiōe sanctificare ac pro eo coraz omnipotēti deo intercedere Sctūs vero Swibertus vt erat colūbine simplicitatis t pudice nature humiliter cū beato willeico suo presbitero et ducissa ip̄m accedens premissa deuota oratiōe cuz signasset guttur eius mox apostema illud diruptū omnib⁹ cernētibus crepuit t horribiliter p nares et per os effluxit tabes venenosa putredo. Et sic expulsis illis noxijs humorib⁹ statim sanat⁹ fuit De quo oīs magnifice deuz laudabant. qui meritis sui dilecti antistitis talia opari dignatus est Erat aūt in eodē palacio cocus quidaz qui obsessus a demonio mltū verabat quottidie ab eo qui medīā te instantia aulicoz visitatus a sancto Swiberto mox a gravi ugo diaboli liberat⁹ fuit Et deinceps omnes venerabā/tur sanctū Swibertū vt virum et episcopū sanctum videntes gloriam dei in christo.

¶ Vt sctūs Swibert⁹ a Pippino werdā impetrās ibidem monasterium construxit. ¶ Capi. xxiij.

Igitur felix Plectrudis religiosa ducissa videns sanctū Swibertum interne mentis feruore ad celestia suspirare licet sublimata culmē terreni principatus fuit. et secū mltos egregios p̄dicatores habuit tamē specialiter de celesti inq̄sitiōe a sancto Swiberto viro dei edificari cupiebat Qui cū eam de futuri regni beatitudine. de uicij metu z spe eternitatis familiari colloquio p̄moneret illa eū libēter audiebat. verū estimari nō potest q̄zto principis se animꝰ resultabat gaudio qđ tanti viri p̄nti⁹ gaudere. bñdictiōe foueri. collocutione meruisset edificari Et ne ingrata illoz beneficioz videret p̄sensu z admissiōe venerabilis patris Annonis Archiep̄i Colonie direxit sanctū Swibtuz ep̄m cū prefato Geraldo nobili Palatino de Ardenna sanato a peste squinātie p eūdez sctm̄ Swibertuz cū lr̄is p̄mēdatorijs ad illustrē Dipp̄inū p̄ncipē petens et expostulans obnixe q̄tenꝰ viro dei Swiberto cōdonaret vicū Werdam in insula siue littore Reni vt gentili saxonico popl̄o illic cuz suis prodesse et p̄esse posset Dippinꝰ vo se nex prouectęq; etatis honorifice sctm̄ suscipiēs Swibtū cū suis aliquāto tpe secū detinuit vt vba vite ab eo audiret. eo q̄ prudē et plerūq; mlta laude digna audierat Tandē vt hilaris datoꝛ sitiēs z estuās p̄uersionē gētiliū volensq; cultū diuinū augmētare ex regali munificētia benigne eundez vicū sibi p̄pter profectū et firmamentū suoz̄ p̄ncipatuū condonauit. addens et offerens ex copioso thesauro suo aurū et argentū mltū nimis in quibus ecclīaz siue monasteriū ibidē ad honorē dei p̄struēdo edificaret Et popl̄uz Barbaricū fidei christi prorsus ignarū verbo vite reficeret itaq; valedicto cū nimia deuotiōe z grāruz actione Dippino p̄ncipe sctūs z bñdictus Swibertꝰ redijt Colonīā ad sctām Plectrudē cuiꝰ potētia et industria cū mltis laboratoribꝰ z cemētarijs werdā veniēs cepit statim p̄pere renuz fūdare monasteriū ī honore gl̄iose v̄gis marie. ibiq; cū q̄zta h̄umilitate deuotiōe z reuerētia rudi gētili ppl̄o euāgelizauerit fidē xp̄i z papue cū q̄zta puritate mētis z corpoꝛis et timore missas celebrauerit ac diuina pegerit difficulē explanāduz

¶ Qualiter quendā in Werda a morte suscitauerit. ¶ Capitulum xxiiij.

Anno vero dominice incarnationis septingentesimo vndecimo Cuz sctūs swibertus feruenter predicans nō solum in werda. sed t in pagis t villis vicinis enūciaret ꝓphanis saronib⁹ euangeliū christi. Contigit quadā die martis. vt ipse extra werdaz diuina celebraturus uuisset cū venerabili presbitero suo wylleico in villa vicina. vt quidā diues gētilis Hūgerus noīe postea cōuersus t baptizat⁹ in festo apl̄oz petri t pauli a sctō swiberto appellatus fuit Petrus qui ex feruore fidei t nimia humilitate t deuotiōe p curz t aurigā apportaret arenā t lapides reliquaqz tali edificio ꝯgrua t oportuna ad monasteriū scti swiberti procurante oīm bonoz emulo t inuidente diabolo vt idez petrus corruens sub carruca onusta lapidib⁹ effereba tur. t extraheret mortuus qz pene suffocat⁹ t p diuersa vulnera capitis extinctus fuit. De q̄ cuz oēs nō īmerito dolebāt t tristabāt magnusqz concursus apl̄oz ad illū mirandū spectaculū ꝓfluerent gemēs t dolens ꝓpter dolorosaz t inopinataz ipsius mortez cū exequialia prepareñ vt corpus ecclesiastice cōmendaret sepulture supuenit almifluus pius pater sanct⁹ swibert⁹ cū deuoto willeyco suo capellano q̄ cū didicisset et gētu. audisset qz a circūstātib⁹ mortē illi⁹ petri. añ qz sepeliret vt ad cellā suā deportaret uisit. Qd cuz factū fuerat ipse astāte magn turba apl̄oz rei exitum prestolāte largiter cū multis suspiriis lachrimas fundens fletis genib⁹ deuotissime orauit ad dominū pro resuscitatiōe petri famuli monasterij Cū qz diu preces pcibus ꝓtinuasset surgens tangendo cū oscularetur funus statim mortuus nō solū reuixit t surrexit veruz etiā nulle cicatrices vulneruz t ꝯglomeratio sanguis nusqz p totū corpus apparuerūt. de quo oēs laudabāt benignitatē christi saluatoris. Fama hui⁹ miraculi p totā prouinciā promulgata neophiti in fide solidati ꝯfirmañ. Multi vo infideles ad christū conuersi fonte baptismatis xp̄o regenerati sunt. Vixit aūt postea idez petrus sanus t incolumis vsqz ad consummationē eccl̄ie werdenſ. etiā post migrationez sanctissimi patris swiberti.

CVt sanctus Swißertus multos gentilium conuerterit Et monasteriū instituerit in werda. CCapi. xxv.

SAnctus vo Swibertus cuius fama et actus non solū p christianismū verūetiam et p paganismū in laudē dei predicabat kadiutorio primatū et precipue gliose duciſſe Plectrudis aliorūq; christifideliū velocissime cepit monasterium suuz in werda ꝛstruere et pficere. in q̄ collecto agmīe famulor christi cepit euangelicis instruere disciplinis. nō rigorosis ſz docuit et īstituit disciplinaz vite regularis quā rudes t neophiti eape et custodire poterāt. iuxta vocē dñi dicētis Jugū em̄ meuz suaue ē t on⁹ meum leue. ſz t ipse cū beato willeico ceteriſq; deuotis discipliſub artiori sancte regele iugo sctissimaz t ptinctissimā vitaz ducebat Qui licz gentib⁹ in vicinio habitantib⁹ predicādo pmo paz vl'nihil profecit in ꝛuersione eaz. eo q̄ essent hoies dure cervicis et barbare mētis nō tamē ꝓpter h̄ destitit. quin indesinēter cū feruore p̄dicans mltos nobiliuz ignobiliuz ꝛuerteret ex eis q̄ abrenūciata sorde idolatrie sunt fide ablu ti Quib⁹ vt bon⁹ pastor in pplo dispensauit tanq̄ fidelis et prudēs negociator mensurā dñici tritici. ipse em̄ spreuit mū di pompas t vanitates spe supnoz pmiorū. Et iō maximis ꝥtutū donis celit⁹ ditat⁹ do in oīb⁹ grat⁹ vt gēma fulsit i clero. Mā posit⁹ inter gentiles illic p̄clarum opus inter gentes opatus est dño coopante et fmonē eius ꝛfirmāte sequētibus diuersoz miraculoz signis Cūq; in monasterio Werdensi vite celestis institutio quottidianū sumeret incremētum contigit Anno ab incarnatiōe dñi septīgentesimo decimo quarto Pipinū de Herscallo strēnuū pncipē. et maiorē domus Francoz dolentes sup innocēte morte sanctissimi Lamberti Tūgerenſ epi ad mortē egrotare Accersituſq; sctūs Swibertus egregius pontifex ad visitandū eum p nobiles viros prexit pius cū willeico t Theodrico discipulo suis Coloniam ad Plectrudē illustrē ducissam Lothringie siue Austrasiorum ꝛsiliū ab ea expetens quid nā facere deberent Que euz religiose suscipiēs t tractās tandez retento Colonie pio willeico presbitero sctī Swiberti penes se. causa deuotionis t ꝛsolatōis. erat em̄ felix willeicus euāgelicus sacerdos. misit sanctū Swibertū t Agillolphū Colonien. Archiepiscopū cū plerisq; aliis p̄latis ad Pipinū pncipē ꝛiugē eius ad iformāduz eū si obiret ne illustres legitios suos filios Drogonē

D

campanie Et grimoldus maiorem domus Hildeberti regis francie exheredaret hereditando Karolū martellus illegitimū ex alpaida pellice genitū in detrimentū t dānationē aīe sue t in ꝓfusionē sui t totius ecclie. ac in scandalū suoꝝ ꝑmatū t subditoꝝ. Et qz sctūs Lābertus epūs eundē Pipinus de illicito ꝓnubio alpaidis increpauerat. martyriū subijt. venientes igit prefati pōtifices Anno t swiberto Joppiliam ad egrotātez principē Pipinū benigne ab eo suscepti sunt Qui ipm ꝓsolātes t ad tolerantiā aduersitatis tpalium t infirmitatis corpalis ꝓfortātes addētes qđ de⁹ electis suis uter aspernū facit. ne dū delectarent in via obliuiscerent coꝝ q̄ sunt in patria. Tandē nacto optuno tpe t ꝓgruo inē cetera pro salute t remedio aīe sue cām pro q̄ venerāt sibi deuote t salubrit pōtifices enucliātes t de illicito matrimonio increpātes statim cū indignatiōe repulsaz patiebant Alpaida vo legationes sctoꝝ pōtificū scissitās t cōperiens irata valde pontifices, abire celeriter ꝑcepit. t ipa interpellans importune pro Karolo martello filio suo apud Pipinū impetrauit cūcta pro eodē filio suo. que petierat. Pipin⁹ vo eodē prescripto anno moriens eundē Karolū martellū suoꝝ principatuū reliquit heredē Qđ cernētes prefati pōtifices inglorij t tristes Coloniā redierūt enarrātes regali plectrudi oia q̄ gesta erāt in Joppilia a Pipino ꝓsolantes eam t ad tollerantiam patientie animantes.

¶ De vita sctī willeici cōfessoris presbiteri sctī swiberti epī Et de miraculis per ipsuz perpetratis in colonia.

Sanctus willeicus presbyter primus canonicus conuentus nouelle Traiectensis ecclesie. vas virtutū pura intentiōe spe supne retributōis derelinquēs mundū christo syncero corde seruire studuit. ipse eim ab adolescentia sua cū sctō swyberto in oīonibus t ꝓtinentia ac meditatiōe diuinaꝝ scripturarū vitā felicē sedulus agebat. Ipse eim nihil huius mūdi quere vl curare t amare curabat. In diuinis scripturis sufficiēter a sctō Swiberto instructus. latina lingua tg germana eruditus fuit. Erat eim eloquētissim⁹ t māsuetissim⁹. ire t auaricie victor, superbie sil t vana glorie ꝓtēptor. paupez t infir-

morum consolator. Ipse nãq; erga inopum prouisionẽq; nõ solũ pietate mentis. sz etiã studij labore sollicitus fuit. Multos eñ gentiles in diuersis prouincijs sua saluberrima p̃dicatiõe a veneno idolatrie ad dulcorẽ fidei christi pduxit. In monasterio vo werdensi fact⁹ p̃positus sb̃ sctõ Swibto abstinẽtie t p̃tinẽtie ceterarũq; vtutũ oĩbus fratrib⁹ exẽplũ dabat Ilres etiã t auctoritate magisterij. t exẽplo sue actionis regularẽ instituebat ad vitã. Nec solũ ipsi mõasterio regularis vite monita sil' t exẽpla prebebat. sz t vulg⁹ circũpositũ longe lateq; a stulte idolatrie vite⁹ suetudine ad christi t celestiũ gaudioz curabat p̃uertere amorẽ Qui cui⁹ meriti fuerit etiã miraculi signo intern⁹ arbiter edocuit. Eodẽ eñ tẽpore⁹q; prefati põtifices sacri ad Pippinũ egrotantẽ legatiõe fungebañ. Et ipse venerabilis pat willeicus instãtia gliose t deuote Ilectrudis Colonie pausa sset. egrotabat q̃dez primicerius colonien Gotebaldus noĩe q̃ acerrima egritudie p̃mebat. ita vt deficiente penit⁹ oĩm membroz officiola. tãq; mortu⁹ esse videret. cui tã exq̃lia p̃parata erãt t loculus in q̃ defunctus p̃di deberet Maria vo p̃iunx Gotebaldi egrotantis precib⁹ t lachrimis inẽpellãs gliosaz principissaz Ilectrudẽ impetrauit vt infirm⁹ a btõ wylleico p̃sbitero sancti Swiberti visitari deberet Credidit vo q̃ bon⁹ discipulus a bono magistro educat⁹ si intraret domũ ei⁹ oraturus pro eo manũq; imponeret illi atq; bñdiceret. stati meli⁹ haberet Intrauit ḡ sctũs willeic⁹ cuz deuota familia felicis Ilectrudis domũ egroti p⁹ diuinoz celebratõem videsq; eũ mestis oĩbus iã morti proximũ ac loculũ añ cameraz in q̃ sepeliẽdus poni deberet. prosternẽs se in oratõne cũ oraasset diu cũ lachrimis surgẽs dixit. dñe ihesu christe demẽtissime vs q̃ dixisti discipulis tuis Sup egros man⁹ imponẽt t bñ habebũt. ostẽde hic pietatẽ tuã t cura infirmũ hunc potẽti tua vtute vt nomẽ sanctuz tuũ benedictũ in secla magnificẽt ab oĩbus. Cumq; hec dixisset imponẽs manũ suã sup caput bñdicẽsq; eũ ter continuo surrexit t veĩno infirmitatis discusso. induit se ipse vestimẽtis suis. Egressusq; camerã cuz sctõ willeico iussit mensam preparare. cibos apponere t puluinũ cõstruere q̃ delectaretur cũ sctõ willeico mãducare t bibere Cuz vo oẽs multũ gauderent desospitate illius Sctũs willeic⁹ in grãrũ actiões

deuote orationibus incubuit. donec potius raptus quã vocatus inter eos sedisset. Hotebaldus vo ppe sctm willeacũ residebat vescebat bibebat letabat. qsi vn⁹ de ꝯuiuis grãs agebat. t multis post vixit annis. Plectrudis vo religiosa dña hec audiẽs maxie deinceps sctm willeacũ habuit honoui deũ qui mirabilia magna solus facit collaudãs. Prefuit ãt sctus willeacus monasterio Werdensi Annis decẽ post decessum sctissimi pstulis Swiberti Anno sez dñice incarnatiõis septingentesimo vicesimo septimo sexto nonas martij Ad cui⁹ sepulchruz ad iudicium vtutis illi⁹ solent crebra sanitatum miracula operari.

¶ De obitu scti Swiberti episcopi. ¶ Ca. xxviij.

REdeũtibus a Joppilia et a Pippino gliosis pontificib⁹ Agillolpho Colonẽsi t Swiberto werdẽsi sanct⁹ Swibtus delectat⁹ in dño sup salutari gratia a deo p willeacũ presbiterũ suum Colonie patrata a pia matrona Plectrude rediit werdã cũ suis discipulis Jbiq̃ p triennũ sctissime viuẽs pfecit opa que deus posuit prodigia sup terrã miraculis chorusc̃ando atq̃ vt vox tonitrui in rota ꝓphanis christũ euãgelizando. idolatriã libera voce damnãdo Multas gẽtes paganis sacro fonte baptisinatis christo regenerauit Tandẽ deus q̃ est suoz fideliũ merces magna nimis. q̃ et p carnis mortẽ viuos ecclie lapides de terrenis sedib⁹ ad celeste transfert edificiũ. sanctũ Swibertum strẽuum fidei pugilẽ coronandũ in celis de terrenis euocare dignat⁹ est. Jgit anno a natiuitate dñi septingẽtesimo decio septimo sctus Swibtus oim vtutũ carismate plen⁹ ex omnibus animi medullis videndi deũ desiderio fatigat⁹ Dum in festo pncipis aplo z sancti petri ad cathedrã in suo monasterio diuina celebrasset. mox languor eũ inuadẽs lecto decubuit. languore itaq̃ p momẽta tpm ingraviscente cõuocans fratruz suoz collegũ fere viginti Primo admonuit eos vt vestigia christi sequerent t vt vtutẽ dilectiõis t pacis adinuicez t in oĩs domesticos dei seruarẽt. Jnstituta quoq̃ disciplineregularis q̃ vel ab eo didicissent et in christo vidissent indefessa fide custodirẽt Deinde subiunxit diẽ sui obitus in proximo instare Quod audiẽtes fratres circũstantes merore

perculsi flere ceperunt. Quibus sanctus pōtifex dixit. nolite dilectissimi flere. magis aūt gaudete iam eīm sctōr laborr meorr gloriosissimū recipiā fructū r premiū recessui fragilitatis mee debitū charitatis impendite r orōnibr protegite Quo dicto ipse in dño gaudens informabat eos de ꝓcēptu mūdi et appetitu regni celestis r vt exitus ipsorr. cuī hora incerta ē vigilijs orōnibus bonisqz opibus pūenire meminerint. Cūqz hec r his silia plura loqrē illi accepta benedictōe iussu ipsius tristes ad ecclīaz exierūt retēto secū sctō willeico cū quo diuina meditās deū corde deuotissimo inuocabāt. Ꝟpropī quāte deniqz die obiit sui siue obdormitiōis sue quā pscuit Angelico misterio ꝓuocās fratrr suorr felicē caternā celebrari sibi sacra fecit missarr solēnia Deinde pceptiōe corpis dñici se munīes ac sctē crucis vexillo se cūctosqz circūstātes signs in mortis quiete dormiēs transijt felicit de mūdo r ab angelicis chorus aīa eī sctā in ꝓsortio sctōr r felicitatis ppetue in perpetuū collocāda suscepta est. Statimqz facies eī vt glorificata lucēs splēduit. Cella vo eī vt apoteca redoluit oīmqz ora r pectora fragrantia suauitatis replenit. Defunct est autez sctissimus Swibert werdenf epūs anno etatis sue sexagesimonono Kal. Martij. feria sexta hora. xij. qua hora saluator mūdi morte sua nos vuificās ianuā regni celestis reserauit qui est benedictus in secula seculorr Amen.

¶ De sepultura scti Swiberti ac miraculis aliquibus a deo per ipsum factis. Capi. xxviij.

TAndem sanctissimi corpus gementibus cunctis fratribus deuote per willeicum Theodericū Gerarduz alioszqz principales suos discipulos portatum fuit. positūqz in medio ecclesie i honorato feretro vt exequie ipsius sabbato celebrarentur. Confluebant autez multi homines ex diuersis pagis r villis flentes r dolentes et precipue pauperes frustrati de cetero largis elemosinis quas ab ipo pie pro amore christi receperāt Inter quos adductus fuit quidam vir demoniacus grauiter obsessus q̄ postqz tetigisset feretrum super quod sanctuz corpus iacuerat cunctis cernentibr statim a demone liberatus fuit lauda

batq; dominum ⁊ dilectum famulum suum sanctum Swibertum. Reliquus vero populus vocem eleuans clamore magno benedicebant dominuz qui tam magnalia fecerat ad declaranduz merita famuli sui dilecti Swiberti p̄sulis sancti. Anima vero eius in hora exitus sui apparuit cū magna luce ⁊ gaudio sancto wylbrordo episcopo Traiectensi dilecto consocio suo pro tunc redeunti de Epēnaco in veronam petēs ⁊ ammonēs vt suis exequijs in werda cum suis interesset ⁊ euz sepulture cōmendaret. Quod cum nobis|scz suis discipulis ⁊ ministris volens intimasset statim celeri nauigio werdam vsq; perrexit. Affuit|et illustris spiritualis filia sua felix Plectrudis cum aliquibus prelatis ecclesiarum benedicens deum in meritis sui sancti confessoris ⁊ pontificis Swiberti. Cunq; sctūs wilbrordus ⁊ felix principissa cuz fratribus salberto vigilias defunctoz (vt mos est) decantarent. Ecce adducunt quēdam adolescentem cecum ex tonitruo ⁊ fulgore chorusca-tionū effectum vt multis illic presentibus cōstabat. Qui interrumpens inodeste canticum merorīs vigiliarum damando obnixe ⁊ deuote pro recuperatōne sue illuminationis sanctum inuocando. Cum tetigisset feretrū statim omnibus videntibus ⁊ stupentibus visum recepit. Preterea furiosus quidam similiter adductus cum deuote osculare-tur tegmen feretri protinus sanatus fuit. Mox clamoroīm attollitur in laudem dei vigilie dimittūtur. et omnes glorificabant deum qui tanta mirabilia meritis sui sanctissimi confessoris et episcopi dignatus est operari. Igitur dominica die expletis deuote et solenniter exequijs in eodez monasterio werdensi in quo degens christo feruenter ⁊ feliciter seruiebant honore condignoi cum hymnis ⁊ laudibus deuote ⁊ reuerenter sepeliebatur per sanctuz wylbroz dum archiepiscopum Traiectensem et sanctum wylleicū presbyterum ⁊ gloriosaz Plectrudem Illustrationum principissam ceterosq; fratres ⁊ discipulos suos.

¶ De miraculis sanctissimi Swiberti episcopi werdensis et confessoris. ¶ Capitulum. xxix.

VErum quia ego Marcellus presbyter qui hãc hy-
storiam conscripsi dudum discipulus ꝛ consocius
sancti Swiberti episcopi exequijs eius vnacum
sancto Wylbrordo interfui. ꝛ ad instantiam dile
ctorum wylleici Gerhardi ꝛ Theoderici ceterorũq; fratrũ
causa consolationis per quindenam in monasterio werden
si mansimus pauca de multis que oculis meis vidi proferã
miraculorum testimonia. que etiam multorum aliorũ sunt
oculis manifeste contemplata vt manifeste possit. imo debet
veraciter credi q magnus sit corã deo. atq; mirabilis sit eius
gloria in celis quem tot fulgoris radijs elucere facit in ter-
ris. Namq; post migrationez eius in loco sepulture eius
infirmos curare qui semper dum viueret infirmis ꝛ pau-
peribus subuenire ꝛ consulere consueuit. ꝛ egenis opem
ferre non cessabat. Nam post obdormitionem eius conti
git feria sexta sequenti vt quidam gentilis paterfamilias
dictus Wathagerus de Coesveldia fidei prorsus ignarus
longo paralisi ꝛ calculi morbo grauatus. ac acerrimo do
lore detentus quottidie valde torquebatur. Cunq; fami
liares ꝛ domestici domus de acerba et intolerabili ipsius
infirmitate dolerent. Superuenit quidam christianus na
tus prope werdam nomine Henricus Qui cum huiusce
modi infirmitatis tedio irrefragabili ipsum torqueri cer-
neret condoluit ei. Erat enim consanguineus eius parci
piens veniq; idem christianus nullum relenamen Wathe
gez sentire ex medela et cura peritoꝝ quãuis medici hũc
appositis pigmentorum fomentis ꝛ liquaminibus emol-
lire non valebant inspiratione diuina Dixit christianus
Wathegere dilecte cognate audi salubre consilium meum.
non enim diffido si constanti animo abrenunciatis dam-
natis dijs qui se nec aliquem iuuare queunt. credens in
deum verum saluatorem tuum dominum nostrum iesuz
christum crucifixum. permittereseq; te vehi in werdam et
visitares ibidem cum fide ꝛ deuotione locum habitatio-
nis sepulture sancti Swiberti episcopi christianorum do
minica proxima elapsa illic sepulti. qui ex benignitate ꝛ
bonitate dei facit q̃ttidie varia ꝛ valida miracula q̃ nun-
q̃z sunt audita sup egenos ꝛ infirmos. procul dubio semota

omni infirmitate tua conualesceris. Quo audito quidaz pagani ipsum delirare arbitrātes spreuerunt consiluz eius alij asseruerunt impossibile esse mortuum viuēti posse sanitatez prestare. Et verbis illius christiani nllatenus fidez accōmodauerunt. Sed ingrauescente indies egritudie Hathagerus sane consultus intrinsecus compunctus ad informationem Henrici cognati sui spospondit deo fieri christianus spretis idolis. Dummodo recuperāde sanitatis in werda consequi possit salutem. Igitur ipsum carro imponentes sequēte vxore cum familia. z aliquibus cognatis ipsuz werdam cuz oblationibus condignis duxerunt comitante Henrico christiano ipsum similiter z in fide ipsum confirmante in via werdam itaqz intrantes in die martis Hathagerus moxanhelans sanitatem se ad sepulchrum sanctissimi pontificis swiberti duci petijt Ibiqz eīm corpus sancti se prosternens pura fide. z intentione supplex diuinam pietatem rogauit vt meritis sancti sui dilecti confessoris Swiberti pristinaz recuperaret sanitatem Itaqz cum deuotione sanctuz inuocasset swibertum cunctis astantibus inter preces velut in soporez solutus dormiens vidit vt postea referre solitus erat q quidaz in habitu pontificali gerens figuram crucis in manu dextra. ipsum accessit. cum qua ipsum ter benedicens omnino sanauit mox euigelans sanissimus surrexit atqz pro adepta sanitate rependit humilime deo z sancto eius swiberto gratias. Et quid erga se sanctus swibertus episcopus egerit omnibus gaudens z deuote enudiando patefecit. Cunctisqz gaudentibus z deum in sanctum Swibertuz laudantibus. ex suggestione supradicti z precipue ex informatiōe sancti willbrordi vt spospondit sacramenta fidei et baptismatis cū omnibus ipsum comitantibus per sanctum suscepit willeicum Vocatusqz fuit ob memoriaz miraculi Hathagerus in baptismo Swibertus. Quo patefacto et diffamato longe lateqz miraculo multi per dies locum sepulture eius frequentare z sanitatū ibi gratiam capere sibi suisqz receperunt Optatam namqz ibi nobis presentibus recepit sospitatem multitudo languentium.

¶ De curatione cecorum in Zusato. ¶ Ca. xxv.

Adolescens quidā natus de werda Swederus nomine veniens anno dñi septingētesimo decio octauo In ciuitate gentilū Zusato noīe. hospitabatur in domo cuiusdaz pessimi pagani in q̄ prandebāt westphali multi malicioſi inter qs t residebat prandēs idem Swederꝰ inē eos Tādez orta fabula de generositate t potētia deoz t impotētia christi dei christianoz a paganis idem swederus enarrauit paganis benigne ỽtutes t miracla que dñs meritis scti swiberti declarauit t q̄ttidie declarat in werda Gentiles ỽo ebrij cōperiētes swedez christianū irati valde t surgētes cū furore ipm capiūt t inter multa ỽbera t ludibria linguā ei prescindūt arbitrātes p hō obsequiū magnū pstare dijs eoz. Quo facto redeūtes gaudēter ad prandiū cū multa probrosa ꝟuitia in christū t sctm̄ ei⁹ geminassent statim oēs ceci effecti sunt. panes etiā t frusta panū in lapides ꝟuersi t mutati sunt. Swederus ỽo vt inimicus deoz extra hospiciū tract⁹ t in publica platea tanq̄ fetiduz aial proiectus prouolutusq̄ in ꝓpno sanguīe oranit corde btm̄ Swibertū dicēs. O sctissime ꝟfessor swibte si tāte ỽtutis es t ptātis coram̄ do vt nob dicā tūc fac tale signū ex tua benigna misericordia t grā in corda istoz pessimoz paganoz deo t tibi detrabentiū. vt ab ipsoz duricia t malicia ꝟuertant. Statiq̄ pagani commoti ad cor redeūtes agnoscētes. qr vindex manus christianoz dei tetigit eos ceperūt dolere t sctm̄ inuocare swibertū pro auxilio habēdo terribiliter vocab⁹ clamātes t petētes prefatū christianū ꝟfusibiliter ab eis tractatū reintroduci vt ab eo veniā de cōmissis peterēt. cū satisfactiōe ꝟdigne ad honorē dei t sctm̄ swibertū placarēt. Sz nemo eis intendebat discurrentib⁹ familiarib⁹ seruis t anallis p nimio terroze extra domū. Hospes ỽo capitaneus blasphemator dei nō solū corpe sed t mente cecat⁹ ex nimia vesania t grādi dolore insaniens cepit deos blasphemare t oibus maledicere. Quo miraculo ex clamoribꝫ cecoz patefacto ꝟcurrūt nō solū vicini stupētes t mirātes de tā insolito signo sz t fere tota ciuitas. Qui vidētes illō grāde spectaculū tā miraculosuz mirabile q̄ miserabile fm multiplicationē suppositoz diuersimode murmurabāt Tādē circa crepusculū amici ꝓpāti hospitis swederū christianū pie ex luto tollētes. ad vros diui-

nitus cecatos portauerūt. Quez ceci luri iā agni effecti p̄sen
tez agnoscētes protin⁹ i terrā prostrati lachrumis vberrimis
z dolorosis vocib⁹ de cōmissis in eū veniā precabant. ipse ve
ro eleuās eos pro viribꝰ suis dolens de temeritate ipsoz poti
us tū gaudens de stricta aīaduersione z cecatiōe ipsoz vt co
gnoscerent vtutez dei indulsit pie eis declarādo eis signis nu
tib⁹ z scriptis vt relictis idolis secū oēs in werdā ad sanctuz
Swibertū pegre properēt vbi oēs proculdubio meritis eⁱ⁹
pristinū visuz reciperēt. Erāt aūt nūero septē qui creati fue
rūt. Altera vo die oēs duob⁹ currib⁹ impositi comitātibus
vroze z p̄sanguineis hospitis werdaz vsq; p̄perāt. afferētes
secū panes in lapides mutatos Cūq; oēs ad sepulchz sancti
Swiberti starēt. adolescēs Sweder⁹ licet vbis non poterat
corde tū toto btissimū Swibertū ep̄m inuocauit dicēdo cor
de. O btissime swiberte tu eīm multos in tribulationibus z
necessitatib⁹ adiuuisti. tu scis q; amoze dñi nri ihesu xp̄i ista p
tuli. Te ḡ gloriose presul Swiberte inuoco. z totis viscerib⁹
cordis mei tuū auxiliū hūiliter lacrimādo imploro vt si meri
ta tua accepta fuerūt corā do mihi subuenire ad gliaz dei ne
differas. Qui vix talē meditationē p̄leuerat. Et ecce sctus
Swibtus statim cū pitide plēa vnguēto in manib⁹ portās
affuit. dicēs Amice vocasti me. ecce adsum. Tūc sctus swib
tus os illi⁹ vngens dixit dñs ihesus q; tetigit linguaz muti di
cēs. effeta q̄d est apire det tibi loq̄laz tuā in cui⁹ noīe dico ti
bi loq̄re. z da laudē deo creatori tuo. Qui statim deuotissime
sonora voce bñdixit deū z sctū swibertū egregiū pōtificem
Ceci vo audiētes adolescētē z scm Swibertū pro recupatio
ne amisse loq̄le laudantē maioꝛē amplectētes fiduciā in xp̄o
et sctm eⁱ⁹ corde toto imploraūt eⁱ⁹ auxiliū atq; visum oīb⁹
amicis astantib⁹ recipiūt. panes vo in signū miraculi añ eⁱ⁹
sepulchrū obtulerūt. z ipi ibidez p triduū p̄seuerātes in fide
imbuti baptismū suscepērūt. Redeūtes itaq; multos paga
nos in Eusato exēplo illius signi ad christi fidez traxerūt.

De quattuor viris morbo squinan/
tie laborantibus Capitu. xxxvj.

Eodem anno quattuor viri diuersis tpibus vsq; ad mortez morbo squinantie laborantes ad sepulchrū ei⁹ dolorose adducti cuz oblationibus sani et gaudentes ad ꝓpria cū grāzactionibus in laudez dei redierunt.

De curatione episcopi. Capitulū xxxij

Postea vo tpe Pippini regis Francoz filij Karoli martelli pncipis Hyldegerꝰ archiepꝰ Coloñ. q̄ me diāte Rangefredo sctō successerat Aguolpho quadaz die cū eodē Pippino in expeditiōe ꝓtra perfidos sarones cornicēs armatꝰ de caballo suo sup q̄ndaz rupē fractis scapula. t vno brachio. cuz tpe capitis semimortuus portabat ad tentoriū. nocte vo seq̄nti apparēs ei sctūs Swibertꝰ in visu precepit vt sepulchrū ei⁹ in werda visitaret. et integrā sanitatez recuperaret Epūs protinꝰ expgefactꝰ precepit sine dilatōne ipm vehi ad sctm̄ Swibertū in werda Illuc q; venēs cū deuotiōe sctm̄ inuocans statim potenti medicamine sanatus est. Ad laudē t gloriā dñi nostri iesu christi. q̄ cū prē t scō spū vi. t reg. dos p infinita sclōz scla Amē.

Explicit legenda sancti Swiberti que fecit in vita
Hunc sequuntur miracula que fecit pꝰ canonisatōez

Incipit prologus in canonisatione scti Swiberti glorioſi epi et confessoris Ca. primū

Dilecto patri t confratri Lugero sancte Monasteriensis ecclesie episcopo Rixfridus sancte Traiectenſ ecclesie indignus sacerdos et episcopus Gratia dei cum incremento virtutum t profectu salutis. Cum enim penes nos in nostro conuentu Frisie in vico Dockem In quo beatus Bonifacius secundus Traiectenſ eccliē Archiepūs. vt tibi poptime ꝓstat cū quinq̄ginta vno fratribꝰ martyriū ptulit. habemus t reuerenter possidemus libellum continentem gesta. t legendam sanctissimi Swiberti Episcopi consocij t Coepiscopi sancti Wilbrordi editam t cōpilatā mādato t autoritate apostolica sancti patris

Gregorij episcopi traiectēn. ecclesie a sctō Marcellino presbitero ꝯ sodali ⁊ ꝯfratre sctōꝝ wylbrordi ⁊ swiberti ceteroꝝ ꝯfratrū. quē libꝝ gl'iosus Albricus siue Albtus q̄rtus Traiectēn pōtifex natiōe anglicus Eboracenſ diocesſ. ⁊ ꝯsanguineus sctī swiberti epi in eodē ꝯuentu honorē debito custodiri ⁊ seruari decreuit. voluit ⁊ p̄cepit. Diligenſ postulās a suo successore Theodardo epo Traientenſ vt dñi canonizando cathologo sctōꝝ ꝯfessoꝝ asscriberet. impetrando procuraret ab autentica ⁊ probata psona inscriptis. modū ⁊ ordinē eleuationis ⁊ canonisatōis ei⁹ vt insereret ⁊ adderet predicto libro sctissime vite sue edite ⁊ exarate a p̄fato Marcellino presbitero. Qui theodardus q̄ntus Traiectenſ epūs idipm ab Harmackaro successore suo. desiderio magno exoptauit Harmackarus vo predict⁹ siliter natiōe Anglicus ex regno Hūbrano. et Eboracenſ diocesſ a me vtpote a suo successore. ⁊ a ceteris ꝯfratrib⁹ cōuent⁹ Traiectenſ req̄siuit. ⁊ postulauit h̄ ipm Ego vo promissionis mee ⁊ desideriꝝ meoꝝ p̄decessoꝝ pontificū Traiectenſ ecclie memor. audiēs ipsuꝝ sanctū swibertū iā nupꝫ sctō nonas Septēbris solēniter a sctissimo papa Leone in p̄ntia serenissimi Karoli magni Romanoꝝ impatoris. ceteroꝝq̄ mltoꝝ cardinalū archiepoꝝ epoꝝ. procerū ⁊ primatū. Canonisatū ossaq̄ ei⁹ sacrosctā. ꝓpter crebra miracula sua eleuata. ⁊ in arcā siue capsulā auro ⁊ argēto cōpte ornatā. decēter collata cunctisq̄ christicolis adorāda. venerāda exposita. vt intercessione ⁊ suffragio ipius a malis oībus erui ⁊ liberari mererent. Et merito q̄a oīpotens singularis vite sue excellentiā nō solū dñi vnueret multis magnisq̄ miracul'a probauit. Verūctiā post felicē transitū ipius ipm secū regnare in celis certis conuscantib⁹ crebrisq̄ signis ⁊ prodigijs quottidie manifestat ⁊ declarat. quoꝝ q̄daꝫ a dignissimis probatisq̄ testib⁹ fratrib⁹ nostri ꝯuētus qui interfuerūt ⁊ viderūt. Audiuim⁹ de quib⁹ oēs laudātes bonitatē saluatoris nostri ꝯgratulamur in nostro ꝯuentu. Propterea solliciti sum vt veraci stilo ab autētica psona ꝯscribant predicta ne aliq̄ immisceant ficta. vel apocrifa ex pietate sꝫ planet debite vt res ipsa in veritate se habuerint. Ego vo sciens q̄ in ꝯfinio tue prochie requiescit. ⁊ zelū legis dei habes. et excellentia diuinaꝝ scripturaꝝ in tua aīa viget ⁊ floret Hoq̄

egregie pontifex Ludgere mi dilectissime ꝓfrater Admonitione ꝛ exhortatione fratrū ꝓuent⁹ Traiectenſ. ꝛ p̄cipue fratrū in Dockem ad tuā fraternalē dilectiōē ex fidelissimū habeo accessiz pie efflagitās. vt ordinē modūq; eleuatiōis ꝛ canonizationis ipius. ꝛ q̄ interfuerūt amore albrici epi Traiectēſis ecclie cōsanguinei sup̄ dicti sctissimi Swiberti epi qui te ad Minimigardū dictū. nūc vo mōasteriū dictū direxit epm ad ꝓfirmandū neophitos scriptis probato stilo redigere digneris vt illa addanť libro de vita ipsi⁹ exarato ꝛ cōscripto. Et nō solū ordinē siue modū siue eleuatiōis ꝛ canonisatiōis. sed ꝛ quedā miracula q̄ post felicē ei⁹ transitu⁹ dñs noster iesus christ⁹ dignat⁹ est ondere ꝛ patrare meritis ꝛ intercessionibus ipsi⁹ in werda vl' ꝑpe ꝛ adhuc q̄ttidie claret ne ea que gracia dei fiūt in tpe. simť cū tpe labanť ſz pennienť scriptis ad dei ecclie vt pia ei⁹ intercessione pontificale tuū mysteriū ꝛ cūcta opa tua in p̄ti salubriter prosperent ꝛ in futuro sempiterna gaudia consequi valeas.

¶ Respōsio ad predicta cū recōmendatiōe sci Marcellini ob curationē leprosoruz Capi. ij.

VEnerabili ꝓfratri ꝛ gentilium predicatori eximio Ritfrido Traiectenſ ecclie epo Ludger⁹. seru⁹ iesu christi Salutē ꝛ oīe bonū. Postulās a me dilecte pat̄ rē quidā ope nō difficilez. ſz ope veritatis p̄sumptuosaz. cū expauesco ꝛ tremisco aliq̄d addere ad cōplementū illi⁹ libri editi ꝛ ꝓscripti a tā excellenti gentiliū predicatore egregio presbitero scto Marcellino. qui vtiq; vltra septuaginta annos euāgelizādo feruenť christū. prefuit paganis ꝛ gentilib⁹ magnā ptez Frisie ꝓuertēdo. Qui proculdubio sacerdos erat magnaꝛ vtutū ꝓphetieq; spūs plenus. vt tu nosti. q̄ ꝛ frisonib⁹ verba vite monita vtutuz sil' ꝛ exēpla prebebat. ꝛ ad celestiū gaudioꝛ curabat ꝓuertere amorē Sz eo ꝑpe suā imbecillitatem. decrepitāq; etatem. ex Frisia ad ꝓuentū Traiectensez p̄ prefatū scīm Gregoriū epm revocato. multi ꝑpe Abdenseel in frisia. ꝛ in ꝓfinib⁹ ei⁹ neglectis sacramentis fidei. quib⁹ erāt felicē ab ipso imbuti. ad erratica idoloꝛ phana. ꝛ phylacteria demoniace artis se ꝓtulerunt Ad quoꝛ errorē corrigendū ipse ab aliquib⁹ incolis ch̄ustia-

nis eiusdem prouincie. vt celeriter redire ad illos pfidos bu
militer requisit⁹. ⁊ ab eodem scō Gregorio ēpo ad illos mis
sus ⁊ directus. eos sua fructifera predicatione ad ꝓiā vera
ris demuo reuocauit. Gerardo Onone ⁊ Aldalgero alijsq; q
et in vico Docskem publice coꝝ Haddone thraburgo hē
rico Gerardo Onone ⁊ Aldalgero. alijsq; fratrib⁹ predixit ⁊
prenūciauit ēpatus honore me sublimandū. ⁊ ꝓplis rudibus
verba vite mīstraturꝝ. Que oīa sortita sunt effectuꝝ vt im
presentiaꝝ cernis. Preterea dū currū ascenderet ad aungan
dum Aldensee⁹ versus oībus ferme fratrib⁹ ꝓuentus. Tra
iectens mecū ipm ad currū comitātibus ⁊ ꝓpter sinū recessuꝝ
pie merentib⁹ Ecce obuiā hab uit ante portas monasterij tra
iectens duos viros squalida lepra infectos. ligneo sono ele
mosynas petētes. quos vt vidit ꝓfisus in dño fusa tacit⁹ pre
ce ad dīm. calicē sibi ad potandū porrectū benedicēs ⁊ illis
leprosis mittens ꝓpter ꝓfirmationē neophitoꝝ astantiū. re
cepit ex eodeꝝ calice eos bibere Qui bibentes statim munda
ti sunt nobis oībus astantib⁹ ⁊ stupentib⁹ de taꝝ insolito mi
raculo. Ipse vo deo grās referens. salutatisq; sigillatim pie
fratrib⁹ merētibus recedens ꝓpe Aldensee⁹ aliquot annos
degens. christū q; deuote annūcians ac multis alijs miracu
ruꝝ signis effulgens ibidē in Aldensee⁹ felicit in dño requie
uit. Attamē qꝝ opa dei que in hoībus p scōs dei fiunt silen
tiare nullaten⁹. sed predicare decet. Quia glia ⁊ honoꝝ dei ē
merita ⁊ virtus scōꝝ enarrare. easq; scriptis ꝓmēdare Que
quo latius ꝓpagant eo boni in dño gloriant ⁊ mali erubescūt
q; oīpotens de⁹ qui facit mirabilia magna solus p intercessio
nes ⁊ merita scōꝝ quos in terris celebritate cōgrua venera
mur mirabili dignatione, impfectū nostrū suppleri prouidit.
vt qd nostris meritis implere nō valem⁹ eoꝝ suffragijs asse
quamur Insuper licet nihil noue pfectiōis vel glorie sanctis
accrescat. si honorant ⁊ inuocant a christifidelibus ac felicia
ipsoꝝ gesta ꝓscribant. eo q; hūana laude (quoꝝ laus christ⁹
est) nullo mō egeāt. tū licz pre grādi senio lecto freqnter incū
bo. sepedictā optatā eleuatiōeꝝ corpis sancti Swiberti ⁊ ce
leberrimā canonisatiōeꝝ. vt sub testimonio spūssci a deuoto
patre Theoderico syburch priore ꝓductus scissimi Swiber
ti epi in Werda Et ab illis qui viderūt eleuatiōeꝝ sci corpis

eius atq; canonisationi eius corpaliter interfuerūt qui hodie adhuc viuūt in veritate dicti relatu veracissimo mihi denote retulerūt cetera q̄ de eodē sctō ep̄o patrata ꝓstāt ad gloriaz dei decus eccl̄ie. ad laudē honorē sctissimi Swiberti aplici ep̄i. ad profectū fideliū ꝓtexere scriptis exordiar. cōfisus patrocinijs meritis sctī ip̄ius Swiberti victus instantijs tuis fratrūq; tuoz. Nō em̄ fucis ꝓboz veritatez obducā sz p viam simplicem incedā. Et si fmo rudis offendat breuitas ad legendū prouocat. Precor igit̄ orōnib⁹ tuis fratrūq; tuoz mihi subuenire studeas. vt ad honorē dei ꝓnarrata talit̄ cōscribere valeā vt salus devotio credentiū inde augeat̄. Saluta mihi in vinculo veritatis omēs frēs ꝓuctus tui Et precipue dilectum consanguineū meum nobilem Albertum de Lemgauwen.

¶ Vt Pippinus dux castrū in werda construxerit Et meritis sctī Swiberti victoriam contra paganos obtinuerit. ¶ Capitulum Tercium.

Igit̄ anno dñice incarnatōis Tricesimotercio p⁹ celebē trāsitū sctissimi swbti gl̄iosi ep̄i ꝓfessoris anno sez a natiuitate dñi Septingentesimo q̄dragesimo octauo Illustrissim⁹ xp̄iani ssim⁹ princeps Pippinus fili⁹ Karoli Martelli maior dom⁹ Frācie. qui fuit dux Algrippinensis. Austrie. Turingie. Burgundie prouincie totius Lotharingie anteq; fuit coronatus francoz rex Debellās potenē ꝑfidos saxones westphalos sil' augari os Int̄ cetera pietatis siue salubria opa allect⁹ fama sanctitatis miraculoz gl̄ia sctī Swiberti ep̄i eo q̄ ad sepulchrū ip̄s infirmi sanabant̄. ceci visuz claudi gressuz febricitantes incolumnitatē ip̄etrabāt munitionē firmare in eadē villa werda. in qua sctm̄ ei⁹ corpus pausat. citato ope ꝓpe ecclam eiusdez sctī Swiberti fecit ꝓpter defensionē ecclie eiusdē sancti devotoz fratz ibidē dco militantiū munitiōem qua nobiliter ꝓstructa firmata ꝓtigit vt idē egregi⁹ princeps Pippinus anno sequenti Anno scilicet domini Septingentesimo quadragesimo nono Saxones Westphalos debellans potitus q̄z victoria cum triumpho cuz suo exercitu multum lasso Coloniam versus Algrippinam redituz mutaret.

Westphali vero volentes christianos eis dñari. licet deo auxiliante triūphali gladio ipsi⁹. Dippini victi profugati ⁊ prostrati succubuissent. Indignati valde exercitū fortez nimis festināter de nuo ꝯgregātes. Per methados ⁊ devia exercituz christianoz preuenientes positis insidijs multū hostiliter et callide ꝑpe werdā Dippinū cū suis christicol' animose inuaderet ⁊ bellū rursus secū instaurare ⁊ cōmittere decreuerūt qđ inclitus princeps ꝑ suos exploratores ꝑcipiēs. Dirio parū doluit. tū ꝑpter lassitudinē exercit⁹ sui. tū ꝑpter defunctos et sauciatos fiduciā. tū firmā hñs in deuz Recordatusq; mirac̃uloz sanctissimi Swiberti descēdens de caballo suo prostratus in terrā flexis genib⁹ sctīm Swibertū deuota mēte inuocans ⁊ auxiliū ⁊ patrocinū implorās Rñdens vouit deo ⁊ ipsi sctō Swibto. ꝙ si ipse sctūs pro honore nois christiani a christo sibi ⁊ exercitui suo suis meritis ⁊ precib⁹ victoriam ꝓtra paganos impetraret. ⁊ christianuz ꝑplm protegeret vt sanū inde reduceret ipsuz in werda cū suis primatib⁹ supplici ter pegre visitaret. Quo emisso voto statim lux imensa sup exercituz christianoz splendēs nō soluz paganos exterruit. sed ⁊ fere excecauit pauorq; ingēs eos inuasit Qđ cernētes pagāi timore validō pulsi formidātes manū potētis dī christianoz sup eos fuire celūq; sup eos ruere ꝓsilio celeriter inito miserūt duos satrapas ad Dippinū petētes que sunt. pacem secū pagere. ⁊ sibi subdi referētes ꝓstanti aio q̄ viderūt et eis ꝓtigerūt. Dippin⁹ vo cū hoc audisset intelligēs h̄ meritis scti Swiberti accidisse let⁹ i terrā cū suis procerib⁹ prostratus. deū adorās ⁊ grās deuote referēs. receptis a pagāis pacis obsidib⁹ werdā cū suo exercitu hūiliter intrauit. discalciatusq; cū suis inclitis ꝓmorib⁹ ⁊ ꝑcipuis misterialib⁹ sepulchrū scti Swiberti cū regalib⁹ muneribus ⁊ oblationib⁹ visitās bñdixit deū ⁊ sctīm Swibertuz q̄ absq; effusione sanguinis humani victoriam sibi contra perfidos prestitisset. ⁊ deinceps sanctum Swibertum in suum protectorem ⁊ patronum ac specialem preelegit aduocatum.

Vt sanctus Swibertus illustrem ꝓncipez Hunaldum a peste squinantie et periculo mortis cum multis alijs liberauerit. Capitulum quartum.

DEin de ānno a natiuitate dñi Septingentesimo
qnquagesimo quīto Serenissim⁹ pipinus prefa
tus iam p scīm Bonifacīū Maguntincn. t Trae
cten. eccl'iaz archiepm Rex Frācoz autoritate et
mādato Facherie pape ꝓsecrat⁹ t coronat⁹ ordinauit nobilē
principē Armis strennuū Hunaldū noīe principē t comitē
de Angiers capitaneū christianoz in fortalicio de werda ad
tuendū fines christianoz ꝓtra impet⁹ paganoz. Cōtigit eo
dez anno vt ipse Hunaldus cū pleriscz sui exercit⁹ militib⁹
squalido squinātie morbo infect⁹ ad mortez vsqz infirmaret
Cūqz de vita aliquoz t presertim de vita ꝓncipis Hunaldi
desperaret t meroz esset validus ꝓterea int̄ christianos ipe
Hunaldus egregius ꝓnceps medicis de vita ipius diffiden
tibus t desperātib⁹ fiduciā magnā in scīm ꝓcipiē Swib⁹
tum eo q multa miracula dudū ab ipso patrata didicerat pu
blice multis coꝝ astātib⁹ vouit ipsum deuote visitare t sibi
deinceps fidelit̄ seruire. dūmodo ipm ab imineti piculo a pe
ste suis meritis t precib⁹ liberaret. Voto q̄ pacto statim absqz
hūano medicamie ꝓualuit votūqz cū suis let⁹ t hūiliter ad
implent. Et vt vouit q̄diu vixit seruitio sub se mācipauit
Quo miraculo int̄ curiales eadē squinātie peste infectos di
mulgato etiā fere in extremis laborātes votū siliter visitādo
sepulchrū ei⁹ vt sanarent̄ a languoꝛib⁹ suis vouerūt. t pleri
qz sanati votū nudis pedib⁹ deuote implētes laudauerūt de
um in scīm Swibertū q̄ mirificauit ipsuz tantis miracl'is
Post hoc aūt habit⁹ fuit in maximo honoze. ab oīb⁹ fide
libus freq̄ntantib⁹ t honorātib⁹ sepulchrū ipsius cū diuers
oblationib⁹ t munerib⁹. Eodē anno idez illustris Hunal
dus comes de Angiers dispositis reb⁹ bellicis in eodē castro
de werda migrauit ad Pipinū regē Parisios versus t ei
dem regi omnia ꝓpetrata p scīm Swibertum potentem dei
medicū deuoto coꝛde patefecit. Vnde his auditis rex let⁹ effe
ctus benedixit deū de tanta gratia sibi Hunaldo suo capita
neo ceteriscz clientib⁹ exhibita p merita t intercessiones scī
Swiberti Deinceps ꝙo idē rex in scīm Swibertū maiorez fi
duciam ꝓcipiē seruiuit ei q̄tidie certis oratiomb⁹ depcans
vt ipsuz t regnū populūqz sibi subiectū suis meritis prote
gat. Hec aūt ego Ludgerus minim⁹ seruoz dei ab eodē re-

ge Pippino Colonie audiui. Orta fabula de miraculis sancti Swiberti in mensa regis.

¶ De prima elevatione corporis sancti Swiberti episcopi. Capi. Quintuz.

Quodez anno sctūs Stephanus papa istius nois secūdus ob infestatiōez t oppressionez sctē Romane ecclie ab Haystulpho a tocere Longobardoruz factā t ppessaz in Francia ad christianissimū regē Pipinū defensorē ecclie t propugnatorē catholice fidei veniēs cū suis cardinalib⁹ regalit ab eodez rege receptus ad suum produxit. palaciū itaq collationez habita de oppressione Romane ecclesie cum eodem felici rege idem rex inē cetera enuclia aut sctissimo aplico felicissimā vitā t miracula sancti Swiberti petēs benigne abeo vt cathologo sctoz pfessoruz ip̄m asscriberet. Sctūs vo stephan⁹ papa aliquali apō sanctū dionysiū egrotās tū ꝓpter fatigationē longi itineris. tum ꝓpter senīū. tum ꝓpter depssionē Romane ecclie volēs satisfacere felici t iuste petitioni christianissimi regis ꝓmisit vices suas ad expiendū act⁹ virtutis t gesta ac miracula ipius sctī Swiberti ad canonizandū ipsuz scm̄ vice ipsius venerabilis patriby t pōtificib⁹ sctō sez Hildolpho Treueroruz. Bonifacio Magūtinoz archiepis Fulcharo Leodiēn epo et pcipue Hildegero Colonien. archiepo sb cui⁹ prochia sanctissim⁹ Swibtus epūs migrauit ad christū. Qui venerabiles patres ꝓpter incursionē saronū t expeditōez exercit⁹ inclīti regis Pipini ꝺtra prefatū Haistulphinij pſecutorez ecclesie Romane in werda nō ꝓuenientes distulerūt canonisationē sancti Swiberti epi vsq ad reditū ipoz ab Italia. qz necessitate iminētis belli vigente h facere ꝓmode nequibāt aut poterāt. Sicq canonisatio ipsius aliqnto tpe protracta fuit. Attn venerabil t diuus pat Hildegerus Colon. archiepūs anteq in bello saronico apō weserā occisus. imo martyrisatus pro fide christi fuit. werdam cū suis clericis ꝓperās vt altera die ipsum solēniter auctoritate apostolica exaltaret Igitur altera die que fuit quarto Idus Junij missaz solennijs per eundez archiepūm expletis. Accessit deuote in pontificalibus cum suis presbyteris clericis t fratrib⁹ ꝓcessus in

werda ad tumulum sancti swiberti. Cumq; deposita terra, archa in qua sacrosctm corpus scti swiberti iacuit apta odor mirificus oim; ora t nares pfudit Archiepūs vero reuerenē et deuote sctm corpus ex tumulo eleuās in aliā pulcraz capsulam ad hec preparatā idez corpus sanctū in uolutū mundissimis pontificalib⁹ indumentis ac ornamētis rite collocauit. In cui⁹ corpis scti eleuatōne quidā cuius Colonien⁹ Robert⁹ noīe dictus de veteri monte. mut⁹ et surdus auditu; et loquelam meritis t intercessionib⁹ sancti swiberti osculādo manū eiusdez sancti in pūtia archiepi t fratrū 2uentus werdenſ t oīm alioz astantiuz recuperauit. Factūq; in illo die gaudiū magnū in werda ab oībus. Cōdidit q; nihilomin⁹ idez venerabilis archiepūs idez sctm corpus in cripta subterranea, ꝓpter incursionez vicinoz gentiliū. Statuit insup idē archiepūs eundez diem eleuatōis corpis sancti swiberti. scz quartū idus Junij per totū vicū de werda celebrari ꝑpetuis tpibus vt diez dnicam ab oībus incolis ipsius vici in honorem sancti swiberti. Et deinceps frequētabat sanct⁹ swibertus ab oībus vicinis christianis deuote t solēniter pegre cū diuersis oblationib⁹ Appellabat itaq; vbiq; terrarum patronus pestis squinantie. ita vt multi infecti tali t tam periculosa peste vouentes deuote ipsum pegre visitare t ipsi seruire liberabantur ab eadem peste adducti t portati ad sacrosctm venerandum corpus.

¶ De crudelitate savonū et concrematione ecclesie sancti Swiberti et destructione opidi werdensis. ¶ Capitulum Sextuz.

Postremo imperante Karolo magno rege Francorum inclito filio prefati regis Pipini qui subiugatis potēter saxonibus et westphalis cū decreuisset cū grandi exercitu christianoz ptra gentiles hyspanos in hyspaniā tendere t eos iugo fidei dni dei nostri ie su christi subiugare anno scz a natiuitate eiusdem domini nostri Septingentesimo septuagesimo octauo Indictione prima. Ferocissimi et perfidi Saxones et Westphali excitati spiritu satbanea ac inebriati calice babilonis cum prefatus

Karolus rex esset cuz toto suo exercitu ipsius in Hyspania. Putātes ⁊ videntes se habere aptū tēpus vlaſcēdi damna a Karolo ⁊ a christianis ip sis sepe illata. ꝯglomerati in inui cez preceptis satrapaz ipsoz venerūt cū validissimis ⁊ gran dibus agminib⁹ strēnuoz ⁊ ferociū armigeroz depopulan tes lōge lateq; crudeli ferro ⁊ edaci flāma cūcta ptinētia chri stianis. Venerūteq; vsq; ad littora Reni Et intīm seuit ira et crudelitas ipsoz vt nullate⁹ parcerēt eccleſijs dei nec sexui nec etati hoim quin oia ꝯsumpserāt ac demoliti fuerāt vsq; ad internitōez. licz anno seq̄nti maxia vindicta subsequuta fuerit. ⁊ denuo ad fidez coacti reuocati triūphali gladio fere nissimi francoz Karoli regis ꝓpugnatoz fidei christiani fue rāt. Qua horrida clade seuiēte predicte ferocissime gentes sa xonū ⁊ wesphaloz ad eccliaz sctissimi Swibti ⁊ ad oppiduz werdā ferocitatis sue direxerūt gressuz. Dō oppidū in luo re magno feroci igne ⁊ ferro solotenus destruxerūt. Eadē tē pestate eccliā cū ꝯuentu scti Swiberti ꝯflagrata fuit Sacer dotes vo aut trucidati aut effugati. incole vtriusq; sexus fe re occisi. libri sacri exusti vicusq; fere in solitudine redact⁹ est. dēpto sacro corpe scti Swiberti sagaciter subtus terrā depositō et depsso qō licet industrioſe p totū ꝯuentum quesierūt mini me tamē inuenire potuerūt. Et licet essent coacti christiani ⁊ hec crudelia pagerēt. oderant tm sctm Swibertū eo q; pridem christianis frāgenis pstitit victoriā ꝯtra eos. Et vt arbitra bant inimicus ipsoz erat ⁊ defensor christianoz.

¶ Vt male periit qui eccleſiam sancti Swiberti primus incenderat. ¶ Capitulum Septimū.

Erat aūt in eodē flagicioso exercitu quidā satelles diaboli noīe Gellus oesterbach de paderborne q; in eadē seua depopulatiōe oppidi de werda infini ta flagicia ꝯmiserat gaudēs in reb⁹ pessimis q; oīm. conamīe voluit ꝯflagare scti Swiberti eccliam ignē prim⁹ co piosum ad fastigiū iacta ait ecclie scti Swiberti Sz protinus ignis sepe repulsus ⁊ emortu⁹ extinct⁹ et diminut⁹ fuit. vum em̄ vtutis sue meritis scti Swiberti primo oblitus est ignis. At ille obstinat⁹ in malicia licet hec cerneret ⁊ nullo mō desi stere dignaret. Tandez tm̄ pmissione diuina eaz incendit et

letus abluit Igitur cū hec effera ꝛ bellicosissima gens saxo-
nica infinita abominabilia vbiq; in Christianos grassando
ad libituz pegisset. Diuisisq; letant inter eos rapinis ac spo
liis christianis ablatis. sedissentq; in suburbanis ꝛ vicinis pra
tis virentib⁹ oppidi werdenſ ouantes. ꝛ gtulantes de cedi
bus ꝛ oppressionib⁹ ꝑmissis p eos in christicolas Ecce venit
ille sceleratissim⁹ ꝛ sacrilegus Ogellus pfatus apd cōmilito
nes ꝛ patriotas suos in eodē prato prādentes cachinnando
et presumendo recitans q̄liter ipse eccliaz sci Swybti prote
ctoris frācoz incēderat. q̄uis cōmode eā prius incēdere nul
laten⁹ valuit. Statimq; dns noster iesus christus qui ē splē-
dor scōz suoz volens sacrilegis saxonib⁹ palā ostēdere cui⁹
meriti scūs Swibert⁹ nobilis pōtifex apd ipsuz esset in re-
gno celoz illū nephandū Ogellū misera' liter plagauit vt
alij terrereū ꝛ aminō a talib⁹ desisterēt. ira cū pditiosus O
gellus hec predicta mala p ipsuz ppetrata cora prandentib⁹
cōsocijs ꝛ pliab⁹ suis cachinnādo. imo in deū blasphemā-
do recitaret. statim ira dei ascendit sup ipm adesq; retroisuz
cora oīb⁹ sup planā terrā fracto collo dig- temeritatz ac
sacrilegij penas debita ꝛ horribili morte luit. Cd alij sacrile
gus videtes ꝛ audientes exterriti valde ꝑ ea penitentia sa
lutari. quidā ipsoz ira dei mitigauerūt. ¶Ca. viij.

¶Vt satrape saxonum duo plagati a deo. terum me
ritis sancti Swiberti pristine restituti sanitati fuerunt

NEc hoc sufficiebat deo ad laudē sci Swiberti q̄n
adhuc clarius honorare voluit scm ora omni
bus phalangis saxonū ꝛ westphalc ā cū sacri
legus Ogellus mortu⁹ cooptus ve sic p tres
fere horas iacuisset ꝛ pcomzabat vbiq; p totu ercitū ca
strametari in alio loco. statim conuenerun sanguinei
ꝛ consocij malicie nephandi Ogelli in sepu' ipsum sepe
lire in cimiterio eccliē sci Swiberti decreueru sed nullo mō
valebāt. Nā q; cuz indigestā terrā effoderent conātes facere
sepulchrū in prefato scō cimiterio in q̄ ipsuz ꝓdendo sepeli-
rēt. Statim digesta terra p se defluxit in eādez foueā ac si nō
fuisset sulcata. de q̄ omnes valde mirabant. Cunq; iteruz ac
iteꝛ fodiendo ꝛ temptassent ꝛ multuz laboris explessent vt

F

facerent sepulchruz licet in alijs locis eiusdez cimiterij t sem
per terra p se oibus stupentib⁹ subito decidisset in eandez fo
ueam pmanēs t apparens plana terra vt ante desistebāt am
mō a cōgerie sepl'ture fiende in eod ē sacro cimiterio exterriti
dicebāt alterutrū ipm indignū ecclesiastica sepultura Et pre
sertim sepultura illi⁹ cimiterij eo q ecclīam illā t cimiterium
pius cremando ꝓphanauerat Et sic ml'tuz attoniti recedētes
cū venissent ad cadauer mortuū t abiecto velamīe denudas
sent facīē ei⁹ Ecce tam horribiliter t miserabilit apparuit fa
cies ei⁹. q omīs in terroꝛē t formidinē vtit t pduxit ita q oēs
tremētes stupidi t pauidi cito recesserūt ab eo ignorātes qd
nā cuz corpe faceret. Sed instante recessus tpe quidā alij sa
tellites ex alia pꝛ[illegible]incia saxonica predicta audictes t ipsum
mortuū inuen[illegible]ꝓiecerūt indignāter cadauer in rhenū
vt esset pabulū [illegible]cū t sic malus male perijt. Jtaq cū ex p
cepto satrapaꝛ[illegible]bicinantiū per totū facinoꝛosuz exercitum
foret tentoria tollere papiliones sumere t repatriare ecce nun
ciatū fuit dolorose t ꝓtribulib⁹ t ꝓpliabo malicie t ꝓmissi
sacrilegij duob⁹ precipuis satrapis nothelius t ocko qualit
strēnuus ogellus de paderborne qui prim⁹ ecclīaz sctī Swi
berti incenderat ex vindicta dei t sancti swiberti patroni illi
us loci plagatus t restrictus fuit frangēdo collū suū sup pla
nā terrā cū tocādo presumebat q illud facinus sacrilegij cō
misisset. Qd illi audictes indignati dicebāt hoc casualiter si
bi contigisse t nō ex vindicta alicui⁹ sancti t precipue sancti
Swiberti. qz sanct⁹ Swibertus esset ꝛmpotens t nulli⁹ vir
tutis ac potestatis qz nō potuit defendere ꝓpriū suū oppidū
et protegere ꝓpriā suā ecclīam. Cūq hec t huiuscemōi mul
ta alia verba blasphemie superbe t indignāter protulissent
non dātes gloriaz deo t sctō ei⁹ statim postqz recessissent illi
duo satrape ab ꝛuicē vnus sez nothelin in via glorians in
victoria habita ꝓtra christianos pꝛuatur coraz oibus lumīe
oculoꝛ factus totus cecus atq in cīctis mēbris suis grauio
rez morte penā tam diu sustinuit donec roboꝛe cooptus t in
se reuersus Ac in se recolligens q̄nta in deū t in sanctū suū
swibertū ꝛngbe ꝓmiserat medullit⁹ suspirando agnouerat t
doluerat. Jta q crescētep momēta tēpoꝛ doloꝛe corpis ꝓsilio
proboꝛ flexis genib⁹ bnilit deo vouit deuote visitare sepul

chruz sancti Swiberti ꝛ ecclíaz ꝙ suã fa uillatenus ꝙflagratã in xta facultatez suã restaurare dñmõ intercessionib⁹ ipsius a deo sibi recuparet pristinũ visuz ꝛ sanitatẽ corpis. Quovo to corã multis dolẽter ꝛ deuote facto protin⁹ dolor viscerũz cessauit visus rediit ꝛ ipse surgẽs lacrimabili voce deũ deuo tissime laudãs cũctis enunciauit qualr meritis scti swiberti liberatus fuit ꝛ ipse werdã vsqꝫ ꝓperans votũ cũ multa fa milia deuote adimpleuit.

¶ Se sequũdo Satrapa Ocko nomine.

Alter vo satrapa Ocko noĩe opimis ditat⁹ spolijs. Cũ equester cũ suis vnacis rediret a werda Ignorans qualr nothelin plagat⁹ a deo fuit recitaretqꝫ in via qualr tã se bene vindicassent saxones cõtra christianos de ꝓtumelijs ꝛ oppressionib⁹ ipsis a Karolo prideꝫ illatis. Et qualr hũana pariter ꝛ diuina in fiuib⁹ christia noꝝ ꝓturbassent. Et psertim qualr ecclíaz pontificis swiberti in quẽ christiãi multũ ꝓfidebãt destruẽdo ꝙflagrassent statim corã omnib⁹ mulctatus a deo auditu caruit ꝛ loquela. redienseqꝫ domũ mestus ꝛ dolens mãsit lõgo tpe surdus ꝛ mutus. Qui silr in se reuersus erubescens ingemuit valde ppendens qᵈ deꝰ vindicat blasphemias sctis suis illatas. Salutare igitur penitẽtia ductus dolens toto corde de cõmissis in deũ ꝛ in seruũ eiꝰ Swibertũ elemosynis ꝛ precib⁹ sperabat a deo recupare priorẽ sanitatez licet nihil proficiebat ꝛ nihil obtinuisset. Sꝛ cũ didicisset qualr nothelin satrapa suꝰ cecitate passus meritis scti swiberti liberatꝰ fuit. spez magnã cõcipiens in sctm̃ swibertũ. Silr iter vouit pegre visitare ipsuz sanctũ swibertũ in werda ꝛ seruituti eiꝰ se mãcipare dñmõ pristine meritis ipsiꝰ scti restitui posset sospitati. Eadez hora sanatꝰ a celesti medico potenti dispositã domo sua publice accedẽs cũ solẽni familia ad ecclíaz scti swibti in werda votuz impleuit reuerẽt ꝛ deuote redire q̃z dñmũ spernẽs sumptib⁹ suis ꝛ pfati satrape nothelin alioꝝqꝫ mltoꝝ deuotoꝝ hoĩm eãdẽ ꝙflagratã eccl'az anno seq̃nti elegãter restaurauit ꝛ dignitate sue satrapat⁹ renũciãs in werda apõ sctm̃ swibtũ ꝓseruiuit fuiẽs ferueñt deo ꝛ sctõ swibto oĩb⁹ dieb⁹ vite sue.

¶ Se quodam Saxone letaliter Sauciato in bello et meritis sancti Swiberti sanato. Capitulũ nonum

Dostremo anno dñice incarnatōis septingētesimo octuagesimotercio Indictiōe sexta cū victoriosissimus Karolus francoꝝ rex pfidia ꝛ fortalicia rebelliuꝫ saxonū ꝛ westphaloꝝ vastaret. Venissetqꝫ in westphaliā iuxta firmā munitionē Dromi dictā ꝛ illā vincēdo destruxisset. ꝓmisissetqꝫ eandē munitionē inclito filio suo Karolo Eo q̄ rex Karolus ad interiora loca saxonū se diuertisset. Ecce illo absente occurrerunt prefato principi Karali in grandi lūoꝛe westphali cū grandi turba armatoꝝ ad expellendū ipsuꝫ potēter cū suis francigenis extra regionēꝫ ipsoꝝ ꝛ patriā aut formidolosuꝫ secū ꝓmittere bellū. Quos cōserto prelio ꝓgressusqꝫ inē eas facto iuxta prefatā munitionēꝫ Dromi serenissim⁹ prefatus princeps Karolus filius ḳaroli magni regis statim vincit equitatu sue trucidās multos inē quos erat quidā bon⁹ christian⁹ westphalus qui coact⁹ p suū satrapā prefato interfuit bello noīe tpe pagani sui Eldacḳ. sed christiano noīe Bruno vir dives ꝛ potēs fortis viribꝫ audax aīo ꝛ armis strēnu⁹. hic bruno postqꝫ viderat ꝛ ppenderat ac mēte sepe reuolues qualī nephādus ogellus de paderborne patriota su⁹ male perierat se pñte qui scī Swiberti eccl'iam temerauit incendio. Et qualī ocḳo ꝛ nothelin satrape ipsoꝝ plagati a deo itaꝝ meritis scī swiberti sanitati pristine restituti fuerūt. honorauit deinceps sctm̄ swibtuꝫ dolens de ꝓmissis in prefatū sctm̄ in werda in predicta saxonū expeditione oīm̄i die deuoto legat ad honorē ipius sancti vnā orōnēꝫ dñicaꝫ ꝛ angelicā salutationē. efflagitās deuoto corde vt iminente extreme sue necessitatis articulo dignaret sibi auxiliari ꝛ adesse ꝛ deo suis patrocinijs recōsiliare. Igit̄ hic Bruno cū staret in prima terribili atie beli strēnue bellās tandē oppressus grādi equitatu partis aduerse ꝛ inter cetera vulnera grandi lancea impetit⁹. ꝛ in pectore hastat⁹ ꝛ prostratus corruens in terrā pedibꝫ equoꝝ cū multis alijs miserabiliē ꝓculeaḳ ita q̄ de sua desperauit vita Cunqꝫ sic voluatus ꝓprio sanguine pene deficeret ꝛ ī extremis fere laboraret deuotione q̄ voluit inuocauit mesto ꝛ ꝓtrito corde sanctū swibertū petens vt sibi vtpote famulo suo iā in necessitate tanta ꝛ periclo ꝓstituto adesse ꝛ deo suis precabus ꝓmendare dignaret vouēs q̄ si ex inflictis vulneribꝫ ꝓualesceret ꝛ sana

retur deuote visitaret ipsum in werda spretisq; seculi curis seipsum seruitio suo q̄diu supstes esset vite mācipare Quo expleto promissō fact⁹ in extasi apparuit ei cū magna claritate sctūs Swibertus ornamentis pontificalib⁹ indutus. tangensq; ipsiz baculo pastorali dixit ecce bruno ꝓfortare ⁊ gaude hac vice hic nō morieris quia precib⁹ meis impetrauī ab omnipotenti deo vitā tuā eo q̄ deuote in hac presenti ārietate auxiliuz implorasti a me ⁊ q̄ tibi adessez. sed postq̄z p gratiam dei ꝓualueris ab his plagis ne pigriteris visitare sepulchrum meū in werda vt spopondisti cū cōdignis oblationibus ne eterna morte inuoluaris His dictis signās eū signo sancte crucis disparuit ⁊ claritas euanuit. hec aūt facta fuerunt finito bello victores vero videntes illaz claritatē supra corpa occisoz festine aliqui deū timentes occurrerūt ad eundem locū in quo illaz perspexerant claritatez suspicantes ibidem quendā sanctū virum occisum vel agonisantez cui⁹ merita de⁹ per illaz claritatez ipsis declarauit. Bruno demq; inter occisoz cadauera similis mortuo fere exanguis aliquo tē pore iacens meritis sancti Swiberti parū se erigens cuz vidisset viros hostilis exercitus arbitrans eos amicos q̄ ipsuz liberarēt ⁊ curā sui agerent cepit ⁊ flebili voce pront potuit implorare auxiliuz ab eis vt sui miserarent. milites vo videntes ipsuz tantis horribilibus vulneribus grauatū ⁊ precipue q̄ grandi hasta siue cuspide hyante ⁊ spumāte vulnere per hastatus viuere adhuc potuisset mirabant valde Qui post q̄z eis inter multa enarrasset qualiter ibidez in tam horrido instantis mortis periculo sanctū innocasset Swibertū gloriosum epm quē omni die speciali oratione deuote honorare consueuerat. ibidez sibi apparens ꝓsolabat. Addēs q̄ coact⁹ per suū satrapā eidez bello interfuit Quia vigente ⁊ stimulante sibi sua ꝓsciētia ꝓtra christianos bellare sibi valde grue fuit. victores vo hō audiētes mōres claritatz ab eis vise pietate moti liberauerūt ipsuz armis suis sanguīe suo madidis priuant ⁊ exuūt adhibentes ei diligentē curā vt ꝓualesceret ꝓponebant ipsuz insuper in quodaz excelso loco postq̄z ligauerunt vulnera ei⁹ ita vulneratū ad honorez sancti swiberti epi quē multi in exercitu francoz honorabāt vt oēs ppenderēt eū nō tpalez morte naturali euasurū posse nisi meritis

sancti Swiberti qualesceret. Serenissimus vero rex Karolus magn⁹ pro tūc in saxonia apd̄ locū dictū stomingi exīs hec audiēs ⁊ qualr̄ Dippin⁹ rex genitor su⁹ in maxīo honore ipsuz sctm̄ swibertū habuerit ꝓpter victoriā meritis ipsius ꝓtra saxones ꝑ werdā habitā admirās precepit prefatum Brunonē quācito posz ꝓmode ⁊ absq; timore corpis migrare de loco ad locū sibi adduci ⁊ pntari. Qui cū sibi pntatus fuerat ⁊ cūcta vulnera vidisset Audisset q; ab eo qualr̄ sanctus swibert⁹ patronus suus sibi apparens ꝓsolat⁹ fuisset lauit ipsuz a captiuitate. restituēs ipm pristine libertati ad honorē scti Swiberti Et deinceps idē rex Karolus magn⁹ semp honori habuit sctm̄ swibertū oibus diebꝫ vite sue Et subiugatis saxonib⁹ ⁊ angarijs cū westphalis in grāz actiones statim fratres ꝓuent⁹ scti swiberti in diuers tutis locis dispsos reuocauit. ecclaz scti swiberti in diuersis pciosoꝝ mētis decorauit ablāta restituēs ⁊ recuperās multa dona et predia ex regali fisco hilariter adiecit deuotis fratrib⁹ ꝓuentus scti swiberti. Bruno tandē ꝓualuit ⁊ vt vouit ipm peregre deuote in werda cū ꝓdignis oblationib⁹ visitauit ⁊ ibidez deo ⁊ sctō swiberto quādiu vixit fuit ⁊ famulabatur Quo miracl̄o cognito mlti saxones ⁊ westphali deuote ipm in spēalez patronū eligētes hūliē coluerūt ⁊ honorauerūt.

CVt sanctus Swibertus solēniter a sctō Leone papa canonizatus fuerit et sctōrū cōfessorū catalogo sociat⁹

DOstremo anno dñice incarnatiōis sep. Cap. x. tingentesimo nonagesimo sexto Indictiōe quarta defuncto Adriano papa Sctus leo illi⁹ noīs tert⁹ cōcorditer a cardinalib⁹ in papā elect⁹ ꝓfectus in ecclesia scti Petri A venerabili patre bernardo hostiēsi archiepiscopo ⁊ a ceteris epis Qui postea sez anno dñi septingētesimo nonagesimonono Indictiōe septima dū in letania maiori in festo scti Marci euāgeliste ab ecclia lateranēsi ad ecclesiaz scti laurētij egregij martyris stipat⁹ vt decuit mlto clero processionaliē migraret. Ecce p incidias venīt praui romani qui ipm potēter in processione captū oculis priuauerūt ⁊ lingua. Qui cuz sic miserabiliter volutatus ꝑprio in sanguine iaceret a deo āgelico misterio sanitati restitut⁹ ad Karolū

regem ꝓperat. Qui ipsum sua industria in romana sede reloꝛ
cans ⁊ premittens subsequebaꝛ anno scꝫ octingentesimo ad
vibeꝫ Romanā cū magno exercitu ibiq; cū suis principibꝰ
existens in festo natalis dñi ab codeꝫ sctō papa i impatorē ro
manoꝛ inuito Karolo coꝛonaꝛ acclamātibꝫ sibi romanis im
patoꝛias laudes. ꝓ ost cuꝰ decessuꝫ a roma ad germaniaꝫ ⁊
galliam Ideꝫ sctūs leo papꝰ Anno dñice incarnatiōis octin
gentesimo tercio cū magna solēnitate suoꝛ cardinaliū. archi
epoꝛ. epoꝛ ⁊ ꝓlatoꝛ ac primatū ad impatorē Karolū in ger
maniā ventens. Et ab eodē impatoꝛe impialiter cū suis su
sceptus intꝫ multa pietatis sue opa instantia eiusdē sereniss
mi impatoꝛis ⁊ regis Aq̄sgrani in palatio dedicauit eccliaꝫ
ꝑpetue virginis marie encenijs candē eccliaꝫ multis indul
gentijs. Deinde humili petitione ⁊ instātia venerabilis pa
tris Gerbaldi epi Leodien. ꝓsecrauit eccliās gloꝛiose virgis
marie tam in Tungeris quā in viseto Et colonie agrippine
tā ad sctm martinū q̄ ad capitolium altaria ꝓsecrauit. Et
multa alia monasteria ⁊ altaria ac capellas p almaniā ⁊ gal
liam ꝓsecrauit. vbiq; multas indulgentias ministrando Tā
deꝫ deuota instantia glorioſissimi impatoꝛis Karoli. ⁊ vene
rabilis patris Hildebaldi archipresulis Colon. venit a colo
nia idem sanctꝰ papa leo na uigio in werdaꝫ. stipatus impa
toꝛia maiestate. ac sacrato choꝛo sanctoꝛ cardinaliū. ⁊ archie
piscopoꝛ ac mltoꝛ procerū comitatu. Cui occurrūt vsq; ad
rhenū deuoti fratres ꝓuentus sancti Swiberti processiona
liter cū incolis ciusdeꝫ oppidi de werda. introducētes ipsum
papā cum impatoꝛe ⁊ ceteris in eccliaꝫ sancti Swiberti mul
tum deuote ac honeste. Et illo die quo intrauit ieiunauerūt
incole de werda cuꝫ toto ꝓuentu auctoꝛitate aplica. Altera
vero die que fuit pridie nonas Septembꝛis. omēs tam pa
pa sanctus Leo q̄ Karolus impatoꝛ. ⁊ alij ꝓuenientes in ec
desia et ꝓuentu scī Swiberti ibi oꝛōne finita' oīm ꝓuenien
tiū in eccliā. statim celebrante solēniter summā missaꝫ felice
Hildebaldo prefato Colon. archiepo. sanctissima vita ipsiꝰ
cū innumeris miraculis conscripta per venerabileꝫ presbyꝫ
terū Marcellinū conscriptū ⁊ cōpatriotā ipsius sancti Ibideꝫ
q̄ papa sctūs leo de assensu pariter ⁊ cōsensu suoꝛ cardina
lium ceteroꝛūq; prelatoꝛ ibideꝫ presentialiter astantiū solen

niter canonisando catalogo sanctoꝝ ꝓfessoꝝ ipsuꝫ assc̃ripsit. Quo facto pulsata campana ꝯuẽtus per aliquot horas ad honorez dei ⁊ gloriaꝫ ipsi⁹ sancti. Cuꝫ p dulcia modulamĩa lauduꝫ fratres deuotissime deo rependissent grãs cantando hũiliter Hymnũ Te deũ laudam⁹. Et reliquie siue ossa ipsius ex monumẽto in pñtia sc̃tissimi aplici leonis ⁊ Karoli imperatoris ceteroꝝñq; per pfatũ archiepm Coloñ. tollerentur ⁊ deuote matria dulcissimi odoris in eodez loco celit⁹ effusa est flagrantia. cui⁹ suauitas oĩm ora ⁊ corda astantiũ reficiebat. ita vt nullus ãbigeret ibidẽ adesse angeloꝝ choros. Canonisauit aũt ipm vt dictũ est pridie nonas Septẽbris. pñtibus ibidẽ victoriosissimo Karolo sp augusto romanoꝝ impatore ⁊ francoꝝ rege. venerabilibusq; patrib⁹ cardinalib⁹ ⁊ archiepis Bernardo ostiensi. ⁊ fortunato Treueroꝝ Theodoro sabinentiũ. Nicolao tituli sc̃te crucis i hierlm Eustochio sancte praxedis Bonifacio tituli sc̃toꝝ petri ⁊ pauli Marcellini pbiteris Cardinalib⁹ Gerbaldo Leodiẽsi. Volquino nouemensiũ epis. Et presertim felice Hyldebaldo Coloñ. archiepiscopo. Cui⁹ industria ⁊ pia instãtia sc̃tis leo corpaliẽ werdaz nauigauit. Et sc̃tm Swibertũ canonisauit cũ multis aliis prelatis ⁊ procerib⁹. Statuit insup sc̃tissim⁹ papa Leo illum diez canonisationis ⁊ exaltatõnis sc̃ti Swiberti egregii epi ppetuis tpibus p totũ oppidũ cũctis incolis de werda celebrare ob honorẽ sc̃ti Swiberti aplici epi. Obtulit aũt idem sc̃us papa eidez ecc̃lie speciales indulgẽtias cũctis fidelib⁹ celebrãtibus festa sc̃ti Swiberti epi ⁊ ad diuina ꝓfluentib⁹. Itẽ idez papa ꝓtulit vnã aureã pua crucẽ referẽtia pticula sancte crucis dñi nri iesu christi. Imperator vo Karolus obtulit duos aureos calices ex auro puro. ⁊ totidẽ ampullas eiusdẽ auri cũ mltis aliis ecc̃lia⁹ clenodijs preciosis. vt dũ diuinum mysteriuꝫ in werdensi ꝓuentu pageret cũ eisdez ipsi⁹ imperatoris iugis fieret mẽoria. Obtulerũt oẽs a maiori vsq; ad minorez iuxta deuotionẽ ⁊ inspirationez spũs. ac possibilitatẽ ipsoꝝ vt fierit solẽnis capsula. ⁊ preciosum feretrum in quo collocarentur sacrosctã ossa corporis ipsius sancti Swiberti episcopi. Ad laudem ⁊ gloriam domini nostri iesu christi q̃ viuit ⁊ regnat cum deo patre in vnitate spiritus sancti per uniuersa secula seculoꝝ Amen.

¶ De miraculis sancti Swiberti qualiter sez puerum submersum a morte suscitauerit. ¶ Capitulum .xj.

IGitur cū rumor aduent⁹ sancti Leonis pape t Karoli serenissimi Impatoz ceteroꝝq prelatoz t pn capū in werda ad canonisandū scm Swibertum vbiq; p vicinā prouinciā prouolasset. confluebant multi plī vtriusq; sexus cū filiis t filiabus suis werdā versus ad capiendā a scto papa remissionē suoz pctoz applicam benedictionē Et ad intuendū tante celebritatis statū. Inter ꝗs erat quedā nobil' domicella noīe ermgardis mulier bone sta t proba germana venerabilis patris Hildebaldi colon. archiepi. vxor strenui Bartoldi domicelli de Gunbergben habitans t residens illo tpe in troya siue Xanctis Que domicella cū duab⁹ solūmō pedissequis t primogenito suo gocelino noīe sexus octo annoz t cū multis alijs honestis p sonis ex Zanctis nauigio werdā versus nauigans q eidē celebritati ꝓsensu mariti sui interesse voluit t decreuit. Et appropinquantes werdā cū nauta ꝓpter multas alias naues ibidē ꝓgregatas subito amplustrū mutaret vt ꝓuenientius littori nauis applicaret Gocelin⁹ stās ꝓpe matrē in proza nauis ex collisione nauiū cespitans pedib⁹ corruit extra nauez in rhenū t submersus est. Qd mat⁹ ei⁹ videns que etiā ceciderat ex collisione nauiū in nauim t puerū suū iuuare nō valens seipsaz in rhenū precipitare conabat. sed tenta t impedita p pedissequas t alios probos hoīes scisso velamīe capitis sui pre nimio dolore incōsolabiliter Flens magno eiulatu t lamēto repleuit littora rheni ante werdā. Erat aūt hora fere quinta post vesperas. Archiepūs vo frat⁹ ei⁹ illa audiens ingemuit et multū tristabat. Pedissequa q; cōcita denunciauit domicello Bartoldo discrimē submersi pueri sui Domicella ita q cōplosis manib⁹ tanq; mulier vesana intrans eccliaz sancti Swiberti cū magno vlulatu t gemitu dei exorauit pietatē vt meritis scti Swiberti filiū suū sibi restituere dignaret Consolata deniq; a multis honestis matronis t precipue ab Archiepo fratre suo. ducente eā in hospiciū suū. vt eā refocillando ꝓsolaret sed ipsa quiescere nullaten⁹ valens noctē illā totā in somnē ducens implorauit assidue deuoto t ꝓtribulato

corde sanctus Swibertum petens vt quondum multis in tribulationibus subueniebat sibi iã desolate solita pietate subuenire nõ dedignaret. Nouẽsq; si ipsus suis suffragantibus meritis viuũ recipe posset ppetuus tpibus ipm suo mĩsterio assignaret Altera vo die cũ aurora eminentib radijs illuscesceret quidam honesti viri amore dei t petitione Archiepi amotis manib ceperũt submersuz domicelluz Gocellinũ quere re sagenis t vncis t alijs req̃sitis instrumentis. Tandẽ hora fere octaua ante missaz solẽnia. quidã dictus lambertus vo sel de Embrica cũ vnco sentiẽs t tangẽs ipsuz veste. vocatis alijs ꝓsocijs sagaciter et profundo rheni p vestẽ sursum trahens t eleuãs defunctũ matri pñtauit Que ipm defunctuz vidẽs exanguis effecta est in extasi posita stupuit. Sed ad se reuersa puerũ in vlnis amplectens seq̃ntib eã mltis honestis vtrusq; sexus psonis flentib. t sibi ꝓdolentib depositi puerũ ante sepulchrũ sctĩ Swiberti. factaq; ab oĩbus deuote orõne spũs in illũ redijt. oculos aperuit t reuixit. surgẽsq; stetit supra pedes ei admirãs multitudinẽ t freq̃ntiã ꝓlixe ipm intuentiũ loquebat matri sue dulciter. Statimq; exuẽtes eũ madidis. Et ꝓpter ꝓpressionẽ hoĩm de ꝓsilio aliquorũ posit fuit in eminentiori loco. vt ab oĩbus posset videri Quo viso fact est clamor oĩm deũ in sctĩm Swibertũ collaudantiũ de tãta manifesta gratia ibidez meritis sctĩ Swiberti palã oĩbus ostensa. Eadem vero hora venit festinãter eq̃ster pater ei Bartoldus cũ decẽ tantũ vernaculis multũ nimirũ tristis t gemens de pditione dilecti filij sui Erat eñ prefect impatoris Karoli in illis oris intrãs vero eccl̃az cũ audisset t vidisset eũ a morte resuscitatũ glificauit deũ in sctĩm suũ Swibertũ. Igit sanctissim aplicus t impator Karolus ista pcipientes ab archiepo Colon. auũculo Gocellini resuscitati. eum dez puez ipsis accersiri t adduci preceperũt. Quẽ vnũ vidẽtes qui p quindecim fere horas sub aquis i profundo rheni iacuerat. laudauerunt pietatẽ dei qui semper diuersis signis dilectos suos magnificat t honorat. Archiepiscop vero cõsensu parentum depositi argentea torque quaz circa collum gessit. idem Gocellinus resuscitatus ipsuz clericũ ordinauit. mutansq; nomen eius ipsum Swibertuz noiauit qui infra annum monasteriuz sancti Swiberti intrans eidem sancto

semper humiliter seruiuit. Assignauitq; domicellus Bartol
dus eodez monasterio amore sancti Swiberti ⁊ filij sui cer
ta ꝑdia ꝑpetuis tpibus possidenda.

Memoriale duorum miraculorum

Nota q; inter crebra miracula que dñs meritis san
ctissimi swiberti epi ⁊ ꝓfessoris dignat ostendere fi
delib⁹ vt ab eis deuotius ⁊ ardenti⁹ honorē Duo
insignia miracla frequnti mēoria dig̃ recitabo que
q̃libet vice vt infra patebit dñs operat⁹ est ⁊ fecit ad augmē
tū laudis gl'ie ⁊ honoris sc̃i Swibti dilecti sui famuli.

De tribus fratribus capsulā sancti Swiberti spo
liare volentibus Capitulum. vij.

Igitur anno dñice incarnationis septuagesimo sep
timo Indictione vndecima nocte qua daz tres petu
lantes adolescentes de nobilioribus eiusdez patrie
orti. venerunt in conuenti in eccl'ia sancti Swib
ti in qua pausant ossa ipsius erant quippe ibi capsul a splēdo
re gēmaz Auriq; fulgore decorata que quattuor pedes habe
bat ex ere fusiles pedibus leonis siles in quantū per iti artifi
cis industria fouare poterat expressis. Cū aūt fures ad cap
sulaz accessissent vt metallū de illa tollerēt murū dictu archa
tota super duos pedes in sublime se extollens erexit. ⁊ quasi
vita in illa esset duob⁹ pedib⁹ vngulis contra fures se defen
dit. videntes se nihil proficere vnus eoz saltū dedit ascendes
q; super archam vt in equo super eam sedit. ⁊ duas laminas
in quib⁹ duo sculpti erant apli. vi abstraxit. Quo facto om
nes iniere fugam. Et cū extra vicū werde putaret se esse
iterū in atrio se inuenere. Rursumq; dum conarentur exire
hoc idem eis accidit. Sic errantes per triduū. nō sumpserūt
cibum neq; potum neq; quicq; q̃ ad humanā naturā perti
net facere potuerūt. Tandez cuidā argentario fabri metal
lum monstrauerunt vt illud ꝙueniret rogauerūt. Qd vt ille
vidit ait. Argentū hoc de capsula sc̃i swiberti est furtiue ab
latuz q; ꝓpijs meis manibus illud confusi ⁊ apposui. dum
hic adinuicem loquuntur. audit populus ⁊ accurrit. Et ipsi
fures peccatū ⁊ quid eis acciderit manifeste ꝓfitentur. Sed

quia de nobili progenie duxerãt origenẽ ad horã mortis eua
serunt dispendiũ. qz parentes eoz strenue militabant impa
tori Karolo. vbicz. terrã tñ t regiones illã abiurare t abuta
re coacti sunt Restituta tñ pri⁹ fuerãt oia ablata scõ swiberto.

¶ De clericõ Lunatico curato a sctõ Swiberto episco
po ac in religione perseuerante. Capi. xiij.

QUidaz familias quidaz Seuerinus de wesalia infe
rioꝛi vir potens t diues filiũ habuit speciosuz val
de apprime lrãtuz. t poptimũ musicũ Conradum
noie vigintitriũ fenus annoꝛ sed lunaticũ. Cũ au
tem huiuscemõi infirmitatis tedio irrefragabili vigitate pat
filium laborare cerneret t ꝓpterea a Bononiensi studio repa
triasset in abditissim⁹ pectoꝛ sui laterib⁹ pre doloꝛe sauciaba
tur. Et qz filius suus Conradus huic sedo inutil erat qd re
eo facere posset penitus ignorabat Post multas vero cogita
tionũ suarũ quagatões tale repit ꝓsiliũ werdã inqt ad mo
nasteriũ deuotoꝛ fratrũ in werda cõmemoꝛantiũ. t illuc fili
um meum illoꝛ associare cetib⁹ curabo. sitcz saluo honoris
mei gratia ab illis ero liber. venies itacz cũ conrado filio suo
ad monasteriũ scti swiberti in insula Venerabilẽ prẽm dñm
Theodericũ ꝓuinciz ceteroscz frẽs talib⁹ verbis allocut⁹ est
dñi mei dilecti in christo religionis vestre serenitatez humili
deuotiõe depo[illegible]. qtenus filiũ meũ cũ ꝓpetentis pecunie põ
dere. in consoꝛ[illegible] vestro suscipiatis vt vobiscũ degere queat.
et deo ac btõ [illegible]berto qzdiu pñtem lucez accarpserit sedulũ
prestare possit obsequiũ. qz clericus t musicus probat⁹ est et
plurimũ affect[illegible] vobiscũ seruire deo t sctõ swiberto. Tali q
daz viri versuti circũuentionẽ deuotoꝛ fratrũ deluxa est in
nocentia Et clericus in eoꝛ conturbernio est receptus Inter
iecto siquidez ad modũ paucoꝛ dieꝛ curriculo nocte quadã
cũ fratres ad nocturnas vigilias surgerent Conradus prefa
tus in medio ipsoꝛ est collapsus fratris huiuscemodi visione
obstupefacti t pterriti huc illuc cz diffugerũt vn⁹ solus cum
eo remãsit in qztum potuit eũ audiuit. Igit cuz morb⁹ quo
tidiano incremento clericũ grauiter afflixeret tediũ maxim ũ
pturiuit. Deniqz a collegio honorabiliũ fratrũ est segregat⁹
et ab ecclesia t cõi mensa remot⁹. Conradus vero clericus vi

dens se despectū ⁊ ab alijs sepatuz grauiter tulit. ⁊ vt ad se/
culū fugeret aut in aqs se suffocaret in ꝑsāe sue secretꝫ tracta
uit. Cū aūt fere p vnꝰ anni spaciū huiuscemōi tētationib⁹
vereret̄ inocte q̄daz dū in stratū suo dormitū isset. ⁊ scīm̄ swi
bertū sicut solitꝰ erat sp deuotepro remedio siue horribil' infir
mitatis inuocasset vidit in somnis scīm̄ swibertū pontifica
libꝰ indutū astantē sibiqz dicentē. Quare cor tuū multis ⁊ il
licitis cogitationib⁹ dilaniare nō formidas. Quare votū tu
um frangere desideras. Quare ad scām fugere dispones. Dō
deo nō coactꝰ promisisti indefesso cursu adimplere festia. nō
em̄ bona incipientib⁹ sed in bonis pseuerātib⁹ meritoꝫ pre/
mia ꝑferunt. Et scias q̄ ab hac hora infirmitas tua ꝑsueta
a te recedet ita vt amplius ad te redeūdi nullū oīno accessuz
habeat. Unde ḡ ⁊ dic fratrib⁹ meis vt de te cetero admittāt
interesse diuinis ⁊ ad generalez refectionē. His dictis bene/
dicens ipm recessit ab eo pandit visionē creditū est sibi ita fa
ctū esse ⁊ receptꝰ est honorifice denuo in ꝑsortū fratrū laudā
tū deū in pietatē scī Swiberti dilecti patroni ipsoꝫ Sana
tus igit̄ in aīa ⁊ in corpe cū oīm̄ mentis vuacitate ⁊ virtuz
valentia se deo ⁊ eiꝰ fruitio totū dedit ⁊ in ỳtutib⁹ acquiren/
dis tantā ab illa die deinceps obtinuit grām vt inē ceteros
frēs vite scīssime itinera sectantes haberet̄ probatissimꝰ ⁊ di
ligentissimꝰ vt a sepedicto patre Theoderico priore monaste
rij scī swiberti in werda sub testimonio ỳtutū celoꝫ audiui
deꝰ proculdubio est laudandus q̄ fecit mirabilia magna solꝰ
qui sibi fuientes hic honorat ⁊ post vite cursuz in celo coro/
nat. qui est benedictus in secula seculoꝫ Amen.

¶ Conclusio cum petitione.

Hec sunt specialia venerabilis pater ⁊ dilecte ꝑfra
ter que iuxta tua tuoꝫqꝫ fratrū petita de exaltatio
ne Canonizatiōe ⁊ miraculis scī Swiberti scrip
tis dignū duxi redigere. ⁊ tue scītati trāsmittere. ⁊
vt prelibaui a veridicis didici ⁊ audiui ⁊ probatissima acve
rissima sunt vt atteston/deuz ⁊ oēs scōs eiꝰ. Licet plura alia
cōia miracula quotidie de cecis. de claudis. ⁊ de varijs op/
pressis lāguoꝝb⁹ corā sacrosctis reliquijs eiꝰ fiunt que causa
breuitatis pretermitto. Peto igitur attēto corde vt ea libro

sanctissime vite sue annotare ꝛ cõmunicare fratribus tuis tã in Traiecto q̃ in Dockem ꝛ in Egmonda ꝛ in ceteris tue dioceſ eccleſijs digneris vt ꝛus qui eſt ſup oĩa bñdict⁹ ꝛ in ſanctis ſuis laudãdus glificetur per oĩa ſcla ſcl̃oꝝ Amen.

¶ In dũi Swiberti vitã. a Gerardo Harderwicenſe theologo eximio. et Laurentiani olim gymnaſij in colonia rectore. diligentiſſime emaculatam Hermanni Buſchij Epigramma.

Nemo hodie ſcribit. nemo vſq̃ facta bonoꝝ
Curat victuris perpetuare notis
Tanta eſt barbaries. ꝛ tanta ignauia noſtri
Temporis. vt votis vilia queq̃ petat
Et que ſunt homini longe vtiliora. inuando
Negligat. ꝛ votis impedienda putet
Si docet hiſtorias. ſi quiſ q̃ hoc carmia pacto
Pingit. virtutis ſtrẽnua caſtra ſonãs
Continuo hanc curam. cenſor nõ deſit ineptus
Qui premat. ꝛ nugas ſtulticiãq̃ vocet
Hinc eſt ſanctoꝝ q̃ plurima vita viroꝝ
Deſpecta in tenebris. et ſine luce perit
Ignorata fuit ſic multis proh dolor annis
Aurea Swiberti. ſanctaq̃ vita patris
Ac tandez penitus nobis crepta fuiſſet
Marcellinus olim quã dedit ipſe manu
Ni pene amiſſaz Gerardus reſtituiſſet
Harderwicenſis theologuſq̃ ſacer
Huius namq̃ opera. Swiberti vita beati
Fulget. ꝛ e clauſis intrat aperta locis.

¶ Ortwini Gratij Sauentrienſis Bonarũz artiũ profeſſoris in laudẽ dũi Swiberti epiſcopi Epigramma perelegans et venuſtum.

Credimus eterno celebranduz ſemp honore
Dignũ laude virũ. pontificeſq̃ pios.
Clarior ante oĉs Swibert⁹ moſcitur. vt qui
Equauit priſcos non ſine laude patres.

Qui tenera cū pube fuit precinct⁹. ⁊ oīm
Tempore. maiou dexteritate sacer
Hic simul oīe decus. phrenandreāq; colebat
Turpia que nunq; facta ruboris habet.
Ipse dicaspoliā sceptro. libraq; decoram
Metrioten. nullo sensit abesse die
Sicq; promethea memorā mente sequutus
Eternum nomen seruat. et astra tenet.
Hic delubra deū fregit. mortaliaq; ora
Non tulit herceo sacrificare Ioui.
Impetum fati superans ⁊ demonis iras
Cerbereo multos traxit ab ore viros
Fama. consilio. doctrina ⁊ robore mentis
Maximus. ethereo decidit ipse polo.
Decidit e celo hoc lumen qđ sidera flammis
Vincit. ⁊ a summo lumine lumen habet
Impia gens olim diuos mentita. superbos
Tollebat vultus. semideūq; genus.
Maxima clauigeri celebrārūt herculis acta
Laurigeri vates. thespiadūq; chori.
Vana superstitio. carmen rude. nubilus error
Mentis inops querulaz perdit Apollo lyrā.
Sūmus honor supex patri. sit summa tonanti
Gloria. debinc sanctos lausq; decusq; decent.

¶Epistola eiusdē ad dōm Godfridum kessel de Creueldia in werda cesaris vicecuratū dignissimū.

¶Si illos laudare debemus vir prestantissime qui aliquo intenti negocis p̄clari facinoris aut artis bone famā querūt: tu mihi maxime olim laudandus videre: vtpote q̄ incredibili tua prudētia atq; ⁊ trute ea solū ⁊ inquiris ac tandē educis q̄ ad gloriā sūmi dei: q̄ ad scrōz honorē: que ad fidē catholicā: que demū ad verā nostram religionez p̄tinere boni quiq; iudicant. Est aūt ħ opus: id qđ diuinū potiꝰ q̄ humanū dici merek: impensis solū tuis ac multis tandē defatigatiōibꝫ in lucē exaratū Qua de re ⁊truz nois apud nostros p̄sequutus sis acitē apd posteros ois vel apd deū potius imortalem habiturus: facilius cogitari q̄ dici potest. Vale et me supplicibꝫ tuis orōnibꝫ diuo semp Sviberto plurimū p̄mēda Colonie ex studiolo nostro octauo Calendas Nouembres Anno. M. CCCCC. viij

¶Impress Colonie p Henricum de Russia ⁊c.

Materia de cruciBus que in vestiBus hoim apparue/
rūt Anno Milleſimo quingēteſimo primo per venerā
dos virū Magiſtrū Gerardus de Harderwick eccleſie
ſcē Colūbe paſtorē ac burſe Laurētiane in Colonia re
ctorē in ſuis veſperijs eodē anno dcisa et ad requiſitio/
nē archipreſulis ſcē eccleſie Colonienſis Hermanni ei
dem in ſcriptis data inchoat.

Queritē quid cenſendū ſit de crucib⁹ cruciformiter t
nonunq; difformiē ſiue pfecta crucū chriſti figu/
ra Anno milleſimo qngenteſimo in Magūtinēſi
t Treuerenſi dioceſib⁹ In peplis mulierū etiā in
ciſtis recluſis. in ſuppellitijs ſacerdotū proceſſionaliter etiaz
incedentiū. t in capis monachoz t nūc anno milleſimo qn
genteſimo primo ſiue nūero in dioceſi Leodienſi. t in oppido
Traiectenſi. t Tungerenſi. in terra valckenburgenſi. t lymbur/
genſi. in ducatu Gelrenſi. t Juliacenſi. In ciuitate Aquenſi. t Co/
lonenſi. in uentis t nedū de crucib⁹ ſz de oibus armis nrī benedi
ctis ſalnatoris. puta corona ſpinea. clauis. ſpōgea lācea et etiā
ſanguie qñq; defluēte. Rñſio ſp ſaluo iudicio meliuſ ſen
tentiū nō inueni q hec mōſtra aliqd boni vnq; portenderūt.
ſed ſp prenūcia alicui⁹ futuri magni mali ſicut ex poſteri⁹ di
cendū patebit. t ḡ orandus ē dñs de⁹ vt hec mōſtra in bonū
uertat ſicut ſcriptū eſt. ij. Machab. v. q duz Anthiochus
ſecūdaz profectionē pauit in egyptū. pigit p vniuerſaz Iudeo/
ſolymoz ciuitatē videri dieb⁹ qdraginta p aera eqtes diſcur
rētes. auratas ſtolas hñtes t haſtas qs cohortes armatas t
curſus equoz p ordines digeſtos t pgreſſiones fieri comin⁹
et ſcutoz mot⁹ t galeatoz multitudinē gladijs diſtrictis t te
loz iact⁹. t aureoz armoz ſplēdorē oiſq; gñis loricaz. Qua/
propter oēs rogabāt in bonū monſtra uerti. vbi dt Lyra.
Ragabāt q talia eſſent figura futuri boni. fuerunt tamē ſig
nāū ſez depopulatiōis ciuitatis primo p Jaſonē poſtea per
Antiochū epiphanē ſicut t ante ſubuerſionē hierlm p Ro/
manos apparuerūt ſig multa vt poſtea dicet. Et ſi querat
qua via iſta fiūt. Rñdeo in pmis q nō fiunt naturaliter ex in/
fluētia celeſtiū corpoz. qō ſic probat. q actio celeſtiū corpoz
eſt ordinata p mediū in extremū. Sz pgtum eſt t ocularit⁹

visuz q̄ in peplis repositis in cista inuēte sunt cruces in infimo peplo ⁊ non in suprapositis. qđ non hz actio nature que in unfimū agit p̄ medium. Nec soluit si dicaī tonitruū cōminuit gladiū. in vagina ipsa manente illesa. qz materia tonitrui vehementissimo mouet motu. ⁊ penetrat sua subtilitate materiā porosaz agens in durā resistentez. sed in p̄posito nrō offīia pepla. fuerūt ad receptiōez crucū ⁊ aliop̄ armop̄ christi equaliter dispositā ⁊ ergo nō descēderūt naturaliter in extremū siue medio. inueniunt̄ etz nō p̄bmati in modū dictionū caracteres latini idcomatis talcs qz artificio fiūt ⁊ ab hoīb⁹ inuenti sunt nō fiūt naturalr. Sunt ⁊ alie due vie quibus fieri cruces iste sanguinee ⁊ nigre p̄nt. prima via est actione demonis ⁊ maleficaz que pacta sua hnt cū transgressoribus angelis in illusionez principuz q̄ qñq̄ in terris suis maleficos iudeos ⁊ alios christi ⁊ armop̄ suoz̄ ⁊ vulnerum blasphemos in maximā iniuriā creatoris supbenedicti tollerant cum tamē scriptū sit maleficos ne patiaris viuere q̄ hoīb⁹ infirme fidei nocumēta in corpibus ⁊ bonis dei permissione sepissime inferūt. sicut oīi die fieri in vicinis terris audimus. Credit tamē Albtus magn⁹ vt in. ij. sñia p̄z dt. q firmā fidez habenti non p̄t nocere ars magica aut fascinatio. vñ Philippus rex Francop̄ vt dt cancellari⁹ parisien. cum quedā cerea imago execrata esset diuerſ incognitis noīb⁹ baptisata ⁊ thurificata multis alijs ceremoniis. vt si eaz liquefaceret mortē obtur⁹ esset firm⁹ in fide. rñdit videbo an potētior sit diabolus ad perdendū me. vel creator ⁊ dñs meus ad saluandū me ⁊ protecit imaginē in ignē que ⁊ ilico liquefacta fuit ⁊ ipse nullā penit⁹ sensit lesionē. vbi ostensuz fuit q̄ntum valeat firma in dño fides. Sed forte q̄s diceret signuz crucis q̄ victi sunt est demonib⁹ valde terribile vt inqt Cbrisosto. ⁊ Hierony. ad oēm incessuz man⁹ pingat crucez. ergo non videt possibile demones ista posse effigiare ⁊ assingere. Ad qđ videt dōm q signū crucis firma fide ab hoīe factum est salubre munimentū ꝓtra demonē sed non est necessariuz q hoīem signatū cruce non possit offendere diuina pmissione. vñ glosa sup Abdiaz dt q saluatore nostro pendēte in cruce ipse sedit sup̄ brachiū crucis expectās si aliqđ in eo inueniret q̄ petiū nullū fecit. Nec tñ sile est de cruc⁹ istis q̄ sic pas/

sim in vestibus hoim inueniunt & que ab hoie firme fidei fi
unt. qz in talib⁹ fides hoiz meret ab hoste protectiõz. Suppo
sito igit & nõ oino ꝓcesso qõ illusione demonis fiat qd cau
se esse possit diuine pmissionis illã fieri cũ armis nostre redẽ
ptionis. Rñdeo q forte supflu⁹ cult⁹ nõ dico supsticiosus ta
lẽ armoz que a multis colunt vt res quedã aliqd numinis in
se hñtes & nõ venerant sicut imagines quaz adoratio dz re
ferti ad prothotipũ. qz imago est solũ notionale signũ ducẽs
in noticiaz imaginati fm ꝺditionẽ alicui⁹ salutaris boni. vt
ad imitandũ mores & vitã sctoz quoz sunt imagies. & ergo
prohibendi eẽnt illi supflui cursus ad loca dcta & ad imagi
nes in illis locis erectas. qd qõ fit qñqz sb specie pietatis ẽ
hoibus occasio dãnabilis ruine. fingunt fieri miracla dimis
sis ecclesijs ꝓchialib⁹ nõ auditis in dieb⁹ festis fmonibus
ꝓtra supioz mãdata visitãt loca talia dcta sic vidim⁹ in ere
ctione crucũ apd sctm Hereon ẽ cursuz supstitiosuz ꝓino no
cturnũ & diurnũ & qt dicebant fieri miracula tot sine dubio
enũciabant mẽdacia. & g̃ nisi oino cessasset cursus ille prout
nũc cessauit. necessariũ fuisset vt cruces ad tps fuissent depo
site quẽadmodũ ante. xl ij. annos archipsul Theodericus de
Mosa auguste meoie ad instantiã cardinalis & informatõe
facultatis sacre thcologie fecit de cruce in nemore supi bũnã.
Et hui⁹ habem⁹ auctoritatẽ sacre scripture. vñ Nume. xxi.
scptuz ẽ q dñs ĩmisit ppl pcã filioz isrl in dcto ꝑcetesigne
os qz morsu hoies necabãt qd cernẽs moyses ꝓsuluit dñm
sup remedio q iussit in li g̃ suspẽdi ꝑcẽ eneũ vt oẽs eũ inspi
cientes sanarent a morsu serpentũ. sicut de h̃ dixit dñs nicho
demo vt habet Johã. iij. Sicut moyses exaltauit serpentez
in dcto ita exaltari oportet filiũ hois. Quid factũ est plus vi
dens se curari in spectõe serpẽtis erecti q solũ erat figurale si
gnũ veri saluatoris iesu xpi volebat illũ serpẽtẽ eneuz tanq
vez liberatorẽ adorare q fctm fuit vt Ezechias ver⁹ dei cul
tor vt habet. iiij. Regũ. xviij. Fecit ꝓteri illum serpentẽ & ci
neres ne a ꝑplo illo ad idolatriã prono pro reliqis colerẽtur
spargi fecit in torrentẽ cedron sicut de Josia dr. vñ de ezechia
rege in lib. pallegato dr. Ipse dissipauit excelsa & ꝓtriuit sta
tuas & succidit lucos. ꝓfregitq serpẽtez eneũ quẽ fecerat mo
yses. siqdez vsq ad illud tps filij isrl adolebant ei incensum.

vocauitq; nomen eius nebestã. id est crupreũ vel cuprũ. non aũt de⁹ eoz erat. ¶ Oz queri põt quid facere dz hõ in cui⁹ vestibus vel camisus cruces iste inuẽte fuerint. Rñdeo saluo sp melius sentientiũ iudicio debet vti illis vt prius induere. immũdas lauare. z nullã reuerentiã exhibere illi materie sed toto cordis affectu dominũ deũ implorare vt mõstra hec in bonũ ꝓuertant. z dñm deũ crucifixũ pro petõrub⁹ sincero corde adorare dz z venerabile sacramentũ vbi xp̃us de⁹ z hõ vere ater ꝓtinet. ¶ Qõ aũt cruces iste fieri possunt opatione demonũ z maleficoz seu demoniculaz ptz ex eo q; indubitata fide gestũ est. Tempe q̃ burgundionũ dux Karolus in modũ corone grauẽ obsidione Russiaz oppidũ in littore rheni situm cinxit apparuerũt in comitatu zuthpaniensi in villa quadaz voerden dicta ad multa tpa in cozuus albis vni⁹ puerpe cruces innũerabiles sctĩ andree z fact⁹ fuit maxim⁹ ꝓcursus Gelrienñ. z Cluensiũ z oim vicinoz locoz ad spectaculũ z putantes aliquid cruces illas p̃sagiẽ mlta attulerũt donaria nec domus puerpe vnq; vacua erat hoibus ita vt magistri fabrice z dñs dominꝰ altricabant sup obuẽtiõibus quis eas esset recepturus. non mlto post tpe cruces sctĩ andree in veras cruces christi (quo vo figurã) mutabant. ꝓpter qõ tot⁹ ꝓlius tñc illi⁹ terre alienis capto naturali domio oppressus diuinabatur impatorẽ ducẽ burgundionũ deuictuz. sicut bellãnb⁹ Rothoringis et Switeñ nõ multo post tpe occubuit. successit vero tpis oĩs cruces euanuerũt tam christi q; sctĩ andree ita vt nec caz remaneret vestigiũ. ¶ Transacto aũt anno intuẽtus fuit q̃dam de monicula siue maleficus in terra gelrẽsi qui totam fraudẽ diabolicã detexit z confessus fuit quo ipse oĩs eas artificio sui magistri demonis effinxisset z penitentiam singlarẽ pro petis ill'et alijs egit. patet igit q; possunt diabolica illusiõe fieri. ¶ Tercia via ẽ q; cruces iste possunt eẽ facte z vniuersaliter arma christi diuina ordinatõe misterio angelorum bonoum vt signa quedam ꝓminatoria q; dominus deus quasi gladium limatum et exacuatum de vagina sue indignatiõis super nos propter peccata distrinxit vel quia intestinis bellis christiani sese defatigantes permittunt spurcissimum thurcum christianum sanguinez effundere sine mensura. qualitercunq; facte sint timenduz est q; nibil fausti por

tendant sicut patebit ex dicendis et his que in chronicis diuersis offenduntꝝ In pmis stephano septio in romana sede p̄sidente sanguinis fons testantibus vincentio gallo et philiberto chronographis in genua vrbe maritima per diem integrum largissime effluxit qui future calamitatis vrbis ciuib⁹ nuncius fuit q̄ eodem ānō Saraceni ex affrica in italiaꝫ venientes eburiaꝫ primo oēm depopulātes genuaꝫ vsqꝫ peruenerūt vt eā graue obsidione pressam tandem ceperūt quā cū hostili mō diripuissent trucidatis omnib⁹ q̄ arma inducere poterāt impuberes ac mulieres oīs nauib⁹ imposuerūt. In terea vt dicit platanus in chronica p̄tificū tpe iohānis duo decimi lapis mire magnitudis de celo cecidit seuiente victoriam ac hymbrū procella et in vestib⁹ multoꝝ signuꝫ crucis at quidē cruente diuinitus apparuit. que q̄dez portenta iudicare magnas dades ⁊ calamitē eccl̄ie interp̄tabant. Joseph⁹ etiā in libro antiq̄tatū dicit q̄ ante destructiōez ciuitatis ierosolomitane sidus steterit sup ciuitatem p annū silē gladio quā apparitiōem quidē dixerūt significare auxiliū affuturū cōtra inimicos Alij e regione dicebant significare victā dei cōtra mala habitantiū in ciuitate. Sed q̄d accidit ciuitas illa olim sctā appellata ꝓpter pctā grauissima ⁊ singlariter ꝓpter mortē domini nostri iesu xp̄i iudicis ⁊ saluatoris nostri funditus est destructa. duo enī vsi venerūt pater ⁊ filius vespasianus ⁊ tytus ⁊ obsiderūt eā in giro ⁊ in modū corone cinxerunt. in paschali solēnitate quādo iuxta; preceptū domī ⁊be bant in hierlm ꝓparere ⁊ post biennalez obsidionē fame cruciatis incolis ita vt iuxta Hieremie vaticiniū mulieres misericordes decoquerēt ꝓprias proles. ita fuit deleta vt nec lapꝫ remaneret sup lapidē iuxta p̄dictionē xp̄i. Quidā etiā in chronica sua scribit q̄ post longa tpa destructionē hierlm quidaꝫ iudei hierlm reedificare volentes erectis primo mane de rore plurimas cruces inuenerūt ⁊ territi fugiētes. sc̄o manere denuo cruces sanguineas vestib⁹ suis insitas inuenerūt q̄ territi vehemēter in fugā iterꝫ sūt reuersi. Quez ⁊ ecio reuersi vapore ignis de tra prodeūtis penit⁹ sūt exusti. Vincēti⁹ gall⁹ scribit in speclo natura q̄ tpe zacharie pape i vestib⁹ hoīm ⁊ velis eccl̄iaꝝ apparuerūt crucicule q̄si oleo designite. ⁊ eo tpe in calabria ⁊ sycilia facta ē pestilētia ⁊ mortalitas hoīm nimis.

Et ideꝛ ꝺt ꝙ papa Stephanus ad expetendū Pippini regis auxiliū In francia cogebaꝛ venire. cui venienti nocte qua ꝺā globꝰ ignis ꝰ a gallie finib⁹ ꝺeclinās In ptes lōgebardoꝝ apparuit. ⁊ factꝰ est eodē tpe terremotꝰ terribilis. q̄ vrbes alie subuerse sunt. Allie a mōtanis ad subiecta cāpestria cū murꝭ ⁊ habitatiōib⁹ suis integre saluecꝫ plus q̄ꝫ vltra sex miliaria trāsmigrauerūt. in mesopotamia. terra dirupta est vsq̄ ad duo miliaria. Alia quoq; ꝛra nimis alba ⁊ arenosa ꝺeprofundo ascendit. ⁊ ex ea aīal mulinū hūana voce loq̄ns ⁊ pronūciās incursionē gentis P arabes videm⁹ igit̄ ꝙ ista mōstra nunq̄ aliq̄ꝺ boni protēderūt. ¶ Supposito igit̄ ⁊ nō irrefragabiliter ꝓcesso. ꝙ hodie ista sig̃ sunt magni mali iudicia. quid agendū est pro recōsiliatōe irati ꝺei. Ideo sb correctiōe quorūcunq; melⁱ sentientiū ꝙ nullū efficaciꝰ remediū q̄ꝫ p hūiliationū ad diuīe misericordie thronū corde nō ficto accedere. qz dns intuet cor ⁊ sicut pcā sunt publica. ita publica fiat hūiliatio. que incipe ꝺeberet a clero exēplarē preesse. vt q̄ forte secat peccare. esset eidē cā emēde. ⁊ sic videret bene oportunū vt in scta ecclia Coloñ. nūc ferme solo titulo. ⁊ non reipsa sic appellata quā scꝺꝫ martyꝝ ⁊ vginū sanguis p orbē gliosaz reddit atq; potissime ꝓfessoꝝ triū regū reliquie sctissime quibus ꝓcessuz fuit videre ꝺeū ⁊ hoiez in cunis vagientē pces hūiles fierēt ad singlares illos patronos vt iratū ꝺeū placare velint. vt iusticie siue rigorē in dulcorē nunc velit ꝓuertere. Oratio aūt hūiliantis sepenetrat celos ⁊ marie si est totius pplⁱ ꝓmunis q̄ eraudibilioꝝ est principalis erat illa zodoma in scriptura notatissima pepcisset si decē iusti inuēti fuissent. vt habet Genes. xviij. nōne ad preces Aarō moysi ⁊ samuelis ⁊ silez electoꝝ pepcit multitudini pplⁱ ne plagaret. nōne cū Heliodorus decreuisset spoliare templū dñi in hierlm. vt habet. ij. Machab. iij. sacerdotes ante altare cū stolis sacerdotalib⁹ iacta uerūt se. ⁊ inuocabāt de celo israelitica. eū qui depositis legē posuit. vt his qui deposuerāt ea salua custodiret Et q̄ꝺ subdit. iā qui viderāt summi sacerdotis gultū mente vulnerabaī facies eiꝰ ⁊ color ūmutatꝰ ꝺeclarabat internuz animi ꝺoloꝛē. circūfusa eiꝰ erat mestitia quedā viro ⁊ horroꝛ corpis. p quē manifestꝰ aspicientib⁹ ꝺoloꝛ cordis eiꝰ efficiebatur. Alij etiā ꝓgregati de domib⁹ ꝓfluebāt publica supplica-

tione obsecrãtes pro eo q̃ in ꝓtemptũ locus esset venturus. Quid subdit. Accincte ꝙ mulieres cilicijs pect'. p plateas cõ fluebãt. Ꝙ ꝛ ẏgines q̃ ꝓduse erãt pcurrebãt ad oia. alie ad muros. quedã vero p fenestras aspiciebãt vniuerse aũt protendẽtes man' in'celũ deplorabant. Erat eñ misera cõmixte multitudis ꝛ magni sacerdotis in agone ꝓstituti expectatio Et hi quidẽ inuocabãt oipotentẽ ꝙ deũ vt credita sibi. ꝛ his qui crediderãt cũ oñi integritate cõseruarent. Heliodorus q̃ decreuerat pficiebat eodẽ loco ipse cũ satellitib' circa erariũ pñs. Ꝙ ꝛ spũs dñi oipotentis dei magnã fecit sue ostensionis euidentiã ita vt oẽs qui ausi fuerãt parere ei ruẽtes dei ẏ tute in dissolutionẽ ꝛ fermidinẽ ꝓuerterent. Si b̃ mõ fieret oratio cũ hũilitate ꝛ ꝓfidentia de deo ꝓmissa forte mala indulgentissim' ꝛ misericordissim' dñs a nob̃ auerteret. Et ita forte expediret publicã fieri cũ hũili deuotõe a clero nõ cũ põpa sec'ari. cũ deportatiõe reliquiarũ sctõꝝ ꝓfessoꝝ Cumberti ꝛ Feuerini patronoꝝ ꝛ cũ venerabili sacramẽto dñici corporis qui nob̃ promisit Math. vlẽ. Ego vobiscũ sum vsq; ad ꝓsummatõem sc̃i. processionẽ illa moderatõe vt nõ eccl'ie honorarẽtur fu' ꝛ dñs vt nõ essent quĩgente tede añ reliqas sctõrũ ꝛ vir decẽ ante venerabile sacramentum. Sed sicut ipse sub specie illa panis verissime ꝓtent' excedit in infinitũ. ita etiã cultus exterior qui interioris est signum. incõpabiliẽ maior ei exhibeat. Et ita vt sic nostra hũiliatõne visa penã nobis debitã iusta grauitatẽ delictoꝝ misericorditer ꝓmutaret. Et propter pñaz suoꝝ electoꝝ alios pctõres tolleraret inspiratione sancti corda eoꝝ incenderet q̃tenus subitanie nõ dãnarẽtur. Et pro his oĩbus impetrãdis a misericordissimo deo. oĩno esset necessariũ vt põtifex dei vicari' ꝛ sibi subditi in vinculo pacis ꝓuenirẽt. Legimus eñ in Paralipo. libro q̃ filij isr'l' ad pugnandũ processerũt mente pacifica inter ipsos q̃z gladios ꝛ effusiones sanguinis ꝛ cadauera prostrata nõ suam sed pacis victoriã cogitãtes. Ita necessariũ esset ad bellũ spũale ꝓtra inimicos illos inuisibiles sine rancore cũ orationibus procedere. Valet eñ pax illa ꝛ ꝓcordia pr̃cipaliter ad tria. Primo ad impetrandum petita. obtinet eñ multitudo vnanimi voto congregata q̃ solus non obtinet cuz impossibile sit preces multoꝝ non exaudiri. sicut Math. viij. dicit. Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quã

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF